Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्रीमद्विजयानन्दसूरि सद्गुरुभ्यो नमः

श्री

आत्मानन्द प्रकाश.

स्रग्धरावृत्तम् ॥

आत्मानन्दं प्रयाति स्मरणकरणतः श्रीमद्गोविन्दकाशात्
पुण्यं ज्ञानं ददाति प्रतिदिनमथ यद्वाचनं सज्जनेभ्यः ।
यस्य स्तुत्यप्रयत्नः समुद्गकरणे सत्प्रभावे रतानां
'आत्मानन्द प्रकाश' वहतु हृदि मुदं मासिकं तद्गुणानाम् ॥ १ ॥

पु. १७ | वीर सं. २४४६—पोष—माघ. आत्म सं. २४ | अंक ६–७

प्रकाशक— जैन आत्मानन्द सभा—भावनगर.

વિષયાનુક્રમણિકા.

વિષય. પૃષ્ઠ.

૧ શ્રી વીર સ્તુતિ. (રા. વિઠ્ઠલદાસ મૂળચંદ બી. એ.) ૧૪૫
૨ કેટલાક પ્રાસ્તાવિક શ્લોકો (રા. કુબેરલાલ અં. ત્રિવેદી) ૧૪૬
૩ સ્વજીવન શક્તિનો વ્યર્થ વ્યય. (મુનિમહારાજ શ્રી કર્પૂરવિજયજી.) ... ૧૪૮
૪ સંયમ સુખની વાનગી છે. ,, ,, ... ૧૫૦
૫ સત્સંગના લાભ. ... ,, ,, ... ૧૫૧
૬ તીર્થ સેવાનું ફળ. ,, ,, ... ૧૫૧
૭ મિથ્યાત્વના ચાર ભેદ. ,, ,, ... ૧૫૨
૮ સદ્ગુરૂ મહિમા. ... ,, ,, ... ૧૫૩
૯ ઉદ્યોગ પરાયણતા. (રા. વિઠ્ઠલદાસ મૂળચંદ શાહ.) ૧૫૪
૧૦ બારમી જૈન શ્વે. કોન્ફરન્સ. (માસિક-કમીટી) ... ... [illegible]
૧૧ કોન્ફરન્સના સભાપતિનું વ્યાખ્યાન. ... ... [illegible]
૧૨ મુનિમહારાજ શ્રી લલિતવિજયજીનું વ્યાખ્યાન. ૧૬૦
૧૩ જૈન સાહિત્ય સંશોધક સમાજ. ... ... [illegible]
૧૪ ગ્રંથાવલોકન. ૧૬૬
૧૫ વર્તમાન સમાચાર. ૧૬૭

વાર્ષિક મૂલ્ય રૂ. ૧) ટપાલ ખર્ચ આના ૪.

આનંદ પ્રીન્ટીંગ પ્રેસમાં શાહ ગુલાબચંદ લલ્લુભાઈએ છાપ્યું-ભાવનગર.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

અમારી સભાનું જ્ઞાનોદ્ધાર ખાતું.

१ સુમુખ નૃપાદિમિત્ર ચતુષ્ક કથા. શા. ઉત્તમચંદ હીરજી પ્રભાસપાટણવાળા તરફથી.
२ ચૈત્યવંદન મહાભાષ્ય.
३ જૈન મેઘદૂત સટીક.
४ જૈન ઐતિહાસિક ગૂર્જર રાસ સંગ્રહ.
५ પ્રાચીન જૈન લેખસંગ્રહ દ્વિતીય ભાગ.
६ અંતગડદશાંગ સૂત્ર સટીક ભરૂચ નિવાસી બ્હેન ઉજમબ્હેન તથા હરકોરબ્હેન તરફથી.
७ શ્રી કલ્પસૂત્ર-કીરણાવળી શેઠ દોલતરામ વેણીચંદના પુત્રરત્ન સ્વરૂપચંદભાઇ તથા તેમનાં ધર્મપત્નિ બાઇ ચુનીબાઇની દ્રવ્ય સહાયથી.
८ શ્રી ઉપાસકદશાંગ સુત્ર બુહારીવાળા શેઠ પીતાંબરદાસ પન્નાજી.
९ સિદ્ધિપ્રાભૃત સટીક.
१० ષટ્સ્થાનક સટીક.
११ સંસ્તારક પ્રકીર્ણક સટીક.
१२ શ્રાવકધર્મવિધિ પ્રકરણ સટીક.
१३ વિજયચંદ્ર કેવળી ચરિત્ર પ્રાકૃત.
१४ વિજ્ઞપ્તિ સંગ્રહ.
१५ વિજયદેવસૂરિ માહાત્મ્ય.
१६ જૈન ગ્રંથ પ્રસ્તિત સંગ્રહ.
१७ લિંગાનુશાસન સ્વોપજ્ઞ (ટીકા સાથે.
१८ ધાતુ પરાયણ.
१९ શ્રી નંદીસૂત્ર-શ્રી હરિભદ્રસૂરિ કૃત ટીકા સાથે બુહારીવાળા શેઠ મોતીચંદ સુરચંદ તરફથી.
२० શ્રી અનુત્તરોવવાઇ-શા. કચરાભાઇ નેમચંદ ખંભાતવાળા તરફથી.

શ્રીમાન્ ઉપાધ્યાયજી યશોવિજયજી મહારાજ કૃત

શ્રી અધ્યાત્મ મતપરિક્ષા ગ્રંથ.

(મૂળ સાથે ભાષાંતર)

સતરમાં સૈકામાં કે જ્યારે જૈન દર્શનની અંદર પડેલ ભિન્ન ભિન્ન શાખામાં ધર્મ સંબંધી અનેક વિવાદો ચાલતા હતા, તે દરમ્યાન બાળ જીવોને સત્ય શું ? અને શુદ્ધ તત્વો શેમાં છે ? તે શોધવાની મુશ્કેલી જણાતાં તેવા જીવોનો ઉપકાર કરવા નિમિતે જ આ અધ્યાત્મિક ગ્રંથની ઉક્ત મહાત્માએ રચના કરી છે. શુદ્ધ તત્ત્વના સ્વીકારને જ આપ્ત પુરૂષો અધ્યાત્મ કહે છે, જેથી તેની પરિક્ષા કરીને તે ગ્રહણ કરવું જોઇએ, તેજ આ ગ્રંથમાં બતાવવામાં આવેલું છે. ગ્રંથની શરૂઆતમાં અધ્યાત્મ કોને કહેવું તેની વ્યાખ્યા સાથે નામ-સ્થાપના-દ્રવ્ય અને ભાવ; એ ચારમાં મોક્ષના કારણ એવા ભાવઅધ્યાત્મ વિષે વિવેચન કરી તેની અંદર જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રની ઉચ્ચ ઘટના કેવી રીતે થઇ શકે, તે માટે મહાત્મા ગ્રંથકાર મહારાજે યુક્તિપૂર્વક બતાવ્યું છે, તે સાથે અધ્યાત્મની સિદ્ધિ ક્યારે થઇ શકે તેને અંગે શંકા સમાધાન પૂર્વક અન્ય ગ્રંથોના પ્રમાણ આપી પુરવાર કરી બતાવ્યું છે. ત્યારબાદ જેમના મતનો વિચાર કર્ત્તવ્ય છે તેવા નામ-અધ્યાત્મી કે જે શુદ્ધ અધ્યાત્મથી તેમની હકીકત કેવળ જુદી અને વિરોધી છે અને શુદ્ધ ભાવઅધ્યાત્મ જ મોક્ષનું કારણ છે, તેનું સ્ફુટ વિવેચન ગ્રંથકર્ત્તા શ્રીમાને અસરકારક રીતે બતાવ્યું છે. અધ્યાત્મના ખપી અને રસીકને આ અપૂર્વ ગ્રંથ ખાસ પઠન પાઠન કરવા જેવો છે. કિંમત રૂ. ०-८-० પોસ્ટેજ જુદું. અમારી પાસેથી મળશે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

श्री

આત્માનન્દ પ્રકાશ.

इह हि रागद्वेषमोहाद्यभिभूतेन संसारिजन्तुना
शारीरमानसानेकातिकटुकदुःखोपनिपात-
पीडितेन तदपनयनाय हेयोपादेय-
पदार्थपरिज्ञाने यत्नो विधेयः ॥

पुस्तक १७] वीर संवत् २४४१, पोष. आत्म संवत् २४. [अंक ६ ठो.

श्री वीर स्तुति.

હરિગીત.

જે વીરના ઉપદેશની અમૃતમયી વૃષ્ટિવડે,
આ જગતમાં લોકો ઘણા પામ્યા છ બોધી બિજને;
ચારિત્ર ઉંચું જેહનું નિરખી અને હૃદયે ધરી,
સંસારમાં લોકો ઘણાએ આરિત્રને ધારણ કર્યું;
સંસાર સાગરથી કર્યો ઉદ્ધાર કઇક જનો તણો,
તે ધર્મસ્તંભરૂપી પ્રભુજી વિજય પામો સર્વદા.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કેટલાક પ્રાસ્તાવિક શ્લોકો.

પદ્યાત્મક ભાષાંતર સહિત.

લે૦ રા. રા. કુબેરલાલ અંબાશંકર ત્રિવેદી—ભાવનગર.

ગતાંક પૃષ્ટ ૧૧૯ થી શરૂ.

आकाशमुत्पततु गच्छतु वा दिगन्त
मम्भोनिधिं विशतु तिष्ठतु वा यथेच्छम् ।
जन्मान्तरार्जितशुभाशुभकृन्नराणाम्
छायेव न त्यजति कर्मफलानुबन्धः ॥

(વસંતતિલકા.)

ઉડી ભલે ગગનમાં કદિ ભાઇ જાઓ,
યત્ને કરી ફરી વળો સઘળી દિશાઓ;
પેસો સમુદ્રમહિં કે વરતો સ્વચ્છંદ,
છોડે ન છાંયસમ કર્મફલાનુબંધ.

कैवर्तकर्कशकरग्रहणच्युतोऽपि
जालान्तरे निपतितः शफरो वराकः ॥
दैवात्ततो विगलितो गिलितो बकेन
वक्रे विधौ वद कथं व्यवसायसिद्धिः ॥

(વસંતતિલકા.)

માછીતણા કર થકી છટક્યું જ ફાળે,
ત્યાં તો પડ્યું કમનશીબથી અન્ય જાળે;
ત્યાંથી છુટ્યું મછ અરે બગથી ગળાણું,
વાંકું વિધિ જવ પ્રયત્ન ન સિદ્ધ જાણું.

बन्धनस्थोऽपि मातङ्गः सहस्रभरणक्षमः ।
अपि स्वच्छंदचारी श्वा स्वोदरेणापि दुःखितः ॥

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

(દોહરો.)

હાથી બાંધેલો છતાં, પોષે સહસ્ર જન;
યથેચ્છ ભટકે શ્વાન પણ, ચિંતા પેટની મન.

अमितगुणोऽपि पदार्थो दोषेणैकेन निन्दितो भवति ।
निखिलरसायनमहितो गन्धेनोग्रेण लशुन इव ॥

(દોહરો.)

અવગુણ એક થકી અરે, અગણિત ગુણ ઢંકાય;
લસણ રસાયણમાં વડું, ગંધ થકી નિંદાય.

परिहरतु पराङ्गनानुसङ्ग
मिदमति जीवितमस्ति वल्लभं चेत् ।
हरि हरि हरिणीदृशो निमित्तम्
दशदशकंधरमौलयो लुठन्ति ॥

(ઉપજાતિ.)

જો જીવ ભાઇ! કદિ હોય વ્હાલો, પરસ્ત્રી સંગે ન કદાપિ મ્હાલો;
હરી ગયો રાવણ રામ રાણી, થયાં દશે મસ્તક ધૂળધાણી.

भोज्यं भोजनशक्तिश्चरति शक्तिर्वरस्त्रियः ।
विभवो दानशक्तिश्च नाल्पस्य तपसः फलम् ॥

(દોહરા.)

વિવિધ જાતનાં ભોજનો, ભોજન શક્તિ સાથ;
ઉત્તમ યુવતિઓ ઘરે, ભોગશક્તિ સંગાથ.
દાનશક્તિની સાથ છે, લક્ષ્મી પાસ અપાર;
અલ્પ તપતણું ફળ ન એ, જાણો જગ મોઝાર.

સંપૂર્ણ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સ્વ જીવનશક્તિ (Vitality) નો વ્યર્થ વ્યય કરતાં અટકો.

“કરકસર એ બીજો ભાઈ છે” ઉડાઉ ફાટકાવેડા ન કરવા વિગેરે શાણી શિખામણોનો અર્થ-શાસ્ત્રમાં જેમ ઉપયોગ કરીને લક્ષ્મીનો નાહક વ્યય થતો અટકાવવામાં આવે છે તેમ જેના વડે આપણે આત્મજ્ઞાન, આત્મશ્રદ્ધા અને આત્મરમણતા પ્રમુખ સહજ સ્વાભાવિક આત્મસમૃદ્ધિ પ્રાપ્ત કરી તેની રક્ષા તથા પુષ્ટિ કરી શકીએ અને અનેક અજ્ઞાન જીવોને ઉન્માર્ગે જતાં જે જે અનર્થ (દુઃખ) થાય છે તે સારી રીતે નિઃસ્વાર્થપણે સમજાવી, તેમને અસત્ય માર્ગથી પાછા વાળી, સન્માર્ગે જોડી શકીએ તે જીવનશક્તિનું સંરક્ષણ કરવાની આપણી સૌથી અગત્યની ફરજ છે. જેમ અનુકૂળ ખોરાક (ખાનપાનાદિક) વડે શરીરનું આરોગ્ય સચવાય છે અને પ્રતિકૂળ ખોરાકથી શરીરનું આરોગ્ય બગડે છે, જેમ ન્યાય નીતિ-પ્રમાણિકતાભર્યા વ્યાપાર-વ્યવસાય વડે લક્ષ્મીની પ્રાપ્તિ, રક્ષા અને વૃદ્ધિ થઇ શકે છે અને અન્યાય-અનીતિ-અપ્રમાણિક આચરણથી તેનો વિનાશ જ થાય છે તેમ સદ્ભાવનાવાળા પવિત્ર વિચાર, ઉચ્ચાર અને આચાર વડે આપણી જીવનશક્તિનું રક્ષણ અને પોષણ થવા પામે છે, અને તેવીજ રીતે વિરોધી ભાવનાયુક્ત મલીન વિચાર, વાણી અને આચાર વડે તેનો નાશ પણ થાય છે એમ સમજી સુજ્ઞ જનોએ સદાય મૈત્રી, કરૂણા, પ્રમોદ અને માધ્યસ્થ્ય જેવી ઉત્તમ ભાવનાઓ વડે પોતાનાં અંતઃકરણને ભાવિત કરી રાખવું જોઇએ તથા પોતાનાં વિચાર, ઉચ્ચાર અને આચારને પણ જેમ બને તેમ અધિક ઉન્નત બનાવવા પ્રયત્ન ચાલુ રાખવો જોઈએ. જીવનશક્તિને ખીલવવાનો અને તેને સાર્થક કરી લેવાનો એના જેવો સરલ-સુગમ ઉપાય ભાગ્યેજ હોઈ શકે. જેમ જેમ જીવનશક્તિનો સન્માર્ગે વિવેકથી વ્યય કરવામાં આવે છે તેમ તેમ છુપાઇ-ઢંકાઇ-અવરાઇ રહેલી જીવનશક્તિ પ્રગટ થઇ તેમાં વધારો જ થતો જાય છે. જીવનશક્તિ એ સ્વાભાવિક આત્મબળ છે અને જો તેને ખીલવવા-વિકસાવવાની ધર્મ-કળા બરાબર હાથ આવે તો તે શક્તિ અનંત-અક્ષય બનવા પામે છે. સમ્યગ્જ્ઞાન-વિજ્ઞાનકળા, દર્શનકળા અને ચારિત્રકળા એજ ખરી ધર્મકળા છે અને એવી સદ્ધર્મકળા પ્રાપ્ત કરી લેવાનું સૌભાગ્ય કોઈક વિરલાનેજ હોય છે. જેમને એ ઉત્તમ કળા પ્રાપ્ત થયેલ હોય છે તે બહુધા ચંદ્ર, સૂર્ય અને દીપકાદિની પેરે અનેક પ્રાણીવર્ગને ઉપકારક બને છે. તેથીજ એ ઉત્તમ કલા પ્રાપ્ત કરી, તેની યથાર્થ રક્ષા કાળજીપૂર્વક

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કરી, તેનો જેમ બને તેમ અધિક વિકાસ કરવા પ્રયત્ન સેવવો જોઇએ. સમ્યગ્ જ્ઞાનાદિક કળાવડે આત્મબળ વધતું જ જાય છે અને પુષ્ટિ પામેલાં આત્મબળ (પુરૂષાર્થ) વડે ઉક્ત કળા અધિક ખીલતી જાય છે. એ રીતે અન્યોન્યાશ્રય વડે ઉત્તરોત્તર ગુણની વૃદ્ધિ થયા જ કરે છે અને છેવટે તે અનંતતાને પામે છે, એટલે અનંત જ્ઞાન, અનંત દર્શન, અનંત ચારિત્ર (સ્થિરતા), અને અનંત વીર્યરૂપ બને છે. સત્ ચિદ્ આનંદ સ્વરૂપી આત્મા એ રીતે સાક્ષાત્ અનંત જ્ઞાન અને સુખનો સ્વામી પોતે બને છે અને પોતાના અમૃતમય ઉપદેશ વડે અનેક ભવ્યાત્માઓને પણ સનાથ કરે છે-કરી શકે છે. એ રીતે સ્વપરને ખરી સ્વાભાવિક સુખશાન્તિ પમાડવાની કળા કેળવવાની આપણને મળેલી અનુપમ અનુકૂળ તક બરાબર સાધી સાર્થક કરી લેવી કેટલી બધી જરૂરની છે તે હવે તમને સહેજે સમજી શકાશે. હીણા-નબળા-મલીન વિચારો, અણુછાજતા અસભ્ય રોષાદિકભર્યાં મલીન વચનો અને વગરવિચાર્યા સ્વપર પ્રાણઘાતક આચરણો વડે મુગ્ધ-અજ્ઞાન જીવો બાપડા પોતાને મળેલી અમૂલ્ય તકને કહો કે સ્વજીવનશક્તિને વ્યર્થ ગુમાવી ઉલ્ટા અધિક દુઃખી બને છે. માટે માદક પદાર્થોનું સેવન (મદ), વિષયાસક્તિ, ક્રોધાદિક કષાય, આલસ્ય અને વિકથાદિકને દૂર તજી, સદ્ધર્મ કળા વડે આપણે સ્વજીવનશક્તિને ખીલવવી ઘટે છે જેથી અંતે અનંત સુખશાન્તિ પ્રસરે. ઇતિશમ્.

લે૦ મુનિ મહારાજ શ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

સંયમ એજ સુખ-શાન્તિની ખરી ચાવી છે.

કઇક ભોળા લોકો સંયમના નામથીજ ભડકે છે. તેમને સંયમનો ખરો અર્થ સમજાયો હોતો નથી. અથવા સંયમના મિષથી કઇક વખત બગભક્તોનો દંભ જોઇ તેઓ તેથી ઉભગી ગયા હોય છે અથવા તો તેમનો તે તરફ અભાવ પેદા થયેલ હોય છે. પરંતુ જો સંયમનો ખરો અર્થ-પરમાર્થ ઠીક સમજાય અને તેવાજ સાચા સંયમનું યથાર્થ રીતે પાલન કરાતું સાક્ષાત્ જોવાય તો તે સાચા સંયમ પ્રત્યે તેમજ સંયમવંત વ્યક્તિ પ્રત્યે પ્રેમ પ્રગટ્યા વગર રહે નહીં. તેથીજ સંયમનો અર્થ-પરમાર્થ કહેવા પ્રયત્ન કરશું.

ઉક્ત સંયમમાં **સં** અને **યમ** બે પદ છે. સમ્=સમ્યક્-સારી રીતે યમ=નિયમનું પાલન કરવું-હિંસા, અસત્ય, ચોરી, જારી પ્રમુખ પાપકાર્યોનો બને તેટલો પરિહાર (ત્યાગ) કરવો, મન તથા ઇન્દ્રિયોનો નિગ્રહ કરવો (તેમને ઉન્માર્ગે

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જવા ન દેવા–જતાં અટકાવવા), ક્રોધ–રોષ, માન–અહંકાર, માયા–કપટ અને લોભ (અથવા રાગ અને દ્વેષ) રૂપ ચંડાળોથી ચેતતા રહેવું (તેમનો સંગ ન કરવો), તથા મન, વચન અને કાયાને કબજામાં (અંકુશમાં) રાખવા પ્રયત્ન કરવો તેનું નામ સંયમ. શુદ્ધ પ્રેમ–દયા, સત્ય, પ્રમાણિકતા અને શીલ–સંતોષાદિકનું સતત સેવન કરવાથી, ક્ષણિક અને અશુચિ ભરેલા જડ વસ્તુ સંબંધી વિષયભોગની અસારતા સમજી અને તેની ઉપેક્ષા કરી આત્માના સહજ સ્વાભાવિક સત્ ચિદ્ આનંદ મેળવવા ખરા નિસ્પૃહી જ્ઞાની ગુરૂની ખરા દીલથી સેવા–ઉપાસના કરવાથી, ક્ષમા–સમતા, મૃદુતા–નમ્રતા, ઋજુતા–સરલતા અને સંતોષાદિક સદ્‌ગુણો સારી રીતે આદરવાથી તથા વિચાર, વાણી અને આચારમાંની મલીનતા ટાળી શુદ્ધિ કરવાથી સંયમની પ્રાપ્તિ, રક્ષા અને અભ્યાસ બળથી વૃદ્ધિ થાય છે. એજ સુખ–શાન્તિ પ્રાપ્ત કરવાની, તેને ટકાવી રાખવાની તેમજ તેની અભિવૃદ્ધિ કરવાની ખરી ચાવી છે અને તેથીજ તે દરેક ભવ્ય આત્માએ અવશ્ય આદરવા યોગ્ય છે.

પૂર્વોકત હિતકારક–સુખદાયક સંયમમાર્ગનો અનાદર કરી જીવ જો સ્વચ્છંદપણે હિંસા, અસત્ય, ચોરી, જારી પ્રમુખ પાપ માર્ગમાંજ રચ્યોપચ્યો રહે, મનગમતા શબ્દાદિક વિષયમાં રાગ–આસક્તિ અને અણગમતા વિષયો પ્રત્યે દ્વેષ–અરૂચિ કરતો રહે, ક્રોધાદિક કષાય અગ્નિને ઠારવા–શાન્ત કરવાને બદલે તે પ્રબળ થાય તેવાં આચરણ કર્યા કરે અને મન, વચન તથા કાયાને કહો કે વિચાર, વાણી અને આચારને શુદ્ધ–પવિત્ર બનાવવાને બદલે મલીન બનાવતો રહે તો તે અસંયમવડે પરિણામે દુઃખ અને અવનતિમાં જ આવી પડે. સર્વે જીવનું હિતચિન્તવન કરવું, દુઃખી જનનાં દુઃખ દૂર કરવા આપણાથી બનતું કરવું, સુખી કે સદ્‌ગુણીને દેખી કે સાંભળીને રાજી ખુશી થવું અને પાપી પ્રાણી ઉપર પણ દ્વેષ નહીં કરતાં બની શકે તો તેને સુધારવા (નિષ્પાપી બનાવવા) પ્રયત્ન કરવો એ આપણી પવિત્ર ફરજ સમજાવી જોઇએ. તેને બદલે અન્યનું અનિષ્ટ–અહિત ચિન્તવીએ, દુઃખીની ઉપેક્ષા કરીએ અથવા તો તેના તરફ દ્વેષ–અરૂચિ–ખેદ–તિરસ્કાર બતાવી દુઃખમાં ઉમેરો જ કરીએ, સુખી કે સદ્‌ગુણીની ઇર્ષ્યા–અદેખાઇ–અવજ્ઞાજ કરીએ અને પાપી નીચ નિન્દ્ય કામ કરનાર સાથે પ્રીતિ બાંધી પાપાચરણને પુષ્ટિ આપીએ એ બધાં અસંયમવડે સુખ–શાન્તિ પામી ન જ શકીએ, એ સ્પષ્ટ સમજી સંયમ સેવવો.

લે૦ મુનિ મહારાજ શ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સત્સંગ કરવાથી થતા અનેક ઉત્તમ લાભ.

સંત-સુસાધુ જનોની સંગતિ કલ્પવેલીની પેરે કયા કયા ગુણ-લાભની પ્રાપ્તિ નથી કરાવતી ? કલ્પવેલી કેવળ ઐહિક આ લોક સંબંધી સુખલાભની પ્રાપ્તિ કરાવે છે, ત્યારે સંતસેવા-ભક્તિરૂપ અપૂર્વ કલ્પવેલી અલૌકિક અગણિત સુખ સંપદાની પ્રાપ્તિ અને વૃદ્ધિ માટે થાય છે. તે કંઈક કાળના પુરાણા પાપ સમૂહનો નાશ કરે છે, જેથી આત્માની કઇંક પ્રકારની મલીન વાસનાઓ વિલય પામે છે અને શુભ વાસનાઓ જાગૃત થાય છે; સુકૃત્યની વૃદ્ધિ કરે છે-કલ્યાણ પરંપરાનો જમાવ કરે છે; જેથી જીવને સર્વત્ર સુખશાન્તિનો જ અનુભવ થાય છે; સુબુદ્ધિ જગાડે છે અને કુબુદ્ધિ ટાળે છે, જેથી જડતા (ભ્રમ-વિભ્રમાદિક) દૂર થતાં ગમે તેવા પ્રસંગમાં લગારે મુંઝાયા વગર સત્ય દિશાનું શીઘ્ર ભાન થાય છે અને તેમાં અસ્ખલિત પ્રયાણ થઇ શકે છે; વળી તે નવી નવી રૂડી વિજ્ઞાન-કલા પ્રગટાવે છે, જેથી કોઇ પણ સ્થળે પરાભવ નહીં પામતાં સર્વત્ર જયલક્ષ્મી પ્રાપ્ત થાય છે; અજ્ઞાન-મિથ્યાત્વ અંધકાર દૂર કરી જ્ઞાન-પ્રકાશ પ્રસારે છે, જેથી સ્વાત્મગત અનંતવીર્ય-શક્તિનું યથાર્થ ભાન-શ્રદ્ધા પ્રગટ થતાં, સ્વવીર્યશક્તિનો ઉપયોગ ઉત્તમ પ્રકારના સંયમ-યોગનું યથાર્થ પાલન કરવા વડે અનંતી આત્મઋદ્ધિ સંપાદન અર્થે કરી લેવામાં આવે છે. આ રીતે સંત-સુસાધુ જનોની સેવા-ભક્તિ-ઉપાસના અકૃત્રિમ (સાચા-સ્વાભાવિક) સુખના અર્થી મુમુક્ષુ જનોને છેવટે અક્ષય અનંત અવિનાશી સુખ-શાન્તિ આપવા સમર્થ બને છે. ઇતિશમ્.

લે—મુનિમહારાજશ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

દ્રવ્ય-ભાવ તીર્થસેવાનું અનુપમ ફળ.

શત્રુંજય, ગિરનાર, અર્બુદાચળ, અષ્ટાપદ અને સમેતશિખરાદિક **સ્થાવર તીર્થો** લેખાય છે, જ્યારે ક્ષમા-દયાદિક અનેક ગુણોથી અલંકૃત થયેલા ઉત્તમ ગણધરાદિક સાધુ સાધ્વી શ્રાવક શ્રાવિકારૂપ ચતુર્વિધ સંઘ **જંગમ તીર્થરૂપ** કહેવાય છે ઉક્ત ઉભય તીર્થને સ્થાપનારા (પ્રવર્તાવનારા) અસાધારણ ગુણ-શક્તિને ધારણ કરનારા **તીર્થંકરો** હોય છે. ઉક્ત ઉભય તીર્થનું તેમજ તીર્થંકર ભગવાનનું યથાર્થભાવે સેવન કરનારા ભવ્ય જનો અનુક્રમે ઉત્તમ પ્રકારના જ્ઞાન વૈરાગ્ય (સંયમ-યોગ) ને પામી સહજમાં આ ભવસાગરને તરી જાય છે.

તીર્થભૂમિમાં ઉત્તમ પ્રકારનું વાતાવરણ બંધાયલું રહે છે, તેના સંગથી મલીનતા દૂર થાય છે અને અંતઃકરણ પવિત્ર બને છે. અઘોર પાપ કરનારા પણ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પવિત્ર તીર્થસેવનથી સકળ પાપથી મુકત થઇ અંતે પરમાનંદ પદ પામી શકે છે. શ્રી શત્રુંજય તીર્થની સેવાથી કંડુ રાજા જેવા (પાપી-નિર્દયી) જીવો પણ તરી ગયા છે. તીર્થસેવાથી **મહીપાલ** કુમારની પેરે દ્રવ્યભાવ રોગથી મુકત થઇ શકાય છે.

"શ્રી તીર્થરાજની યાત્રા કરનારા યાત્રિક જનોની રજનાસ્પર્શથી પવિત્ર થવાય છે, તીર્થઅટન કરવાથી ભવભ્રમણ કરવું પડતું નથી. તીર્થભૂમિમાં ઉદાર દીલથી દાન દેવાથી લક્ષ્મી સ્થિર થાય છે અને જિનેશ્વર દેવની પૂજા-અર્ચા કરવાથી પોતે પૂજનિક થાય છે."

'અન્ય સ્થાને કરેલાં પાપ તીર્થસ્થાને (તપ જપ વ્રત નિયમ કરવાથી) છુટી શકે છે, પરંતુ તીર્થસ્થાને (સ્વેચ્છાચારથી) કરેલાં પાપ વજ્રલેપ થાય છે' એમ સમજી સર્વ આશાતના તજી વિધિપૂર્વક તીર્થસેવા કરવી ઘટે છે. ઇતિશમ્.

લે—મુનિમહારાજશ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

મિથ્યાત્વના ચાર ભેદ.

૧ **પ્રવર્તન મિથ્યાત્વ**—લૌકિક તેમજ લોકોત્તર મિથ્યાત્વ સંબંધી કરણી કરે-રાગ દ્વેષાદિકથી અભિભૂત (વ્યાપ્ત) લૌકિક દેવ ગુરૂની સેવા કરે તે લૌકિક તેમજ વીતરાગ દેવ ગુરૂ ધર્મની તુચ્છ આશંસા રાખીને સેવન કરે તે લોકોત્તર મિથ્યાત્વ તજવા યોગ્ય છે. વ્યવહાર સમકિતના સેવનથી તે સુખે તજી શકાય છે.

૨ **પ્રરૂપણા મિથ્યાત્વ**—સત્યથી વિપરીત અસત્ય માર્ગ અન્ય મુગ્ધ જનોને સમજાવી તેમને ઉન્માર્ગે દોરવી જવા રૂપ પ્રરૂપણા મિથ્યાત્વ પણ વ્યવહાર સમકિતની પ્રાપ્તિ થતાં દૂર થઇ શકે છે-દૂર થાય છે.

૩ **પરિણામ મિથ્યાત્વ**—સર્વજ્ઞ અને સર્વદર્શી વીતરાગકથિત તત્ત્વ વચનોને યથાર્થ નહીં માનવા રૂપ મિથ્યાત્વ-વિપરિત બુદ્ધિ (વાસના) અવશ્ય તજવા યોગ્ય છે. વીતરાગ કથિત તત્ત્વને યથાર્થ જાણી તેના ઉપર દૃઢ પ્રતીતિ (આસ્થા) રાખવાથી તે દૂર થઈ શકે છે. સદ્વિવેક રૂપ રત્નદીપક હૃદયમંદિરમાં પ્રગટવાથી અજ્ઞાન-મિથ્યાત્વ રૂપ અંધકાર સહેજે નાશી જાય છે.

૪ **પ્રદેશ મિથ્યાત્વ**—અનંતાનુબંધી કષાયાદિક મોહનીય કર્મની સાત પ્રકૃતિ સત્તામાં રહેલી હોય તે પ્રદેશ મિથ્યાત્વ તો ક્ષાયક સમકિત આત્મામાં પ્રગટ થયાથી દૂર થઇ શકે છે. મિથ્યાત્વ રૂપી મહાશલ્ય, મહા વિષ, મહાવ્યાધિ અને મહા આપદા દૂર કરવા સિદ્ધ ઔષધી રૂપ સમ્યકત્વ (સમકિત) સંજીવની સદ્દગુરૂ પાસેથી પ્રાપ્ત કરી કૃતાર્થ થવું. ઇતિશમ્.

લે—મુનિમહારાજશ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સદ્ગુરૂ—સત્સંગમહિમા

૧ સદ્ગુરૂની કૃપાથી જડ જેવો શિષ્ય જ્ઞાની–પંડીત બનીને પોતે કલ્યાણ-ભાગીથાય છે અને અન્યને પણ સદ્ભાગી કરે છે.

૨ મલયની સુવાસથી અન્ય રૂખડાં (વૃક્ષો) પણ ચંદન રૂપ બની જાય છે તેમ શુદ્ધચારિત્રસંપન્ન સદ્ગુરૂના સંગથી મલીન વાસનાવાળા જીવો પણ સુધરી સુવાસિત થાય છે.

૩ પારસમણિના સંગથી જેમ લોહ સુવર્ણ થઇ જાય છે તેમ સંત–મહાત્માના સમાગમથી (તેમના પ્રસાદથી) જીવનું કલ્યાણ થઇ જાય છે.

૪ વેધક રસના સ્પર્શથી જેમ તાંબુ સુવર્ણ રૂપ થાય છે તેમ સંત–સુસાધુ જનની સેવા–ભક્તિથી ભકતોનું કલ્યાણ થાય છે.

૫ મેરૂ (સુવર્ણગિરિ) ઉપર ઉગેલું તૃણ પણ સુવર્ણતાને પામે છે તેમ સત્સંગના પ્રભાવથી જીવનું સદ્ભાગ્ય જાગે છે.

૬ ગમે તેવાં મલીન (મેલાં) પાણી પણ ગંગા નદીમાં ભળવાથી ગંગાજળ તરીકે મનાય છે–સેવાય છે તેમ સત્સંગના પ્રભાવથી ગમે તેવા હીનાચારી પણ સુધરી સદાચારી બને છે.

૭ જળબિંદુ સમુદ્રમાં ભળવાથી જેમ અક્ષય થાય છે તેમ સંતચરણમાં આત્માર્પણ કરવાથી તદ્રુપ થવાય છે.

૮ જેમ ભમરીના ચટકાથી એળ ઇયળ ભમરી રૂપ બની જાય છે તેમ સંત પ્રત્યેના નિઃસ્વાર્થ પ્રેમથી સંતરૂપ થવાય છે.

૯ સ્વાતિનું જળ છીપલીના સંગથી સાચા મોતી રૂપ થાય છે તેમ સંત પ્રત્યે સાચા હૃદયની પ્રીતિ–ભક્તિથી જડતા દૂર થઇ જાય છે અને આત્મા સદ્ગુણમય અમર બની જાય છે.

૧૦ જેમ જાંગુલી મંત્રથી વિષધરાદિકનું વિષ ઉતરી જાય છે તેમ સંત–સાધુ જનોની ધર્મ–આશિષવડે દારિદ્ર–દુઃખ દૂર થઇ જાય છે અને નવજીવન પ્રગટે છે.

૧૧ સંત મહાત્મા ધર્મ–દેવ હોઇ સદાય સેવવા યોગ્ય છે.

લે–મુનિમહારાજ શ્રી કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ઉદ્યોગપરાયણતા.

વિઠ્ઠલદાસ મૂળચંદ શાહ બી. એ.

उद्योगिनं पुरुषसिंहमुपैति लक्ष्मीः दैवेन देयमिति कापुरुषा वदन्ति ।
दैवं निहत्य कुरु पौरुषमात्मशक्त्या यत्ने कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः ॥

આ જીવન એક વિચિત્ર અને ગહન વસ્તુ છે. એને સંપૂર્ણતઃ જાણવાનું અથવા સમજવાનું કાર્ય અત્યંત કઠિન છે. જીવનમાં કયી કયી વસ્તુઓ ઉચિત છે, કયી વસ્તુઓ અનુચિત છે, એનો શું આદિ છે અને શુ અંત છે વિગેરે મહત્વના પ્રશ્નોનું નિરાકરણ મહાન્ ધુરંધર જ્ઞાની પુરૂષો પણ એક રૂપથી કરી શકયા નથી. અનેક વિદ્વાન્ પુરૂષો ભ્રમણામાં પડીને નાસ્તિક બની ગયા છે. જો કે અનેક વિદ્વાન્ પુરૂષોએ ફકત વિષયોનો વિચારપૂર્વક અભ્યાસ કરવામાં વર્ષોનાં વર્ષો વ્યતીત કર્યા છે તથાપિ ઘણી બાબતો એવી હોય છે કે જેનો પત્તો પણ લાગતો નથી. સત્યનું શોધન કરવામાં લોકો અત્યંત પરિશ્રમ વેઠે છે, પરંતુ એ શોધનું છેવટ એટલુંજ આવે છે કે વસ્તુતઃ શું હકીકત છે તેનું ખરૂં સ્વરૂપ સમજવામાં આવી શકતું નથી.

કોઇ કોઇ વખત મનુષ્યને એટલી બધી નિરાશા ઉપજે છે કે તે ચારે તરફ અંધકાર જ જુએ છે. કોઇ વખત સંદેહનું વાદળું એટલું બધું છવાઇ રહે છે છે કે તેને પદાર્થોનાં સ્વરૂપમાં પણ વિશ્વાસ નથી રહેતો અને તેના મનમાં નાના પ્રકારની પ્રશ્નપરંપરા ઉઠવા લાગે છે. તે કહેવા લાગે છે કે “ આ સઘળી માયાજાળ છે. કોઇ જીવાત્મા નથી વા કોઇ પરમાત્મા નથી. સ્વર્ગ નથી તેમજ નરક નથી. લોક પરલોક આદિ શબ્દમાત્ર છે. દયા અને ન્યાય જેવી વસ્તુ વાસ્તવિક રીતે છે જ નહિ આખો સંસાર માયાથી પૂર્ણ છે. કોઇ સુખી છે, તો કોઇ દુઃખી છે; કોઇ રાજા છે, તો કોઇ રંક છે. કોઇ જુઠું બોલે છે, ચોરી કરે છે છતાં સુખી જીવન ગાળતા માલુમ પડે છે. કોઇ સત્યવાદી છે, નીતિમાન જીવન ગુજારે છે છતાં દુઃખપીડિત દશા અનુભવે છે. સત્પુરૂષો યૌવનકાળમાં જ કાળના કોળીયા બની જાય છે અને દુર્જનો દીર્ઘાયુષ્ય ભોગવતા જોવામાં આવે છે. આમ હોવાથી સંસારમાં રહીને કંઇ કાર્ય કરવું વ્યર્થ છે. ”

ખરેખરી રીતે જોતાં આ સર્વ એવી બાબતો છે કે જેનો તાત્કાલિક ઉત્તર આપવો કઠિન છે. સંસારમાં જેટલા મતમતાંતરો છે તે સર્વ આ પ્રશ્નોના ભિન્ન ભિન્ન પ્રકારના ઉત્તરો આપે છે અને એ કારણથી જ અનેકાનેક મતમતાંતરો ઉત્પન્ન થયા છે જે જે તત્વવેત્તાઓએ એ સર્વ પ્રશ્નોપર વિચારો કર્યા છે તે સહુએ પૃથક્ પૃથક્ રૂ-

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પથી એના ઉત્તર આપ્યા છે અને પોતાના ઉત્તરને યથાસંભવ યુકિતઓથી સિદ્ધ કર્યા છે. હવે આ સ્થળે આપણું કાર્ય તેઓના સિદ્ધાંતો ઉપર વિચાર કરવાનું છે. જે જે બાબતોનો આપણો અંતરાત્મા સ્વીકાર કરે અને જે આપણને યુકિતપુરઃસર જણાય તે સઘળી બાબતો પર વિશ્વાસ રાખી આપણે જીવનનાં કાર્યક્ષેત્રમાં પ્રવેશ કરવો જોઇએ. જીવન નિઃસાર વસ્તુ નથી. મહા મુશીબતે માનવજીવનની પ્રાપ્તિ થાય છે. તેથી આવું અમૂલ્ય માનવજીવન નિરાશામાં ગુમાવી દેવું જોઇએ નહિ. આપણે હમેશાં યથાશક્તિ ઉદ્યોગ કરતા રહેવું એ આપણું પ્રથમ કર્તવ્ય છે. પ્રત્યેક મનુષ્યે આવો નિશ્ચયાત્મક સંકલ્પ કરી લેવો જોઇએ કે–' હું ઉત્તમ કાર્યોની ખાતર યથાશક્તિ નિરંતર ઉદ્યોગ કરીશ અને મારા પોતાના હૃદયના પ્રકાશને હમેશાં વધારતો રહીશ. કદાચ મને સ્વીકૃત કાર્યમાં નિષ્ફળતા મળે તો પણ હું મારા કર્તવ્ય કર્મથી લેશમાત્ર ચ્યુત થઇશ નહિ અને **अङ्गीकृतं सुकृतिनः परिपालयन्ति॥** એ સૂક્તને યથાર્થ રીતે અનુસરીશ. કદાપિ મારા માર્ગમાં ભય, દુઃખ અને શોકના પ્રસંગો ઉપસ્થિત થાય તો પણ હું અધીરો બની જરા પણ ગભરાઇ જઇશ નહિ.' જે મનુષ્યો આપત્તિના કઠિન પ્રસંગોની સામે થઇને યથાશક્તિ હમેશાં પોતાનું કાર્ય કર્યે જાય છે, ભૂત ભવિષ્યની ચિંતા કરતા નથી, કાર્યોના સારા વા નરસા પરિણામને લઇને પોતાના માર્ગથી વિચલિત થતા નથી તે જ મનુષ્યોને શાંતિદેવીનો સંપૂર્ણ સાક્ષાત્કાર થાય છે. અર્થાત્ તેઓ જ પૂર્ણરૂપથી શાંતિ અનુભવી શકે છે. આવા મનુષ્યો તો ચિત્તમાં શાંતિ રાખી એમજ વિચાર કરે છે કે ' હું મારી પોતાની શકિત અનુસાર કાર્ય કરૂં છું; પછી પરિણામ જે આવવું હોય તે આવે.

' મારે યથાશકિત પ્રયત્ન સદા કરવો જોઇએ ' એ સંકલ્પને પોતાનાં જીવનનો આધાર બનાવીને એના ઉપર મનુષ્ય પોતાના મત યા દર્શનનો પ્રબંધ રચે છે. ફકત એટલીજ જરૂર છે કે આ જીવનને વાસ્તે જે જે સામગ્રી એકત્રિત કરી હોય તેમાં પોતાની શકિત અને અનુભવને સંપૂર્ણતઃ લગાવી દેવા જોઇએ. આમ કરવું એ કોઇ મતથી પ્રતિકૂળ નથી, તેમજ કોઇ ધર્મમાં બાધક ગણાતું નથી; પરંતુ જે સમયે જીવનસંગ્રામમાં કઠિનતાઓ ઉપસ્થિત થાય છે તે સમય અત્યંત ઉપયોગી તેમજ લાભદાયી ગણાય છે.

અત્ર એક વાત ખાસ લક્ષમાં રાખવા લાયક છે. તે એ છે કે કેવળ વિચારોથી કામ ચાલી શકતું નથી. જ્યાં સુધી વિચારોને કાર્યનું રૂપ આપવામાં આવતું નથી ત્યાં સુધી એકલા વિચારો નિરર્થક છે જ્યાં સુધી મનુષ્ય અમુક નિયમને પોતાનો બનાવી લેતો નથી અથવા પ્રતિદિન વ્યવહારમાં યોજતો નથી ત્યાં સુધી ઉકત નિયમ ઉપયોગી થઇ શકતા નથી. જ્યાંસુધી વિચારરૂપી બીજમાંથી કાર્યરૂપી ફળફુલની પ્રાપ્તિ ન થાય ત્યાં સુધી વિચાર વ્યર્થ છે. આ એક સર્વના અનુભવની વાત છે કે જો આપણે બેઠાં બેઠાં વિચારો કર્યા કરીએ કે શસ્ત્રનો ઉપયોગ આમ કરવો જો-

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ઇએ અને તેમ કરવો જોઇએ, પરન્તુ શસ્ત્રને હાથમાં કદિ પણ ન લઇએ, તો રણસંગ્રામમાં કદાપિ સફલતા મળી શકતી નથી.

જે મનુષ્ય શુદ્ધ હૃદયથી પ્રત્યેક કાર્ય યથાશકિત ઉદ્યોગપૂર્વક કરવાની ઈચ્છા રાખે છે તેનાં જીવનમાં આ વાત પ્રતિપલ પ્રકટ થયા કરે છે. તુચ્છમાં તુચ્છ કાર્યમાં પણ પૂર્ણ ઉદ્યોગની આવશ્યકતા છે. સહુ કોઇ જાણે છે કે સૂર્ય કેવળ મોટી વસ્તુઓ પર પ્રકાશતો નથી; પરંતુ જમીન ઉપર પડેલી નજીવી વસ્તુઓ ઉપર તેમજ મોટા પર્વતોના શિખરો ઉપર સરખી રીતે તેનો તેજસ્વી પ્રકાશ પડે છે. જે રાસાયણિક ગુણ સમુદ્રનાં સંપૂર્ણ પાણીમાં રહેલો છે તે પાણીનાં એક બિંદુમાં પણ રહેલો છે. એ મુજબ કાર્ય કરતી વખતે આપણે એમ વિચાર ન કરવો જોઈએ કે આ કામ નજીવું છે, તેથી તેમાં વધારે ધ્યાન આપવાની જરૂરીયાત નથી. ન્હાનાં મોટાં સર્વ કાર્યો યથાશક્તિ ઉત્તમ રીતિથી કરવાં જોઇએ. કોઇ પણ કાર્ય ગમે તેટલું ન્હાનું હોય તો પણ તે હમેશાં ઉત્તમ રીતે કરવું જોઇએ. કદાચ કોઇ કાર્ય હલકું હોય તો પણ આપણું હૃદય તેમાં પુરેપુરૂં લગાવીને તેને ઉચ્ચ કોટિનું બનાવવા પ્રયત્નો કરવા જોઈએ.

નજીવી વાતો તરફ બેદરકારીથી દુર્લક્ષ રહેવું તે કદી પણ યોગ્ય નથી. ન્હાનાં ન્હાનાં કાર્યો તરફ આપણે બેદરકાર રહેશું તો મોટાં મોટાં કાર્યોમાં કદિ સફળતા મળી શકશે નહિ. મોટાં કાર્યો સારી રીતે કરવા માટે એ જરૂરનું છે કે આપણે ન્હાનાં કાર્યો સારી રીતે કરવા જોઇએ. કોઇ પણ કાર્ય જેવું થવું જોઇએ તેવું જ્યાં સુધી થાય નહિ ત્યાં સુધી મનુષ્યે સંતુષ્ટ થવું જોઈએ નહિ. અત્ર એટલું સ્મરણમાં રાખવાનું છે કે જે કાર્ય કરવા યોગ્ય હોય છે તે અવશ્યમેવ સારૂં કરવાને યોગ્ય હોય છે.

જે મનુષ્ય હમેશાં યથાશક્તિ ઉત્તમ રીતિથી કાર્ય કરવામાં ઉદ્યોગપરાયણ રહે છે તે તીક્ષ્ણબુદ્ધિ અને ચાલાક બને છે. નજીવી વાતોમાં પણ તે પોતે ધ્યાન રાખતા શીખે છે. જગતના લોકો પોતાનું કાર્ય જોઇને શું કહેશે તેની તે દરકાર રાખતો નથી; પરંતુ તે તો એકજ વાત ધ્યાનમાં રાખે છે કે જે કાર્ય હું કરૂં છું તે પોતાને કરવા યોગ્ય છે કે નહિ. બીજા લોકો પોતાનાં કાર્ય વિષે કેવા વિચારો બાંધે છે તેની મુંઝવણમાં જે મનુષ્ય પડે છે તે કંઇ પણ કરી શકતો નથી અને તેને કદિ શાંતિ પણ મળી શકતી નથી. સામાન્ય જનસ્વભાવ જ એવો છે કે આપણે સારામાં સારૂં કાર્ય કરશું તો પણ લોકો તેમાં કાંઇને કાંઇ દોષ શોધી કાઢવા મથવાના. કાર્યનાં પ્રમાણમાં બીજા લોકોનો વિરોધ હોય છે જ. જો આપણે આ વિરોધનાં

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કારણથી કાર્ય કરવાનું તજી દઈએ તો કંઇ પણ કાર્ય થઇ શકતું નથી. આથી જ મનુષ્યે એટલું જ કરવું ઉચિત છે કે પોતાનું કાર્ય સારૂં, ઉપયોગી અને યોગ્ય છે કે નહિ એટલોજ તેણે વિચાર કરવો જોઇએ. આપણો અંતરાત્મા સાક્ષી પુરે કે અમુક કાર્ય સારૂં છે, કરવા યોગ્ય છે, તો પછી જગતના વિરોધની લેશ પણ પરવા કરવાની જરૂર નથી. નિઃશંક બનીને આપણે આપણાં કાર્યમાં તત્પર બનવું જોઇએ.

ન્હાની ન્હાની વાતોમાં ધ્યાન રાખવાથી જ મનુષ્ય મોટી વાતોમાં સાવધાન રહેતા શીખી શકે છે. જે મનુષ્યની હમેશની વાતચીતમાં બેદરકારી જોવામાં આવે છે, જે જરા વાત કરવામાં પણ અચકાય છે અને ભૂલો કરે છે તે મનુષ્યમાં વકતૃત્વ ખીલે એવી કદાપિ આશા રાખી શકાતી નથી. જે મનુષ્ય પ્રત્યેક વાતમાં ઉત્તમતા દર્શાવે છે તેજ મનુષ્ય પોતાનું જીવન ઉત્તમ રીતિથી વહન કરી શકે છે. કોઇ માણસના વિષે એમ કહેવામાં આવે કે તે પોતાનું કાર્ય ઉત્તમ રીતિથી કરે છે તો તેનો અર્થ એમ છે કે તે પોતાની ચિત્તવૃત્તિઓને કાર્યમાં ઘણી સારી રીતે પરોવી શકયો છે અને પોતાનાં જીવનને ઉપયોગી બનાવી શકયો છે. આવા મનુષ્યમાં કૃત્રિમતાનો લેશ પણ આભાસ હોતો નથી. માનસિક અને શારીરિક શક્તિઓનો સદુપયોગ એજ શિક્ષણનો વાસ્તવિક હેતુ છે. ઉકત મનુષ્યમાં એ બન્ને શક્તિઓ પોતાનાં કાર્યો સારી રીતે બજાવતી હોય છે. આવો માણસ કોઈ પણ વાત જાણવા માત્રથી સંતોષ માનતો નથી, પરંતુ જો તે સારી હોય છે તો તે તેનું તત્કાળ ગ્રહણ કરી લે છે.

કેટલાક મનુષ્યો દૈવપર અનુચિત વિશ્વાસ રાખીને પોતાની જાતને તુચ્છ અને અયોગ્ય બનાવી મુકે છે. તેઓ એમ સમજે છે કે અમુક મનુષ્ય સુખી છે અથવા તો આનંદમાં છે તેનું કારણ એ છે કે તેનું ભાગ્ય સારૂં છે. તે પોતે ઉદ્યોગ કરતો નથી; પરંતુ એમ જ સમજે છે કે મારૂં ભાગ્ય જ ખરાબ હોવું જોઇએ કે જેથી મને મારાં કાર્યમાં સાફલ્ય મળ્યું નહિ. તે પોતાનાં જીવનની લગામ કેવળ ભાગ્ય ઉપર જ છોડી દે છે. તેને એમ ખબર નથી હોતી અથવા તે વિચાર પણ નથી કરતો કે બીજાની સફલતાનું કારણ તેનું ભાગ્ય નહિ, પરંતુ તેની દૃઢતા, વીરતા, એકાગ્રતા અને કાર્ય તત્પરતા છે. વળી તે મસ્તદશામાં પડયો રહી સમયનો પણ કંઈ વિચાર કરતો નથી. તે તો એવા વિચારોમાં મગ્ન રહે છે કે 'જે ભાગ્યમાં લખ્યું હશે તે ઘરે બેઠા મળી રહેશે. પાતાળમાંથી નીકળીને લક્ષ્મી સ્વયં ચાલી આવશે.' આવા મનુષ્યોને સંસારમાં કદિ પણ સફલતા મળી શકતી નથી. તેઓ દિવસાનુદિવસ આળસુ, નિરૂદ્યમી અને સાહસહીન બનતા જાય છે, અને ધીમે ધીમે બીજા લોકોની ઇર્ષ્યા કરવા અને તેઓની સાથે દ્વેષથી વર્તવા લાગે છે. આવા મનુષ્યો સંસાર અને

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સમાજને ભારરૂપ લેખાય છે. જે દેશમાં આવા લોકો મોટા પ્રમાણમાં વસતા હોય છે તે દેશ સમય જતાં રસાતળ જાય છે એ નિર્વિવાદ છે. જે દેશના મનુષ્યો સાહસિક વૃત્તિવાળા, પરિશ્રમી અને ઉદ્યોગી હોય છે તે દેશ અલ્પ સમયમાં ઉન્નતિના શિખરે પહોંચી શકે છે. જયારથી ભારતવાસીઓ પુરૂષાર્થની અવજ્ઞા કરવા લાગ્યા અને પુરૂષાર્થહીન બની દૈવ ઉપર અંધ વિશ્વાસ રાખવા લાગ્યા ત્યારથી ભારતવર્ષની પતિત અવસ્થાનો આરંભ થયો છે એ વાતની ના પાડી શકાય તેમ નથી.

ખરેખરા ઉદ્યોગપરાયણ મનુષ્યો કદિ પણ હતોત્સાહ બનતા નથી. તેઓ નિષ્ફળતાને ભાગ્યજન્ય સમજતા નથી, પરંતુ સફલતાનું કારણ માને છે. ' નિષ્ફલતામાં જ સફલતા રહેલી છે ' એ વચન ઉપર તેઓને સંપૂર્ણ પ્રતીતિ હોય છે; અને તેથી જ તેઓ નિષ્ફલતા અને મુશ્કેલીઓની લેશ પણ પરવા કરતા નથી. પરંતુ પુનઃ પુનઃ યથાશક્તિ પરિશ્રમ અને ઉદ્યોગ કર્યા કરે છે. ઉદ્યોગની સામે સફલતા હાથ જોડીને ઉભી રહે છે. આજે સફલતા ન મળી તો કાલે પુનઃ ઉદ્યોગ કરવો; એટલું તો ચોક્કસ છે કે પરિશ્રમ અને ઉદ્યોગ બરાબર રીતે સતત કરવાથી કોઈ ને કોઇ દિવસે સફલતા અવશ્ય મળશે જ. જો મનુષ્ય યથાશક્તિ ઉદ્યોગ કરે અને હમેશાં નવીન શક્તિ તથા નવીન ઉત્સાહપૂર્વક કામ કરે તો સફલતા ન મળે એ વાત અસંભવિત છે. એક વિદ્વાનનું કથન છે કે " સફલતા વા નિષ્ફલતાનો બિલકુલ વિચાર ન કરો, યથાશક્તિ ઉદ્યોગ યાને પુરૂષાર્થ કર્યા કરો અને પોતાની શક્તિઓનો સદુપયોગ કરતા રહો. નિરંતર ઉદ્યોગપરાયણ રહેવામાં સફલતા રહેલી જ છે. "

સફલતા પ્રાપ્ત કરવાનું કાર્ય કઠિન છે એ વાત નિઃસંદેહ છે. પરંતુ લોકો માને છે તેટલું તે કઠિન નથી. ઘણા મનુષ્યો એવા હોય છે કે જેઓને પ્રત્યેક કાર્યમાં સંદેહ રહે છે. તેઓ સદા એવું કહે છે કે સફલતા મળશે એવી કોઇ ખાતરી આપે તો કાર્ય થઇ શકે. તેઓને એવો ભય પણ રહે છે કે કદાચ અમારા કામની કોઈ કદર ન કરે. આવા મનુષ્યોનું જીવન કદાપિ ઉત્તમ કોટિનું કહી શકાતું નથી. તેઓ પોતે પોતાની ઉન્નતિ સાધવામાં મુશ્કેલીઓ ઉભી કરે છે. પોતાનાં આલસ્યને લઇને કાર્ય ન કરવાનાં ખોટાં બ્હાનાં બતાવ્યા કરે છે. આ પ્રકારે તેઓનું બળ દિવસે દિવસે ઘટતું જાય છે અને અંતે એક પણ ઉપયોગી કાર્ય તેઓ કરી શકતા નથી. પ્રત્યેક મનુષ્યે યુકિતપુરઃસર કાર્ય કરવાની પોતામાં શકિત ઉત્પન્ન કરવાની ખાસ જરૂર છે.

મનુષ્યોમાં આત્મનિર્બલતા ઉત્પન્ન થવાનું એક એ પણ કારણ છે કે તેઓમાં વૃદ્ધાવસ્થાના વિચારો ઉત્પન્ન થાય છે. તેઓ એમ વિચારે છે કે હવે તો અમે વૃદ્ધ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

બની ગયા અને તેથી કાંઇ કરી શકવાના નથી. હવે તો બીજા જન્મમાં કરશું. આ વૃદ્ધાવસ્થાના ભયથી આત્મવિશ્વાસ ન્યૂન થઇ જાય છે. કદિ કોઇ તેઓને ઉન્નતિ સાધવાનું કહે તો વૃદ્ધાવસ્થાથી ડરનારા મનુષ્યો કહેવા લાગે છે કે “ભાઇ, તમારૂં કહેવું યથાર્થ છે. અમને અમારી ઉન્નતિ સાધવાની ઇચ્છા થાય છે, પરંતુ હવે તે વાત બાળકોને માટે વધારે ઉપયોગી થઇ પડશે. અમારી વિદ્યાર્થી અવસ્થામાં જો તે વાત તમે કરી હોત તો તે દિશામાં પ્રયત્ન થઇ શકત. હવે તો અમારા કેશ સફેત થઇ ગયા અને તેથી અમારે માટે તો તેમ કરવાનો સમય ચાલ્યો ગયો છે. યુવાવસ્થામાં જ જે કાર્ય કરવું હોય છે તે થઇ શકે છે.” પરંતુ નહિ, આવા નબળા વિચારો કરવા તે એક પ્રકારની ભૂલ છે. હવે કાર્ય કરવાનો સમય ચાલ્યો ગયો છે એવો વિચાર કદિ પણ ન કરવો. સત્યની શોધ કરવાને વાસ્તે અને તેને પોતાનાં જીવનમાં સંમિલિત કરવાને વાસ્તે એમ કદિ પણ ન સમજવું કે યોગ્ય સમય વ્યતીત થઇ ગયો છે. માત્ર અધિક ઉદ્યોગ કરવાની અને અધિક ચિત્ત ચોંટાડવાની જ આવશ્યકતા છે. જે મનુષ્યમાં આત્મબળ છે, આત્મવિશ્વાસ છે તે કદાપિ એમ નથી વિચારતો કે અમુક કાર્ય કરવાનો હવે સમય રહ્યો નથી. જ્યાંસુધી શ્વાસોશ્વાસ ચાલતા હોય છે ત્યાં સુધી મનુષ્ય આત્મોન્નતિ કરી શકે છે. વૃદ્ધાવસ્થામાં કાર્ય કરવામાં પરિશ્રમ વિશેષ પડે છે એ ચોક્કસ છે, પરંતુ આત્મવિશ્વાસનાં બળથી ઉદ્યોગપરાયણ મનુષ્ય તેની પરવા કરતો નથી. તેનું આત્મબળ તેને હમેશાં યુવાન જ રાખે છે. તેને નવી નવી વાતો જાણવાની મળે છે જેથી તે હમેશાં ઉત્સાહિત રહે છે. આ વાતનાં સમર્થન રૂપે અનેક ઉદાહરણો આપી શકાય તેમ છે, જેનાથી આપણને પ્રતીત થાય છે કે અનેક દેશી વિદેશી લોકોએ મોટી ઉમ્મરે પહોંચ્યા પછી ઉદ્યોગ કરવાનો પ્રારંભ કર્યો હતો અને આખરે સંપૂર્ણ સફલતા મેળવી હતી. ફારસી ભાષાના સુપ્રસિદ્ધ કવિ અને ગ્રંથકાર શેખ સાદીએ પોતે એક સ્થળે લખ્યું છે કે ‘ મારી ચાલીશ વર્ષની વય થઇ ત્યાં સુધી મને કંઇપણ આવડતું નહોતું.’ આટલી મોટી ઉમર સુધી તેને કોઇ પણ ભાષાનો એક પણ અક્ષર આવડતો નહોતો; પરંતુ એ જ શેખસાદીએ એવાં એવાં મહત્વપૂર્ણ પુસ્તકો લખ્યા છે કે જેની ધુરંધર વિદ્વાનો મુક્તકંઠે પ્રશંસા કરે છે. સુવિખ્યાત તત્વવેત્તા સૉક્રેટીસે વૃદ્ધાવસ્થામાં સંગીતકળા શીખવાનો પ્રારંભ કર્યો હતો. કૈટોએ એંશી વર્ષની ઉમ્મરે યુનાની ભાષા શીખવાનું શરૂ કર્યું હતું. પ્લુટાર્કે પણ એંશી વર્ષની ઉમ્મરે લૅટીન ભાષાનો અભ્યાસ પૂર્ણ ઉત્સાહથી શરૂ કર્યો હતો. જે લોકો વૃદ્ધાવસ્થાના ભયથી કાર્ય કરવામાં હતોત્સાહ બની જાય છે તેઓને ઉપરોક્ત ઉદાહરણોથી પ્રોત્સાહન મળવું જોઇએ. જ્યાં સુધી મનુષ્ય પોતે બંધ કરી દેતો નથી ત્યાં સુધી સત્ય અને ઉત્તમ જીવનનો

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

માર્ગ કદિ પણ બંધ થતો નથી. જો મનુષ્ય આ વાત સારી રીતે સમજીને ગ્રહણ કરે, તેના પર વિશ્વાસ રાખે અને તેને પોતાનાં જીવનનો ઉદ્દેશ બનાવી લે તો પછી મનુષ્યની ઉન્નતિની કશી સીમા રહેતી નથી. મનુષ્યનું તો એજ કર્તવ્ય છે કે તેણે સર્વદા યથાશકિત ઉદ્યોગ કરતાં રહેવું, ચિત્તમાં અશાંતિ જરાપણ આવવા દેવી નહિ અને પોતાના ઉદ્યોગનું શું પરિણામ આવશે તેની લેશ પણ પરવા કરવી નહિ.

આત્મનિર્બળતાનું એક બીજું પણ કારણ છે. તે એ છે કે પ્રાયે કરીને મનુષ્ય એમ સંકલ્પ કરે છે કે અમુક કાર્ય જો અમુક પ્રકારે કર્યું હોત તો અમુક પરિણામ આવત. આવા સંકલ્પ વિકલ્પ કરવામાં સમય અને શકિતનો વ્યર્થ ઉપયોગ થાય છે. જે બનવાનું હતું તે બન્યું. એને માટે શોચ કરવો ફોકટ છે. પરંતુ જે બનવાનું છે તેના પર તો વિચાર કરવો જોઇએ. જે મનુષ્ય ભૂતકાળની બાબતોને માટે શોચ કર્યા કરે છે તે ભવિષ્યનાં કાર્યો પણ બગાડી મુકે છે; તેથી તેને કોઈ પણ કાર્યમાં સફલતા મળી શકતી નથી. જ્યારે મનુષ્ય જીવનસંગ્રામમાં લડતા લડતા થાકી જાય છે ત્યારે પ્રકૃતિદેવી તેને પ્રેમથી એમ કહેતી માલુમ પડેછે કે "પ્રિય પુત્ર ! અત્યારે જે કાંઈ કાર્ય તમે હાથમાં લીધું છે તે ઉત્તમ રીતિથી કરો, એમાં જ તમારી સઘળી બુદ્ધિ અને શકિત પૂર્ણ રૂપથી લગાવી દો કે જેથી કરીને ભવિષ્યને માટે તમે સારી તૈયારી કરી શકો અને તમે યોગ્યતા પ્રાપ્ત કરીશકો. તમારી પાસે જે કાંઇ જ્ઞાન અને બુદ્ધિનો ખજાનો હોય તે સર્વ તમે સ્વીકારેલ કાર્ય કરવામાં લગાવી દો" જ્યારે તમે આમ કરશો ત્યારે તમને કહેવામાં આવશે કે તમે યથાશકિત સારૂં કર્યું છે. '**गतं न शोचयेत्**' એ સૂત્ર મનનપૂર્વક હમેશાં લક્ષમાં રાખો. ભૂતકાળ તરફ નજર ન કરો; કેમકે થઇ ગયેલી બાબતો માટે પશ્ચાતાપ કરવો વ્યર્થ છે. જે વાત બની ગઇ તે કોટિ પ્રયત્નો કરવા છતાં અણબની થવાની નથી. એમાં કાંઇ પણ પરિવર્તન થઇ શકતું નથી, તેથીજ તેને માટે પશ્ચાતાપ અને શોક કરી હૃદય બાળવું નિરર્થક છે. બની ગયેલી બાબતો ઉપરથી વર્તમાન અને ભવિષ્યને માટે ધડો લેવો જોઇએ. એવી રીતે કાર્ય કરવું જોઇએ કે જે ભૂલો પહેલાં થઈ ગઇ હોય તે ફરીથી ન થવા પામે. આનું પરિણામ એ આવશે કે તમારો અનુભવ દિનપ્રતિદિન વધતો જશે, જ્ઞાન પણ વૃદ્ધિ પામતું જશે અને આ માનવજીવનનું સાધ્યબિંદુ પ્રાપ્ત કરવા તમે અવશ્ય ભાગ્યશાળી બનશો.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સાદરી–મારવાડ શહેરમાં મળેલી બારમી શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ.

સંવત ૧૯૭૬ ના પોશ શુદ ૨–૩–૪ બુધ–ગુરૂ–શુક્રવાર તા. ૨૪–૨૫–૨૬ ડીસેમ્બર સને ૧૯૧૯

પ્રથમ દિવસ.

ગૌડવાડ–મારવાડના પ્રસિદ્ધ ગામ સાદરીમાં આ વખતે મળેલી જૈન કોન્ફરન્સ વિજયવતી થઈ છે. મારવાડ ભૂમિમાં મળેલી આ કોન્ફરન્સથી મારવાડી અને પંજાબી જૈન બંધુઓમાં સામાજિક–ધાર્મિક જાગૃતિ ઉત્પન્ન થઇ છે. જૈન સમાજના જીવન–વિકાસની શક્તિનું સ્વરૂપ કેટલેક અંશે તેમાં થયેલ કાર્યોથી પ્રગટ થઇ આવ્યું છે.

કોન્ફરન્સની બેઠક શ્રીરાણકપુરજી તીર્થયાત્રા કરવા જતાં રસ્તા ઉપરની જૈન ધર્મશાળામાં ઉભા કરેલા ખેંચાણકારક સુશોભિત મંડપમાં કરવામાં આવી હતી. આ વખતે ખુરશીની બેઠકને બદલે જાજમ ઉપરની બેઠક કરેલી હોવાથી અને તે ચિત્તાકર્ષક બનાવેલી હોવાથી પ્રાચીન કાળની સભાઓ–સંમેલનોની યાદ તાજી થતી હતી.

આ સંમેલનમાં ચતુર્વિધ શ્રી સંઘની હાજરી હતી.

કોન્ફરન્સ અહીં મળવાનું કારણ.

ગયા વરસમાં અત્રે શ્રી આત્મારામજીના શિષ્ય શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ અત્રે ૧૦ ઠાણા સાથે પધાર્યા હતા. જે વખતે સાદડીના જૈનોએ તેમને મોટું સામૈયું કરી પધરામણી કરી હતી. તેમનાં આગમનથી કેળવણીનાં ફંડમાં તેઓશ્રીના પ્રયાસથી જ રૂપિયા સવા લાખની મોટી રકમ એકઠી થઈ હતી. વળી અત્રેથી ચાર ગાઉ ઉપર આવેલા બાલી ગામમાં પણ તેમના પ્રયાસથી રૂપિયા પોણા લાખની, સાત ગાઉ ઉપર આવેલા દાણેરા ગામમાં રૂપીઆ બાવીશ હજારની રકમ, લોઠારા ગામમાં આઠ હજારની રકમ, કોટ ગામમાં રૂપીઆ પાંચ હજારની રકમ અને બીજા ગામોમાં મળી કેળવણી ફંડમાં રૂપીઆ અઢી લાખની મોટી રકમ એકઠી થઇ છે અને હજુ પણ એકાદ લાખ રૂપીઆની રકમ એકઠી થવાની વકી છે. તેઓશ્રીના ઉપદેશથી અત્રેના જૈનોએ બારમી શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સનું અધિવેશન કરવા વિચાર કર્યો હતો અને લગભગ બે મહીના પરજ તે માટેનો પાકો વિચાર થવા છતાં અત્રેના રહીશોએ ઘણા ઉમંગથી તે માટેની તૈયારીઓ કરીને

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કોન્ફરન્સ ભરવામાં બહુ ખંત દેખાડી છે. તેઓએ જુદી જુદી કમિટિઓ નીમીને તે માટેની તૈયારીઓ કરી હતી અને આખા હિંદુસ્તાનના જૈનોને આમંત્રણ મોકલ્યું હતું.

કોન્ફરન્સથી તેમજ કેળવણીના કાર્યથી આ મુલક ઘણે ભાગે અજાણુ હોવાથી તેમજ કોન્ફરન્સ મળે તો કેળવણી જેવો મહાન સવાલ મારવાડી બંધુઓના લક્ષમાં આવે તો ઉક્ત મહારાજશ્રીએ અહીં પ્રયાસ કરી જે ફંડ શરૂ કર્યું છે તેને વધારે મદદ મળે, ઉદ્દેશો જલ્દી પાર પડે અને મારવાડમાં કેળવણીની પ્રગતી થવા સાથે મારવાડી બંધુઓ કેળવણી પ્રાપ્ત કરે તેવા અનેક ઉદ્દેશથી આ કોન્ફરન્સ ત્યાં ભરવા માટે પ્રયાસ થયો હતો જે યોગ્યજ હતો. કોન્ફરન્સના મંડપમાં આશરે ચારથી પાંચ હજાર મનુષ્યોની હાજરી હતી. પંજાબના આશરે પોણોસો ડેલીગેટો હતા અને જાણીતા બહારગામના ડેલીગેટોમાં શેઠ દેવકરણ મુળજી, શેઠ મોતીલાલ મુળજી, કાપડીયા મોતીચંદ ગીરધરલાલ, મકનજી જુઠાભાઇ બેરીસ્ટર એટલો, નરોતમદાસ ભાણજી, ઝવેરી માણીલાલ સુરજમલ, રા. ગુલાબચંદજી ઢઢ્ઢા, શેઠ પ્રતાપચંદજી ધીયા, ગાંધી અમરચંદ ઘેલાભાઈ, શેઠ ગોપીચંદજી ઘડીયાળી, શેઠ ભભુતમલજી સીંધી, શેઠ દેવચંદ દામજી, ગાંધી વલ્લભદાસ ત્રિભુવનદાસ, ઝવેરી મુળચંદ આશારામ, વૈરાટી શેઠ સમરથમલજી, શેઠ ન્યાલ ચંદજી, શેઠ મહાસુખભાઈ વીસનગરવાળા વગેરે જુદા જુદા ગામોના ડેલીગેટો કોન્ફરન્સમાં ભાગ લેવા પધાર્યા હતા.

પાલીતાણા અને ત્રાપજથી પ્રવર્ત્તકશ્રી કાન્તિવિજયજી મહારાજ અને મુનિરાજશ્રી હંસવિજયજી મહારાજના કોન્ફરન્સની ફતેહ ઇચ્છવા માટેના પત્રો આવ્યા હતા.

બપોરના બરાબર એક વાગે પ્રથમ દિવસની બેઠકનું કાર્ય શરૂ થયું હતું શરૂઆતમાં મંગળાચરણ કર્યા બાદ આવકાર દેનાર કમીટીના પ્રમુખ શેઠ નથમલજીએ પોતાનું ભાષણ શરૂ કર્યું હતું જે હિંદીમાં હતું. તેમાં મુખ્ય હકીકત તે દેશમાં બીલ્કુલ શિક્ષણપ્રચાર નહીં હોવાથી ઉચ્ચ શિક્ષણની જરૂરીયાત સ્વીકારી બાળલગ્ન, કન્યા વિક્રય વિગેરે હાનિકારક રીવાજો પોતાના દેશમાંથી દૂર થવાની જરૂરીયાત સ્વીકારી હતી. જે ભાષણ સામાન્ય અને ટુંકું હતું,

ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબ લાલા દોલતરામજી જૈનીની પ્રમુખ તરીકે નીમણુંક કરવામાં આવી હતી. તેમણે પ્રમુખસ્થાન લીધા બાદ તેઓશ્રીનું ભાષણ વાંચવામાં આવ્યું હતું. આ ભાષણ જમાનાને અનુસરતા વિચારોવાળું, દરેક વિષયને ટુંકામાં સ્ફુટ કરનારૂં, વિચારણીય મુદ્દાવાળું તેમજ અસરકારક હતું. આ વખતના પ્રમુખનું ભાષણ મુદ્દાસર અને યોગ્ય હતું કે તે પ્રમાણે જો વિચારી અમલ કરવામાં

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

આવે અને ગર્ભિત જણાવેલી હકીકતોનું જો મનન કરવામાં આવે તો અમો ખાત્રીપૂર્વક કહીએ છીયે કે આપણી સમાજની ઉન્નતિ ઘણી જલ્દીથી થઈ શકે. આ ભાષણ જમાનાને જરૂરીયાતવાળું અને ઉચ્ચ આશયોથી ભરપૂર હતું. જેથી તે ભાષણ અત્ર પ્રગટ કરવામાં આવે છે.

બારમી જૈનશ્વેતામ્બર કોન્ફરન્સના સભાપતિ લાલા દોલતરામજી જૈનીનું વ્યાખ્યાન

ॐ

॥ વન્દેવીરમ્ ॥

नमः सत्योपदेशाय, सर्वभूतहितैषिणे ।
वीतदोषाय वीराय, विजयानन्दसूरये ॥

પ્રાસ્તાવિક નિવેદન ।

પરમ પૂજ્ય ગુરૂવર્ય વલ્લભવિજયજી મહારાજ, અન્ય મુનિ મંડળ, બન્ધુઓ ઔર બહનો !

અપને સમાજ મેં, મેરે સે અધિક ધનાઢ્ય, પ્રતિષ્ઠિત ઔર વિદ્વાન ગૃહસ્થો કે હોતે હુએ ભી મેરે કો જો આપ લોકોંને યહ અસાધારણ સન્માન દિયા હૈ તદર્થ મૈં આપકા અત્યન્ત આભારી હૂં. તથા ઇસ કે સાથ હી મૈં શાસન નાયક વીર પ્રભુ ઔર અપને આસન્નોપકારી સ્વર્ગવાસી ગુરૂમહારાજ–વિજયાનન્દસૂરિ–આત્મારામજી કો ભી ધન્યવાદ દેતા હૂં કિ જિનકી અસીમ કૃપાસે મુઝે ઇસ ગુરૂતર સન્માન [કોન્ફરન્સ કી અધ્યક્ષતા] કે પ્રાપ્ત હોને કા શુભ અવસર મિલા હૈ !

બન્ધુઓ ! જિસ વક્ત મુઝ સે સભાપતિ કા આસન ગ્રહણ કરને કે લિયે અનુરોધ કિયા ગયા ઉસ વક્ત મેરે દિલમેં અનેક તરહ કે સંકલ્પ વિકલ્પ ઉઠને લગે; ક્યોંકિ મૈં અપને કો ઇસ પદ કે સર્વથા અયોગ્ય સમઝતા હૂં. ઇસ ગુરૂતર કાર્ય કે નિર્વાહ કે લિયે જિતની સામર્થ્ય ઔર યોગ્યતા કી આવશ્યકતા હૈ ઉતની મેરે મેં નહીં, પરન્તુ અપની શક્તિ કે મુતાબિક ઇસ જાતીય મહાસંમેલન મેં યોગ દેને કો અપના જાતીય કર્તવ્ય સમઝતે હુએ, એક મહાન્ તીર્થ કી યાત્રા, ગુરૂ મહારાજ કે દર્શન ઔર શ્રી સંઘ કી આજ્ઞાપાલન મેં હી વિશેષ લાભ સમઝ કર મૈંને ઇસ પદકો સ્વીકાર કરને કા સાહસ કિયા, આશા હૈ ઇસ ગુરૂતર કાર્ય કે નિર્વાહાર્થ આપ લોગ મુઝે પુર્ણતયા સહાયતા દેંગે. આપ સજ્જનોં કે ભરોસે પર હી મૈંને ઇસ મહાન કાર્ય કા ભાર ઉઠાને કા સાહસ કિયા હૈ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કોન્ફરન્સ ઔર ઉસકી આવશ્યકતા

અપને સમાજ મેં બહુધા એસે લોક ભી વિદ્યમાન હૈં જો કિ કોન્ફરન્સ કો સર્વથા અનાવશ્યક ઔર બિના પ્રયોજનકી સંસ્થા સમઝ રહે હૈં, તથા એસે વીર પુરૂષોં કી ભી કમી નહીં જો કિ ઇસસે આન્તરિક દ્વેષ રખતે હુએ પ્રસિદ્ધરૂપ સે યહ શિકાયત કર રહે હૈં કિ કોન્ફરન્સને જૈન સમાજકા આજ તક કયા ઉપકાર કિયા? પરન્તુ વે મહાનુભાવ યદિ આરમ્ભ સે લેકર કોન્ફરન્સ કે ઇતિહાસ કો ધ્યાનપૂર્વક દેખેં તો ઉન્હેં કોન્ફરન્સ કે ઉપકારોં ઔર ઉસકી ઉપયોગિતા કા અચ્છી તરહસે પતા લગ જાવેગા. મેરે ખ્યાલમેં તો અપની ધાર્મિક ઔર સામાજિક ઉન્નતિ કા મુખ્ય કારણ યહ કોન્ફરન્સ હી હૈ, અગર જૈન સમાજકા અભ્યુદય હો સકતા હૈ તો ઇસ સંગઠિત શક્તિ–કોન્ફરન્સ–સે હી હો સકતા હૈ. સમાજકી વિખરી હુઇ શક્તિયોંકે સંગઠન વિશેષ કા નામ હી કોન્ફરન્સ હૈ. સંગઠનસે હી જાતીય જીવન ઔર જાતીય બલ મેં પ્રગતિ હો સકતી હૈ. અતઃ જૈન ધર્મ કે પ્રચાર ઔર જૈન સમાજ કે ઉદ્ધાર એવં સંસાર કે ઉપકાર કી ઇચ્છા રખને વાલોં કો ઇસ જાતીય મહા સંમેલન કો વિશેષ રૂપસે અપનાના ચાહિયે. ઇસલિયે ઇસ જાતીય મહા પરિષદ્–કોન્ફરન્સ–સે ઈર્ષ્યા અથવા અન્તરંગ દ્વેષ રખને વાલે જૈન સમાજ ઔર ધર્મ કે હિતૈષી તો નહીં સમઝે જા સકતે?

સમાજ ઔર ધર્મ

સમાજ ઔર ધર્મકા આપસ મેં શરીર ઔર પ્રાણ કાસા સમ્બન્ધ હૈ એક કે બિના દુસરે કા જીવન નહીં! જિસ તરહ પ્રાણ કે બિના શરીર નિરર્થક હૈ ઈસી તરહ ધર્મ સે શૂન્ય સમાજ ભી મૃતક કે સમાન હૈ. સમાજ કે નૈતિક જીવન કો સુદૃઢ ઔર સંગઠિત બનાને કે લિયે જૈસે ધર્મ કી જરૂરત હૈ વૈસે હી ધાર્મિક જીવન કી પ્રગતિ કે લિયે સામાજિક બલ કી ભી બડી ભારી આવશ્યકતા હૈ; અગર સામાજિક જીવન ધર્મ કે બિના નીરસ હૈ તો ધાર્મિક જીવન ભી સમાજ બલ કે બિના પાંગુલા હૈ. તાત્પર્ય કિ સમાજ ઔર ધર્મ કી પ્રગતિ એક દુસરે પર અવલમ્બિત હૈ. ઇસલિયે દોનોં કી બલ વૃદ્ધિ કે નિમિત્ત સમુચિત ઉપાયોં કે આયોજન કી આવશ્યકતા હૈ; પરન્તુ સમાજ કે સુદૃઢ ઔર સુવ્યવસ્થિત હોને સે ધર્મ કી ઉન્નતિ કા હોના સુકર હોગા અતઃ અપને સામાજિક જીવન કો સુવ્યવસ્થિત બનાને કી ઇસ સમય અધિક જરૂરત હૈ.

સંશોધન કી આવશ્યકતા

ઇસમેં કોઈ શક નહીં કિ કિસી સમય જૈન સમાજ ઉન્નતિ કે ઉંચે શિખર પર વિરાજમાન થા; મગર ઇસમેં ભી સન્દેહ કરના વ્યર્થ હૈ કિ ઇસ વક્ત વહ અવનતિ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કે ગહરે ખડ્ડે મેં પડા હુઆ અહર્નિશ દીનતા કા હી મુખ દેખ રહા હૈ. જૈન સમાજ ઉન્નતિ કે માર્ગ સે આજ વહુત દૂર પિછુડા હુઆ હૈ ઈસ કી વર્તમાન દશા બડી હી ભયાવહ હૈ. ઇસ લિયે ઇસમેં સંશોધન કી બહુત જરૂરત હૈ. સમય સમય પર એસા હોતા આયા હૈ–ઈતિહાસ ઈસ બાત કા ગવાહ હૈ. જો નિયમ કિસી સમય મેં જાતિ કે લિયે અનુકૂલ હોતે હૈ વે હી સમયાન્તર મેં ઉસકે લિયે પ્રતિકૂલ હો જાતે હૈ ઇસી હેતુ સે હમારે જૈન શાસ્ત્રકારોં ને સ્થાન સ્થાન પર દ્રવ્ય ક્ષેત્ર કાલ ભાવ કા વર્ણન કિયા હૈ. અતઃ સમાજ મેં ઉચિત સંશોધન કી અત્યન્ત આવશ્યકતા હૈ.

જૈન કા પ્રશ્નઆને પરગચ્છાદિ ભેદ કો ભૂલ જાઓ

ઇસ વક્ત અપના સમાજ અનેક ગચ્છોં કે નામ સે વિભકત હો રહા હૈ ! યે ભેદ યદ્યપિ બિલકુલ મામૂલી ઔર ધર્મ મેં કોઇ વિશેષ વિરોધ ઉત્પન્ન કરને બાલે નહીં, તથાપિ કિસી સમય યહ ભેદ ઐસે વિકારાલ રૂપ કો ધારણ કર લેતા હૈ કિ ઉસસે ધર્મ કે અચ્છે સે અચ્છે કામ કો ભી બડા ભારી આઘાત પહુંચતા હૈ ગચ્છાદિ કે વ્યામોહ કે કારણ હમારી સંઘ શક્તિ જિસ તરહ સે પદદલિત હો રહી હૈ ઉસકી કલ્પના કરતે હુએ ભી હૃદય મેં થર થરાહટ પૈદા હોને લગતી હૈ. ઇસ લિયે યદિ આપ કો જૈન સમાજ કી પ્રગતિ સે પ્રેમ હૈ તો જહાં પર જૈન કા પ્રશ્ન ઉપસ્થિત હો વહાં પર ગચ્છાદિ ભેદ કો ભૂલ કર એક હો જાઓ ? ઇસી મેં આપ કી ઔર જનતા કી ભલાઈ હૈ.

કલ્પિત જાતિબન્ધન કો તોડ દો

જૈન સમાજ મેં ઇસ વક્ત શ્રીમાલ ઓસવાલ પોરવાલ આદિ અનેક નામ કી વૈશ્ય જાતિયેં દેખને મેં આતી હૈ ઇનકા જન્મ અમુક અમુક આચાર્ય કે સમય મેં હુઆ હૈ. યે સબ વિક્રમ કી તીસરી શતાબ્દિ સે પહલે કી નહીં. અમુક નામ કે કિસી પ્રાભાવિક આચાર્ય ને બહુત સી જાતિયોં કો ઈકટ્ઠા કરકે જૈન ધર્માનુગામિની અમુક નામ કી એક જાતિ બનાદી. જૈસે શ્રીરત્નપ્રભસૂરિને ઓસવાલ ઔર હરિભદ્રસૂરિને પોરવાલ વંશ કી સ્થાપના કી હૈ; પરન્તુ આજ કલ તો ઉન કલ્પિત જાતિયો મેં ઇતના મમત્વ હોગયા હૈ કિ એક જાતિ વાલા દૂસરી જાતિ કે પુરૂષ કો અપને સે હીન સમઝ રહા હૈ જો કિ કિસી તરહ પર ભી વાંછનીય નહીં. વિચાર પૂર્વક દેખા જાય તો ઈનમેં કોઇ ભી જાતિ છોટી યા બડી નહીં સભી જૈન ધર્મ કે માનને વાલી હૈ. ઇનમેં જિન જાતિયોં કા આપસ મેં ખાન પાન ઇકઠ્ઠા હૈ. ઉનકા પરસ્પર મેં વિવાહ સમ્બન્ધ ન હોના મેરે ખ્યાલ મેં અચ્છા નહીં. સામાજિક શાસ્ત્ર કી દૃષ્ટિ મેં તો ઇન કા પરસ્પર મેં સમ્બન્ધ હોના લાભપ્રદ હૈ હી;

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પરન્તુ જૈનશાસ્ત્ર ભી ઇસ સમુચિત વ્યવહાર મેં કિસી તરહ પર બાધક નહીં. યહ બન્ધન કિસી સમય મેં અચ્છા હોગા, મગર ઇસ સમય તો ઇસકા ટુટ જાના હી જૈન સમાજ કી ઉન્નતિ કા હેતુ હૈ. જૈન સમાજ કે હ્રાસ કે જો કારણ હૈ ઉન મેં યહ–વન્ધન–ભી એક મુખ્ય હૈ. સ્વર્ગવાસી આચાર્ય–પ્રવર શ્રીમદ્વિજયાનન્દ સૂરિ–આત્મારામજી મહારાજ ને ઇસ વિષય મેં જો પ્રકાશ ડાલા હૈ વહ અત્યન્ત મનન કરને લાયક હૈ. ઉદાહરણાર્થ આપ કે બનાયે હુએ "જૈન ધર્મ વિષયક પ્રશ્નોત્તર" નામા ગ્રન્થ કે થોડે સે પાઠકો સુને ? "જૈન ધર્મ પાલનેવાલી જાતિયેં શાસ્ત્રાનુસાર નહી બની, પરન્તુ કિસી ગામ, નગર, પુરૂષ, ધન્ધેકે અનુસાર પ્રચલિ હુઇ માંલૂમ પડતી હૈ. શ્રીમાલ ઓસબાલ કા તો સમ્બત્ ઉપર લિખ આયે હૈ ઔર પોરવાડ વંશ શ્રી હરિભદ્રસૂરિજી ને મેવાડદેશ મેં સ્થાપન કિયા." પૃ૦ ૧૫

" પ્રશ્ન ૨—સબ જૈન ધર્મ પાલને વાલી વૈશ્ય જાતિયાં ઇકટ્ઠી મિલ જાવે ઔર જાત ન્યાત કા નામ નિકલ જાવે તો ઇસ કામ મેં જૈન શાસ્ત્ર કી કુછ મનાહી હૈ વા નહીં ?

"ઉત્તર–જૈન શાસ્ત્રો મેં તો જિસ કામ કે કરને સે ધર્મમેં દૂષણ લગે ઉસ વાત કી મનાહી હૈ શેષ તો લોંગોને અપની અપની રૂઢિયેં માન રખી હૈં જબ ઓસવાલ બનાયે થે તબ અનેક જાતિયોકી એકજાતિ બનાઇથી; ઇસ વાસ્તે અબ ભી કોઇ સમર્થ પુરૂષ સબ જાતિયોં કો ઇકઠ્ઠા કરે તો કયા વિરોધ હૈ ?" પૃષ્ટ ૧૬. બસ અગર આપ કો જૈન સમાજકી ઉન્નતિસે પ્યાર હૈ તો આપ ઇસ કલ્પિત જાતિ બન્ધનકો તોડ દો ઇસીમે સમાજકા હિત હૈ.

જીનાલય નહીં વિદ્યાલય.

જીસ સ્થાનમેં ભગવાનકા કોઇ મન્દિર ન હો, સેવાભક્તિ કરને વાલે લોગોં કી સંખ્યા અધિક હો, ઔર ઉનમે સ્વયં મંદિર બનાનેકા સામર્થ્ય ન હો વહાં પર મંદિર કા બનવાના અત્યન્ત આવશ્યક ઔર બડે પુણ્ય કા કામ હૈ, પરન્તુ જહાં પર એક સે અધિક મંદિર બને હુએ હોં વહાં પર અપની નામાવરી કે લીયે ઔર એક મંદીર બનાકર ખડા કર દેના કિસી તરહ ભી ઉચીત નહીં સમઝા જાતા. અબ સમય મંદિરોંકી વૃદ્ધિ કરનેકા નહીં, અબ તો બને હુએ દેવ મંદિરો કા સંરક્ષણ ઔર સેવા ભક્તિ કરને બાલોં કી વૃદ્ધિ કરનેકા હૈ, જૈન સમાજ કે ધનિકો કો અબ જીનાલયોં કે સ્થાન મેં બડે બડે વિદ્યાલયોં કે બનાને કે લીયે કટિબદ્ધ હોના ચાહિયે ! જીન મંદિર તભી સાર્થક હોંગે જબ કિ ઉન કે મહત્વકો સમઝાને વાલે સરસ્વતી મન્દિર ભી સાથ મેં મોજૂદ હો.

સચ્ચા જીર્ણોદ્ધાર.

કિસી પુરાતન મન્દિર કો ફિરસે નયા બના દેને કા નામ હી જીર્ણોદ્ધાર નહીં.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જીર્ણોદ્ધાર કી યહ બહુત હી સંકુચિત વ્યાખ્યા હૈ. જીર્ણોદ્ધાર સે હમારે શાસ્ત્રકારો કા યહ તાત્પર્ય નહીં જૈનશાસ્ત્રોં મેં જીર્ણોદ્ધાર કા જો તાત્પર્ય સમઝાયા હૈ વહ બડા હી વ્યાપક ઐાર સમાજ કે લિયે ખાસ કર્તવ્ય મેં પરિણુત કરને લાયક હૈ. જૈન શાસ્ત્રોં મેં ઉલ્લેખ કિયે ગયે સાત ક્ષેત્રોં-જીનબિમ્બ, જીનાલય, જ્ઞાન, સાધુ, સાધ્વી, શ્રાવક, શ્રાવિકા-મેં સે જો ક્ષેત્ર જીર્ણ હો રહાહો ઉસકા ઉદ્ધાર કરના જીર્ણોદ્ધાર કહાતા હૈ. જૈન શાસ્ત્ર વિહિત સાત ક્ષેત્રો મેં સે પ્રથમ કે તીન (જીનબિમ્બ જીનાલય, ઐાર જ્ઞાન,) ક્ષેત્ર તો સાધ્ય હૈં ઐાર ઉત્તર કે ચાર (સાધુ, સાધ્વી શ્રાવક ઐાર શ્રાવિકા) ક્ષેત્ર સાધક હૈ. ઇનમેં પોષક ક્ષેત્ર તો અન્ત કે માત્ર દો હી હૈ. સારાંશ કિ જીન પ્રતિમા, જીન મંદિર, જ્ઞાન, સાધુ ઐાર સાધ્વી ઇન પાંચ ક્ષેત્રોંકા સંરક્ષણુ ઐાર ભરણુ પોષણુ, શ્રાવક શ્રાવિકા રૂપ ઇન દો ક્ષેત્રોં પર હી નિર્ભર હૈ. તાત્પર્ય કિ યદિ શ્રાવક શ્રાવિકા રૂપ ક્ષેત્ર પુષ્ટ ઐાર સુવ્યવસ્થિત હોગા તો પ્રથમ કે પાંચોહી ક્ષેત્રોં કા યોગ્ય સંરક્ષણુ હો સકેગા, મુઝે યહ કહતે હુએ દુઃખ હોતા હૈ કિ ઇસ સમય અન્ય ધર્મક્ષેત્રોં કે પોષક ઐાર આધાર ભૂત શ્રાવક શ્રાવિકા રૂપ ક્ષેત્રકી દશા બહુત હી બુરી હો રહી હૈ! ઇસકી જીર્ણપ્રાય અવસ્થા જૈન સમાજકી અધોગતિકા ઔર જનસમાજકે ધનાઢ્ય નેતાંઓંકો લજાનેકા કારણુ બન રહી હૈ! આજ સૈકડોં અનાથ જૈન બાલક ઔર બાલિકાયેં ભૂખકે મારે ઇધર ઉધર ભટકતે હુએ વિધર્મિયોંકા હાથોં મેં જાકર ધર્મકા બલિદાન કર રહે હૈ. સૈકડોં ગરીબ ઔર અનાથ હોનહાર જૈન બાલક દ્રવ્યાભાવકે કારણુ શિક્ષાસે શુન્ય રહ કર ગુલામગીરીકા તૌક પહરે હુએ ગલી ગલીમેં ભટક રહે હૈ. કયા જીર્ણોદ્ધારકે પ્રેમિયોંને કભી ઇધર ભી આંખ ઉઠા કર દેખા ? કયા ઉન્હોંને એકાન્તમેં બૈઠ કર કભી ઇસ પર ભી વિચાર કિયા કિ ઉનકે ઉદ્ધારસે હી સમાજ ઔર ધર્મકા ઉદ્ધાર હોગા ? અતઃ જૈનકે સમસ્ત અગુઓં સે મેરા નિવેદન હૈ કિ યદિ આપને પાક્ષિક પ્રતિક્રમણુમેં આયે હુએ અતિચારોં મેં સે શ્રાવકકે બારવેં વ્રતકે અતિચારકા મનન કિયા હૈ, યદિ આપને જૈન શાસ્ત્રોકે રહસ્યકો સમઝા હૈ ઔર યદિ આપકો જૈનધર્મ કી ઉન્નતિસે સચ્ચી મહબ્બત હૈ તો આપ શ્રાવક શ્રાવિકારૂપ ક્ષેત્રકે ઉદ્ધારાર્થ કમર બાંધે ? ઇસકે લિયે ઉચિત ઉપાય સોચેં ? બહુત સે અનાથાલય ખોલેં ! અધિક સંખ્યામેં અનાથાશ્રમ બનાવેં, જીસસે કિ અનાથ સનાથ બનેં આપકો આશીર્વાદ દેં ઔર સમાજકા ભલા હો ! જીર્ણોદ્ધારકી વાસ્તવિક સચ્ચાઇ ઔર શાસ્ત્રવિહિત પુણ્યકા સંચય ઇસીમેં રહા હુઆ હૈ.

સામાજિક દુર્વ્યવસ્થા.

(क) **વ્યક્તિગત દ્વેષ**—ઇસ સમય અપને સમાજકી અવસ્થા બહુત હી ભયાનક હૈ. યહાં પર ઇર્ષા ઔર વ્યક્તિગત દ્વેષને અપને પાંવ ખુબ હી ફૈલા રખે હૈ. કિસી

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

અંગત દ્વેષકે કારણ બડે સે બડે કામકો ભી બિગાડનેકે લિયે ભર સક પ્રયત્ન કિયા જાતા હૈ. જાતીયદ્વેષકા બદલા ચુકાનેકે લિયે ધર્મકી ઓટમેં બૈઠ કર અનેક તરહ કે વિષૈલે વાણ ચલાયે જાતે હૈ ! ભયાનક જંગલકો હી મંગલમય માન બૈઠનેકી બઢી હુઈ લાલસાકોં તૃપ્ત રખનેકે નિમિત્ત હોનહાર પૌદોંકે સમૂલ ઘાતકે લિયે બિચારે ભોલે ભોલે માલિયોંકો રાતદિન સાવચેત કિયા જાતા હૈ. યહ બડે દુઃખકી બાત હૈ. ઉસ વ્યક્તિગત દ્વેષ દાવાનલને જૈન સમાજકી જો દુર્ગતિ કર રખી હૈ ઉસકા વર્ણન કરના મેરી સામર્થ્ય સે બાહિર હૈ.

(ख) **શિક્ષિત ઔર અશિક્ષિત વર્ગમેં મુડ ભેડ**—અપને સમાજમેં ઈસ વક્ત બડી ભારી ગડબડ મચ રહી હૈ. શિક્ષિત ઔર અશિક્ષિત વર્ગકી આપસ મેં ખુબ મુડભેડ હો રહી હૈ અશિક્ષિત વર્ગ–જો કિ બડોંકી કૃપાસે કુછ સમયસે સ્વતંત્ર સત્તા ભોગ રહા હૈ, ઔર જિસકે વિચારોંકો કિસી ખાસ ખાસ વ્યક્તિકી ઇચ્છાને ખરીદ રખા હૈ–કા કથન હૈ કિ જો કુછ હમ કહેં ઉસીકા સબકો સન્માન કરના હોગા, ઉસીકો સબને આદરકી દૃષ્ટિસે દેખના હોગા, વહ ચાહે ધર્માનુકૂલ હો યા ધર્મવિરૂદ્ધ ઇસમેં કિસીકો ચૂંચરાં કરનેકા અધિકાર નહીં. હમ જીસે દણ્ડ દેં વહ દણ્ડિત હી માના જાયગા ચાહે ઉસને કોઈ ભી અપરાધ ન કિયા હો, ઔર જિસે હમ ક્ષમા કરેં (ચાહે ઉસકા કુછ ભી અપરાધ હો) વહ ક્ષમા કા હી પાત્ર સમઝા જાવેગા, પરન્તુ શિક્ષિત વર્ગ–જો કિ નવીન વિચારોં કો લિયે હુએ નવીન વાતાવરણ મેં ઉછરા હૈ–ઈસ કે સર્વથા વિરૂદ્ધ હૈ, ઉસકા કહના હૈ કિ આપ કા યહ નાદિરશાહી હુકમ હમેં કિસી પ્રકાર ભી માનનીય નહીં, આપ જો કુછ કહેં સો કરના ઉસકે સ્થાનમેં જમાના જો કુછ કહે સો કરના હમેં ઉચિત ઔર યુકિત સંગત પ્રતીત હોતા હૈ, આપકે નાદિરશાહી હુકમ સે સમાજ કી બહુત દુર્દશા હો ચુકી હૈ, આપ ઉચિતાનુચિત જો ચાહેં સો કરેં ઇસ આપકો કોઇ હક નહીં ? બન્ધુઓ ! ઇસ મુડ ભેડ સે ભી ધર્મ કી બહુત કુછ અવહેલના હો ચુકી હૈ ઈસી હેતુ સે સમયોપયોગી કોઈ ભી શુભ કામ પૂર્ણ હોને નહીં પાતા ! ઇસ લિયે સમાજ કે અગ્રેસરોં કો ઇસ દ્વન્દ્વ યુદ્ધ કે નિવારણાર્થ અવશ્ય કોઈ પ્રયત્ન કરના ચાહિયે.

વિચાર કિયા જાય તો શિક્ષિત ઔર અશિક્ષિત શબ્દ કાલ્પનિક હૈં જો શિક્ષિત હૈ વહ ભી કિસી દૃષ્ટિ સે અશિક્ષિત માના જા સકતા હૈ, ઔર જો અશિક્ષિત હૈ ઉસે ભી કિસી અપેક્ષા સે શિક્ષિત કહ સકતે હૈં, સિર્ફ અપને કક્કે કો હી ખરા ઠહરાના અન્યાયપૂર્ણ હૈ ઔર જમાને કો હી સબ કુછ માન લેના ભી ઉચિત નહીં; કિન્તુ ધર્માવિરૂદ્ધ ઔર સમયાનુકૂલ જો વિચાર હોં ઉન્હીં કો કાર્ય મેં પરિણત

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કરને સે સમાજ સુધારા કી યોજના સુસંગત ઔર સુવ્યવસ્થિત હોગી એસા મેરા ખ્યાલ હૈ.

(ग) **નેતાપન કા અભિમાન**—સંસ્કૃત કે કએ કવિને કહા હૈ કિ "સર્વે યત્ર નેતારઃ સર્વે પંડિત માનિનઃ, સર્વેમહત્વ મિચ્છન્તિ તદ્ વૃન્દમવસીદતિ" અર્થાત્ યહાં સભી અપને કો નેતા માનેં, સભી પંડિત સમઝેં, સભી અપને કો એક દુસરેસેં બડા સમઝે વહ સમુદાય બિનષ્ટ હો જાતા હૈ! બસ યહી દશા અપને સમાજ કી હૈ. ઇસ નેતાપન કી ગડમડ સે હમારે સમાજ કી નૌકા ઈસ સમય બહુત હી ડાવાંડોલ હો રહી હૈ! મેરે ખ્યાલ મેં તો સમાજ કા નેતા વહી પુરૂષ હો સકતા હૈ જિસમેં નેતાપન કે અનુરૂપ ગુણ હોં ફિર વહ ચાહે સાધુ હો યા શ્રાવક, ધની હો નિર્ધન; ઇસી મેં સમાજકા શ્રેય હૈ.

(घ) **દૃષ્ટિરાગ**—ઇન સામાજિક દુર્વ્યવસ્થાઓં કા કારણ યદિ સોચા જાય તો દૃષ્ટિરાગ હૈ. દૃષ્ટિરાગ મેં મતબાલા હુઆ હુઆ જૈન સમાજ કર્તવ્યાકર્તવ્ય કે ભાન સે બિલકુલ શૂન્ય હો રહા હૈ! ગુણપ્રસ્ત જૈન સમાજ કા રાગપ્રસ્ત હોના બહુત હી શોચનીય હૈ! આજ સમાજ મેં જો ભયંકર ફૂટ પડ રહી હૈ ઉસકા કારણ ભી દૃષ્ટિરાગ હી હૈ. અતઃ યદિ આપ લોગ અપના કલ્યાણ ચાહતે હૈ તો આપ ગુણાનુરાગી બનેં, દૃષ્ટિરાગ મેં હાની કે સિવાય લાભ કુછ નહીં.

કુરીતિયેં.

(क) **ફિજૂલ ખર્ચી**—જૈન સમાજ કે વિશુદ્ધાદર્શ કો ઉસમેં ઘુસી હુઇ કુરીતિયોંને બહુત ભ્રષ્ટ કર રખા હૈ! ઈસમેં ફિજૂલ ખર્ચી તો ઇતની બઢ ગઇ હૈ કિ સમયોચિત ધર્મકાર્યોં મેં વ્યય કરને કે લિયે ઇસકે પાસ બાકી હી કુછ નહીં રહતા! ફિજૂલ ખર્ચી સે સમાજ મેં નિર્ધનતા પ્રતિદિન બઢ રહી હૈ ઔર બઢતી જાવેગી! ઇસકો રોકને કે લિયે સમાજ કે મુખિયોં કો ભરસક મહેનત કરની ચાહિયે?

(ख) **બાલવિવાહ**—બાલવિવાહ કી જો પ્રથા અપને સમાજ મેં કહીં કહીં દેખને મેં આતી હૈ વહ અચ્છી નહીં. બાલ વિવાહ કે અનિષ્ટ પરિણામોં કી સંખ્યા બહુત બડી હૈ, ઈસલિયે ઇસ પ્રથા કો જિતની જલ્દી રોકા જાય ઉતના હી અચ્છા હૈ, ઔર સાથ મેં યદિ છોટી ઉમર કી સગાઇ કા રિવાજ ભી રોક દિયા જાય તો બહુત અચ્છા હો. ઇસસે ભી સામાજિક પ્રગતિ કો બહુત ધક્કા પહુંચતા હૈ.

(ग) **વૃદ્ધવિવાહ**—સમાજ કે લિયે વૃદ્ધવિવાહ એક પ્રકાર કા ક્ષય રોગ હૈ! અગર ઇસકી જલ્દી ચિકિત્સા ન હુઇ તો સમાજ કા જીવિત રહના કઠિન હો જાયગા! અપને સમાજ મેં યહ રોગ પ્રાયઃ ધનિકોં કી કૃપા સે પ્રવિષ્ટ હુઆ હૈ, ઇસ રોગ કો સમાજ મેં સે દૂર કરને કે લિયે કોઇ પ્રયત્ન બાકી ઉઠા ન રખના

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ચાહિયે ! આજ જૈન સમાજ મેં જિતની વિધવાયેં હૈં ઉનકી સંખ્યા કો ધ્યાન મેં **લેતે હી** હૃદય કાંપ ઉઠતા હૈ ! પરન્તુ ઇસ અનર્થ કા કારણ ભી અધિકાંશ બાલ ઔર વૃદ્ધવિવાહ હી હૈ ! વિધવા વિવાહ જૈસે અધર્મ કૃત્ય કે વિરોધિયોં કો ઇસ **સમય સજગ** હો જાના **ચાહિયે** ! અપને સમાજ મેં સે બાલ ઔર વૃદ્ધવિવાહ **જૈસી ભયંકર પ્રથા** કો સમુદ્રપાર પહુંચા દેને કે લિયે ઉન્હેં કોઇ ઉપાય બાકી ન **રખના ચાહિયે**, નહીં તો ઉનકે લાખ યત્ન કરને પર ભી વિધવા વિવાહ જૈસે **અનર્થ કી બાઢ નહીં રૂક સકેગી !**

(ઘ) કન્યા વિક્રય—**જૈન સમાજ** કી પવિત્રતા કો કલંકિત કરને વાલા **કન્યા વિક્રય સે બઢ કર અન્ય કોઇ કાર્ય નહીં** ! વિધવાઓં કી સંખ્યાવૃદ્ધિ કા દ્વાર ભી યહી હૈ, પરન્તુ ઇસ અનર્થ કા કારણ ભી અધિકાંશ વિષયલોલુપી ધનાઢ્ય હી **હૈં, અગર ધનિક** લોગ થૈલિયોં કા લાલચ ન દિખાવેં તો દ્રવ્ય કે ભૂખે બિચારે **ગરીબ લોગ ઇસ અધર્મ** મેં પ્રવૃત્ત ન હોં. મેરે વિચાર મેં તો ઇસ મહતી કુપ્રથા **કો રોકને કે લિયે બેચને ઔર ખરીદને વાલે દોનોં કા હી કુછ પ્રબન્ધ હોના ચાહિયે; પરન્તુ ઇસકા પ્રબન્ધ યદિ ધર્માચાર્ય ઔર સમાજ કે** અગુઆ મિલ કર કરેં તભી **ઠીક હોગા.**

મુનિમણ્ડલ.

મુનિમણ્ડલ કી સમાજ કો ઉતની હી આવશ્યકતા હૈ જિતની કિ પ્રકાશ કે લિયે સૂર્ય કી. ઇસકા સમાજ કે સાથ શરીર ઔર આત્માકા સા સમ્બન્ધ હય. પરન્તુ સમય કે પ્રભાવ ને ઉનકે જીવન પર ભી કુછ ન કુછ અપના અસર ડાલ હી દિયા હય ! ઇર્ષા, વ્યકિતગત દ્વેષ ઔર સ્વાર્થપરાયણતા કી ઝલક વહાં પર ભી નજર આ રહી હય જો કિ સર્વથા અભીષ્ટ નહીં. દુર્ભાગ્યવશાત્ સાધુસમુદાય મેં એક તો શિક્ષિત વર્ગકી હી સંખ્યા બહુત કમ હય ઔર ઉન મેં ભી ઉન મહાત્માઓં કી સંખ્યા તો બહુત હી ન્યુન હય. જિન્હોંને સમાજ કી દશા કો અચ્છી તરહ સે સમઝ કર ઉસકે અનુરૂપ ઉદ્ધાર કે લિયે દઢતાપૂર્વક કમર બાંધી હો તાકિ જૈન સમાજ ઉસે અપના પથપ્રદર્શક સમઝ કર ઉસકા અનુગામી બને. ઇસ કે સિવા આજ કલ જો નયે સાધુ હોતે હય વે ભી પ્રાય: લૌકિક અનુભવ ઔર શિક્ષા સે બિલકુલ શૂન્ય હોતે હય. અત: ઉન સે ભી સમાજ કો અધિક આશા રખની વ્યર્થ હય. ઇસ લિયે મેરી સમ્મતિ મેં તો યહ આતા હય કિ અગર કોઇ સાધુ બનને કી ઇચ્છા પ્રકટ કરે તો પ્રથમ ઉસકો કિસી યોગ્ય સ્થાન મેં કુછ સમય તક રખ કર શિક્ષા દી જાય ઔર શિક્ષિત હોને કે બાદ હી ઉસે સાધુકા વેશ દિયા જાવે. ઇસ સે સમાજ કા બહુત કુછ હિત હો સકેગા; પરન્તુ ઐસા હોના ભી બહુત કઠિન હય; કયોંકિ શિક્ષિત

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

હોને પર ફિર સાધુ બનનેકે ભાવ હ્રદય સે બિલકુલ જાતે રહતે હય. અબ વહ જમાના નહી રહા જબ કિ બડે બડે ધનાઢ્ય ઔર વિદ્વાન સાધુ હુઆ કરતે થે. આજ કલકે ધનિક ઔર શિક્ષિત તો સાધુ બનને કા કભી સંકલ્પ તક ભી મન મેં નહીં લાતે. ફિર આજકલ કે સાધુવર્ગ પર આક્ષેપ કરના કહાં તક ઠીક હય ઇસકા વિચાર આપ લોગ ખુદ કરે. સાધુ કહીં આકાશ સે તો નહીં ઉતરેગે. હમ મેં સે હી ઉન કા આગમન હોગા, વે યહાં સે જો વિચાર લેકર જાવેગે ઉન્હો કો હી અધિકાંશ ઉન્હોંને ઉપયોગ મેં લાના હય, ઇસ લિયે વસ્તુસ્થિતિ કો ધ્યાન મેં રખ કર હી કુછ સંશોધન કરના ચાહિયે.

હમારે તીર્થસ્થાન

યદ્યપિ અન્ય ધર્માનુયાયિ સજ્જનોં કે તીર્થસ્થાનોં કી અપેક્ષા અપને તીર્થસ્થાનોં કી દશા બહુત અચ્છી હય! પરન્તુ અબ કહીં કહીં પર યાત્રિયોં કો કુછ કષ્ટ ઔર સેવા પૂજા મે કુછ ગડબડ હોને ભી લગી હય ! ઈસ ત્રુટિ કો દૂર કરને કે લિયે તથા તીર્થસ્થાનોં કે પ્રબન્ધ કો સુવ્યસ્થિત રખને કે લિયે તીર્થ કમિટી કી તર્ફ સે એક યોગ્ય આદમી કો નિયત કરના ચાહિયે જો કિ સબ તીર્થ સ્થાનોં પર દૌરા કરતા રહે ઔર જહાં પર ભી કીસી પ્રકાર કી અવ્યવસ્થા હો ઉસકી સૂચના સમય સમય પર દેતા રહે.

કાંગડા—કાંગડે-પંજાબ-કે તીર્થસ્થાન કે ઉદ્ધાર બડી ભારી જરૂરત હય. વહાં પર કિલ્લે કે અન્દર, ભગવાન ૠષભદેવકી બડી વિશાળ ઔર પ્રાચીન મૂર્તિ હય. આશ્ચર્યકી બાત હય કિ ગત વર્ષો મે જો ભૂકમ્પ હુઆ થા ઉસસે કિલ્લા તો ફૂટ કર સર્વ નષ્ટ હો ગયા હય, મગર વહ મૂર્તિ જ્યું કી ત્યું હી સ્થિર હય. જૈન ધર્મ કી પ્રાચીનતા ઔર વ્યાપકતા કી સાક્ષી યહ સ્થલ ભી પૂર્ણ રૂપ સે દે રહા હય. અતઃ જૈનસમાજ કો ઈસ તીર્થસ્થલ કે ઉદ્ધારાર્થ અવશ્ય પ્રયત્ન કરના ચાહિયે.

શિક્ષા, સાહિત્ય ઔર પ્રાચીન શોધ.

શિક્ષા, સાહિત્ય ઔર પ્રાચીન શોધ કે સમ્બન્ધ મેં પહલે કે અધ્યક્ષોને બહુત કુછ કહા હય. ઇસ વિષય મેં ઇતના હી કહ દેના પર્યાપ્ત સમઝતા હું કિ મૈં ઉનકે વિચારોંસે પૂર્ણતયા સહમત હું.

ઉપસંહાર.

સદ્ગૃહસ્થો ! મૈંને આપકા બહુત સા સમય લિયા હય, પરન્તુ એક વાત કે કહે વિના મુઝ સે નહિ રહા જાતા. મેરે શ્રદ્ધાસ્પદ ગુરૂવર્ય વલ્લભવિજયજી મહારાજ યદિ ઇસ સમય શિક્ષા સમ્બધન્ધી શુભકાર્યકે લિયે ઇસ પ્રાન્તમેં રૂકે ન હોતે

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

તો યહ મંડલ આજ કે દિન પંજાબ કે કીસી નગરકા સુશોભિત કરતા હુઆ નજર આતા ! પંજાબકો ઇસ વકત યદિ કોઇ આલમ્બન હય તો ઇન્હી કા હી હય. સ્વર્ગવાસી ગુરૂ મહારાજ (આત્મારામજી) ને પંજાબ પર જો જો ઉપકાર કિયે હય ઉન સબ કા બદલા ચુકાના પંજાબ કે સામર્થ્ય સે સર્વથા બાહિર હય. અપને મંગલમય જીવન કા સંવરણુ કરને સે કુછ સમય પહલે આપકે 'મેરે પીછે પંજાબકા સંરક્ષણુ વલ્લભ કરેગા ' ઇન વાકયોં ને તો પંજાબકો સદા કે લિયે ખરીદ લિયા. પંજાબકી નસ નસમેં ઉનકા ઋણુ સમાયા હુઆ હય ! ઉસસે અધિક નહી તો થોડે બહુત અંશ મેં મુકત હોનેકા હમ કો અવશ્ય પ્રયત્ન કરના ચાહિયે. મેરે ખ્યાલ મેં તો ગુરૂ મહારાજ કે ઋણુ સે થોડે બહુત અંશ મેં મુકત હુએ હમ અપને આપ કો ઉસી રોજ સમઝેંગે જીસ રોજ પંજાબ કે કિસી નગર મેં " શ્રી આત્માનંદ જૈન કૉલેજ " કા ઝંડા લહરાતા હુઆ નજર આવેગા ! મેરા અપને પંજાબી ભાઇયોં સે સવિનય નિવેદન હય કિ આપ સબ મિલ કર ગુરૂ મહારાજ સે પંજાબ કો વિહાર કરને કે લિયે પ્રાર્થના કરેં જિસ સે હમકો ઇસ કાર્યમેં શીઘ્ર હી સફલતા પ્રાપ્ત હો ઔર મેરી ભી આપસે યહી નમ્ર પ્રાર્થના હય કિ આપ ગુરૂ મહારાજ કી લગાઇ હુઇ વાટીકાકી અબ જલ્દી હી ચલકર સુધ લેનેકી કૃપા કરેં. ઉસ કો ઇસ સમય જલ દેનેકી બડી ભારી આવશ્યકતા હય !

ૐ શાંતિ: શાંતિ: શાંતિ:

બીજા દીવસની બેઠકમાં થયેલું કામકાજ.

જૈનોને જોઇતો હક્ક.

બીજે દિવસે બપોરે બાર વાગે કોન્ફરન્સની બીજા દીવસની બેઠક શરૂ થઇ હતી જે વખતે શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ પોતાના શિષ્ય મંડળ સાથે તેમજ પ્રમુખ સાહેબ પોતાના રસાલા સાથે આવી પહોંચતાં સભાએ ઉભા થઇને તેમને આવકાર આપ્યો હતો. આજની બેઠકમાં પણુ સાધ્વીજીઓ, બાનુઓ, ડેલીગેટો, પ્રેક્ષકો વીગેરેની મોટી સંખ્યામાં હાજરી હતી.

શરૂઆતમાં ગાયકોએ મંગલાચરણુ કર્યું હતું. જે બાદ મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજીની સ્તુતિમાં એક ગાયન થયું હતું. જે બાદ કોન્ફરન્સનું રીતસરનું કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું અને મી૦ ઢઢ્ઢાએ ગયા ત્રણુ વરસનો કોન્ફરન્સનો અહેવાલ રજુ કર્યો હતો.

રાજ્યભક્તિ.

પ્રમુખ સાહેબે નીચલો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

શ્રી ૧૨ મી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ ભારતના નામદાર શહેનશાહ પાંચમા જ્યૉર્જ તરફ પોતાની હૃદયપૂર્વક વફાદારી જાહેર કરે છે અને ગયા મોટા યુદ્ધમાં જીત મેળવવા માટે સર્વે મિત્ર રાજ્યોને વધાઇ આપે છે અને પ્રાર્થના કરે છે કે સંસારના સર્વે રાજ્યો સ્વાર્થ છોડી સંસારની શાંતિ પર દૃષ્ટિ રાખી વર્તન કરે.

આ ઠરાવની નકલ રાજપુતાના ખાતેના ગવર્નર જનરલના એજંટ પર મોકલવાની સત્તા પ્રમુખને આપવામાં આવે છે.

એ ઠરાવ સભાએ હર્ષ સાથે પસાર કર્યો હતો.

જોધપુર રાજ્યનો આભાર.

બાદ પ્રમુખે નીચલો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો. કોન્ફરન્સનું આ અધિવેશન જોધપુર રાજ્યમાં થયું હોવાથી રાજ્ય તરફથી જે મદદ તેના કાર્યોને પાર પાડવા માટે આપવામાં આવી છે તે માટે જોધપુરના મહારાજા સાહેબ તેમજ કાઉન્સિલ ઑફ રિજન્સીનો આ સભા આભાર માને છે અને ધન્યવાદ આપે છે.

આ ઠરાવની નકલ યોગ્ય સ્થળે મોકલવા માટે પ્રમુખને સત્તા આપવામાં આવે છે.

આ ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

બાદ કોન્ફરન્સના સ્વર્ગવાસી રેસિડંટ જનરલ સેક્રેટરી શેઠ કલ્યાણચંદ સૌભાગ્યચંદ, કલકત્તા કોન્ફરન્સની રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ શેઠ રામચંદ જેઠાભાઈ અને કોન્ફરન્સના ઑડીટર શેઠ ચુનીલાલ ન્હાનચંદના તેમજ સાદડીની રીસેપ્શન કમીટીના પ્રમુખ નગરશેઠ હંસરાજભાઇના મૃત્યુ માટે શોક દર્શાવનારો ઠરાવ પ્રમુખે રજુ કર્યો હતો, જે સભાએ પસાર કર્યો હતો.

રિફૉર્મ બીલ અને જૈનોને જોઇતો હક.

બાદ પ્રમુખ સાહેબે નીચલો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો.

હાલમાં પસાર થયેલા રિફૉર્મ બીલથી કોમવાર દરેક કાઉન્સિલમાં પ્રતિનિધી નીમવાની જે સત્તા ઇમ્પીરિયલ અને પ્રૉવિન્શલ સરકારોને સોંપવામાં આવી છે. તે સંબંધમાં આ કોન્ફરન્સ શ્રી ભારત સરકારને પ્રાર્થના કરે છે કે જૈન કોમની વીશાલ સંખ્યાને ધ્યાનમાં લઇ સમસ્ત દેશના પ્રાય: પ્રત્યેક સ્થલોમાં પોતાના પવિત્ર તીર્થોની રક્ષા, સમાજ હિત આદિ કાર્યોને માટે તેને કાઉન્સિલમાં જૈન શ્વેતાંબર કોમનો ઓછામાં ઓછો એક પ્રતિનિધી મોકલવાનો હક્ક આપવો.

આ ઠરાવની એક એક નકલ જુદી જુદી સરકારપર મોકલવાની પ્રમુખ સાહેબને સત્તા આપવામાં આવે છે.

આ ઠરાવ સર્વાનુમતે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. બાદ કોન્ફરન્સની છબી લેવામાં આવી હતી.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જૈન કેળવણી બૉર્ડ.

બાદ મી૦ મોહનલાલ દલીચંદ દેશાઈએ નીચલો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો:– જૈન એજ્યુકેશન બૉર્ડે જે કાર્ય કર્યું છે તે માટે આ કોન્ફરન્સ પોતાનો હર્ષ પ્રદર્શિત કરે છે; અને એવી આશા દર્શાવે છે કે તેને સુપ્રત કરેલા કાર્યને તે જલ્દી પૂર્ણ કરે અને જૈન સમાજની પ્રત્યેક જાતિમાં કેળવણીનો પ્રચાર વિસ્તીર્ણ રીતે થાય તે માટે બધી રીતનો પ્રયાસ કરે. આ કાર્યને માટે બૉર્ડને દર વર્ષ સાધનો પુરા પાડવા માટે સમગ્ર જૈન સંઘના દરેક શ્રીમંત વિદ્વાન અને ઉત્સાહી ભાઇ બહેનોને વિનંતિ કરવામાં આવે છે તેમજ દરેકને વાર્ષીક માત્ર પાંચ રૂપીયાનું લવાજમ આપી સભાસદ થવા અથવા એકી વખતે સો રૂપીયા આપી જીવનપર્યંતના કાયમના સભાસદ થવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે.

ઉપરની દરખાસ્તને મી૦ ગોપીચંદજી ધાડીવાલ અને ગાંધી અમરચંદ ઘેલાભાઈના અનુમોદન સાથે તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

વિદ્યાલયોના સ્થાપકોનો આભાર.

મી૦ મોતીચંદ ગીરધર કાપડીઆએ દરખાસ્ત કરી કે વિદ્યાલયો, ગુરૂકુળ, બૉર્ડીંગો વીગેરે સંસ્થાઓ નીકળવાથી કેળવણીના વીચારને પુષ્ટી મળી છે; તેથી તે સંસ્થાના ઉત્પાદકો અને સહાયકોનો આભાર માનવામાં આવે છે અને સમસ્ત ભારતમાં જૈન વસ્તીવાલા પ્રદેશોમાં અને ખાસ કરી રાજપુતાના કે જ્યાં કેળવણીનો અભાવ અતિશય છે ત્યાં તેવી સંસ્થાઓ ખોલવા ખોલાવવાની અગત્ય આ કોન્ફરન્સ સ્વીકારે છે.

આ દરખાસ્તને રા. ચંદનમલજી બાબુ અંબાલાવાળા અને વીસનગરવાળા શેઠ મહાસુખભાઇ ચુનીલાલ તથા દોશી ફૂલચંદ હરીચંદના વિશેષ અનુમોદન સાથે તે પસાર કરવામાં આવી હતી.

જૈન સાહિત્યપ્રચાર.

પંડિત હંસરાજજીએ દરખાસ્ત કરી કે (૧) છેલ્લા કેટલાંક વરસોથી જૈન સાહિત્ય અને હમણા આગમો પ્રગટ થવાથી જૈન ધર્મનું ગૌરવ વિશેષ પ્રકાશમાં આવ્યું છે; તેથી તે તેના પ્રકાશકોને ધન્યવાદ આપે છે અને ઇચ્છે છે કે તેઓ વધુ વધુ સાહિત્ય પ્રકાશ કરતા રહે અને વિશેષમાં એ અભિપ્રાય જણાવે છે કે મૂળ, જીર્ણ અને અલભ્ય ગ્રંથોનાં પ્રકાશન સાથે તેનાં ભાષાંતરો દેશી ભાષામાં અને ખાસ કરીને હીંદી ભાષા કે જેમાં બહુજ અલ્પ ભાગે સાહિત્ય પ્રકટ થયું છે તેમાં તે રૂપ વિશેષ પ્રગટ થાય. (૨) પ્રાકૃત-માગધી ભાષાના પુનરૂદ્ધારની અતિ આવશ્યકતા આ

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કોન્ફરન્સ સ્વીકારે છે. (૩) જૈન સાહિત્ય અને પ્રાકૃત સાહિત્ય હિંદની દરેક યુનિવર્સિટીમાં દાખલ કરે એમ તેમને આ કોન્ફરન્સ ભલામણ કરે છે. (૪) પ્રાકૃત–વ્યાકરણ–કોશાદિ સાધનોમાંથી તેમજ જૈન સાહિત્યમાંથી નીકળતો ઈતિહાસ પુરો પાડવાની અને તેમાં શોધખોળ કરવાની અગ ત્યછે. તો તે કાર્ય કરવાનું કોઇ સંસ્થા ઉપાડી લેશે, અને જૈનશાસનપ્રભાવના સારી રીતે કરશે એવી આ કોન્ફરન્સ ઈચ્છા રાખે છે. (૫) જેશળમીર, પાટણ, તેતા, ખંભાત વીગેરે સ્થળોએ જ્યાં જ્યાં પુસ્તક ભંડારો છે તેમાંથી જીર્ણ અલભ્ય પુસ્તકોનું પ્રકાશન કરવું યોગ્ય ધારે છે.

ઉપરના ઠરાવને મી. ભભુતમલજી સીંઘીના અનુમોદન સાથે તે પસાર કરવામાં આવ્યો હતો.

—o◦o◦o—

ત્રીજા દીવસની બેઠક.

પંચાયત ફંડમાં અને વિદ્યાલય ફંડમાં ભરાયલી રકમો.

શરૂઆતમાં મંગળાચરણ થયા બાદ ગુરૂ સ્તુતિ થઇ હતી જે પછી તાળીઓના અવાજો વચ્ચે સભાનું કામકાજ શરૂ થયું હતું.

બાદ શેઠ કુશળરાજજીએ જ્ઞાતિ સુધારા, લગ્ન ખર્ચો, મૃત્યુ પાછળના ખર્ચો, પાથરણાની મુદત, કન્યા વિક્રય વિગેરે સંબંધમાં ગઇ રાત્રે મારવાડ–ગોલવાડની સભાએ પસાર કરેલા ઠરાવોની વીગત વાંચી સંભળાવી હતી અને તે બાબત ચોપડામાં લખાયલી સહીઓ સાથેની નોંધ રજુ કરી હતી.

રાત્રે મારવાડ–ગોલવાડના જૈનોમાં પ્રચલીત કુરીવાજો સુધારવા અને કેળવણી ફંડના ઉપયોગ માટે યોજના કરવા એક ગંજાવર સભા મંડપમાં મળી હતી જે વખતે આખી મારવાડી કોમને સુધારવા માટેના અને ઘણાં કુરિવાજો દૂર કરવાના ઠરાવ મહારાજશ્રી વલ્લભવિજયજીના ઉપદેશ અનુસાર કરવામાં આવ્યા હતા.

સબજેકટ કમિટી રાત્રે એક વાગ્યા સુધી બેઠી હતી.

પ્રાચીન શિલાલેખો.

બાદ પ્રમુખ સાહેબે નીચલો ઠરાવ રજુ કર્યો હતો. જૈન પ્રાચીન દેવાલયો–તીર્થો, તેના શિલાલેખો વિગેરે સુવ્યવસ્થિત રીતે મરામત કરાવી, જાળવી રાખવાની આ કોન્ફરન્સ ભલામણ કરે છે. અને તેનો નાશ અજ્ઞાનથી, ઇર્ષાથી કે નામના મહત્વથી થયેલ છે અને થતો જાય છે તે માટે દિલગીરી જાહેર કરે છે. વળી તેને પ્રકાશમાં લાવવાનો જે જે વ્યક્તિએ પ્રયત્ન કરેલ છે તેને ધન્યવાદ આપે છે. ખાસ કરીને રજપુતાનામાં અસંખ્ય મંદિરો અને શિલાલેખો જે હજુ વિદ્યમાન છે તેની

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સુવ્યવસ્થા રાખવાની તથા તેનો સંગ્રહ કરવાની આવશ્યકતા આ કોન્ફરન્સ સ્વીકારે છે.

સભાએ એ ઠરાવ પસાર કર્યો હતો.

સુકૃત ભંડાર.

દરેક શ્રાવક શ્રાવિકાએ ઓછામાં ઓછી ચાર આનાની રકમ દરવરસે કોન્ફરન્સ ઑફિસમાં સંઘદ્વારા અથવા પરબારા મોકલી આપવી એમ આ કોન્ફરન્સ દૃઢતાથી આગ્રહ કરે છે કે જેથી તેના અરધા ફંડમાંથી કોન્ફરન્સનો નિભાવ થાય અને બીજા અરધા ફંડમાંથી કેળવણીનો પ્રચાર થઈ શકે.

પ્રમુખ સાહેબે ઉપલો ઠરાવ રજુ કરતાં તે સર્વાનુમતે પસાર થયો હતો.

અત્રે મહારાજશ્રી વલ્લભવિજયજીએ જણાવ્યું હતું કે આ બાબતનો અમલ તરતજ થવો જોઇએ અને વારે વારે ભીખ માગવાની જરૂર ન રહે તે રીતે કાર્ય થવું જોઇએ.

મી. ઢઢ્ઢાએ તે પરથી જાહેર કર્યું કે આપણા જૈનોના દરેક ઘર તરફથી જો એક એક રૂપિયો આપવામાં આવે, અને દરેક પોતાની ફરજ સમજી તેમ કરે તો કાંઇ કહેવાનું રહે નહીં.

અત્રે મહારાજશ્રીએ જણાવ્યું હતું કે અત્યારસુધી કોઈપણ સેક્રેટરીએ એ ફંડ ભરાવવા પ્રયત્ન કર્યો નથી, પણ જેવો એ પ્રયત્ન થશે કે તરત લાખો રૂપિયા એકઠા થશે.

જૈન પંચાયત ફંડ.

અત્રે મી. ઢઢ્ઢાએ ઉપલા ઠરાવમાં ફેરફાર કરી તે નીચે પ્રમાણે રજુ કર્યો હતો. પ્રત્યેક આદમીને બદલે ઘરદીઠ એકી વખતે રૂપીઆ એકથી સો સુધીની હવે પછી દરજ્જા મુકરર કરવામાં આવે તે રકમ આપી એક પંચાયત ફંડ કાયમ કરવાની ભલામણ કરવામાં આવે છે. હેડ ઑફિસ આ સંબંધી સ્કીમ હવે પછી બહાર પાડશે તેમાં ફંડ એકઠું કરનાર સ્વયંસેવકો તેમજ વ્યવસ્થા વિગેરેની ગોઠવણ રજુ કરવામાં આવશે. અને એકસોથી વધારે રકમ આપનારની રકમ ધન્યવાદ સાથે સ્વીકારવામાં આવશે.

પંડિત હંસરાજજીએ કહ્યું કે પંજાબવાળાઓ જણાવે છે કે આ સંબંધમાં એક ડેપ્યુટેશન નીકળવું જોઇએ અને તેમાં મી. ઢઢ્ઢાએ ભાગ લેવો જોઈએ.

મી. ઢઢ્ઢાએ તેમ કરવા હા પાડી હતી.

મી. લક્ષ્મીચંદજી ઘીઆએ એ ઠરાવને ટેકો આપ્યો હતો.

એ ઠરાવને મી. મુળચંદ આશારામ વૈરાટીએ વધુ ટેકો આપ્યો હતો અને પોતાની તરફથી રૂા. ૫૦ ની રકમ આપી હતી.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પંડિત હંસરાજજીએ એ ઠરાવને વધુ અનુમોદન આપ્યું હતું, જેમ કરતાં જણાવ્યું હતું કે–કહેવામાં અને કરવામાં હમેશાં અંતર રહે છે, અને ઘણી વખત જે બહુ બોલે છે તે કરતા નથી. પણ સંસારમાં દરેક પ્રકારના માણસો બધા નથી હોતા. ઘણાઓ તો કહ્યા વગર કરે છે અને તે ઉત્તમ દરજ્જાના છે. આપણો આત્મા અજરઅમર છે તે છતાં આપણા દેહને મૃત્યુ કયારે આવશે તે આપણે જાણતા નથી. માટે જે કાંઈ સુકૃત કરવું હોય તે આપણે આ ક્ષણેજ કરવું જોઇએ. વિધર્મીઓ તમારા બંધુઓને વટલાવી બીજા ધર્મમાં લઇ જાય છે, તે જોતાં તમારી ધનદોલત અને આખી દુનિયા સુધારવાનો ફાંકો રાખવો એ કેવું ગણાય? (શરમ શરમના પોકારો!) તમારો ધર્મ કેવો છે? આપણા દેશની વિધવાઓ પોતાના ચારિત્રરત્નને બચાવવા પ્રાણ આપે છે, છતાં ભૂખ આગળ તેઓ લાચાર બને છે. તમે તેઓ માટે કેવી દયા ધરાવો છો? તમે તમારી શક્તિને સ્ફુરવો. તમારા સામાજિક બળને વધારો. તોજ તમે જૈન દર્શનનો પ્રચાર કરી શકશો. તમારી પાસે પુરતા–પુષ્કળ પૈસા છે, પણ તેનો ઉપયોગ કરતા નથી આવડતું. આમ સર્વે કોન્ફરન્સના આ કાર્યને ટેકો આપવા તૈયાર થાઓ. કેટલાકો એવી વાતો ફેલાવે છે કે જૈનોએ જ માંસભક્ષણનો ફેલાવો કર્યો છે. એવું નામ સહનશીલતા નથી. એવી બાબત સહન કરવી ન જોઇએ. ખરી સ્થિતિ જાહેર કરી તમારી પરના આક્ષેપો દૂર કરવા જ જોઇએ. દ્રવ્ય તો હમેશાં હોય છે જ, પણ તેના ઉપયોગમાં તેની હસ્તીનો લાભ સચવાશે. જૈનો પાસે પૈસા, હિમ્મત બધું છે, પણ સ્વાર્થને લીધે તે એવા ભાવને સમજી શકયા નથી. જ્યારે તે એ ભાવ સમજશે ત્યારે જ તેનો ઉદ્ધાર થશે. (તાળીઓ).

અત્રે મી. ઢઢ્ઢાએ જાહેર કર્યું હતું કે આ ફંડ આખા હિંદુસ્તાનના જૈનોના લાભ માટે છે, અને એકલી કોન્ફરન્સ ઑફિસને તે સાથે સંબંધ નહીં રહેશે. એ માટે એક યોજના હવે પછી તૈયાર થશે અને તે જાહેર કરવામાં આવશે. (તાળીઓ).

રાત્રિની બેઠક.

રાત્રે આઠ વાગે કોન્ફરન્સનું અધુરૂં કામ શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. જે વખતે પ્રમુખસાહેબ તબિયત બરાબર ન હોવાથી વખતસર આવી ન શકવાથી શેઠ નથમલજી પ્રમુખસ્થાને બીરાજ્યા હતા, અને શેઠ દોલતરામજી પાછળથી આવતાં તેમણે પ્રમુખપદ લીધું હતું.

સ્ત્રી શિક્ષણ.

જૈન પત્રના અધિપતિ મી. દેવચંદ દામજી કુંડલાકરે દરખાસ્ત કરી કે જૈન કન્યાઓમાં શિક્ષણનો પ્રસાર જેમ વધે તેમ કરવાની જરૂર છે, અને તે માટે તેમાં

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

બાધક રીવાજો જેવા કે બાળલગ્ન, કન્યાવિક્રય અને વૃદ્ધવિવાહ સામે સખ્ત વિરોધ આ કોન્ફરન્સ જાહેર કરે છે.

મી૦ કુંડલાકરે એ બાબતમાં એક લાંબું ભાષણ કરી સ્ત્રી શિક્ષણની આવશ્યકતા દર્શાવી હતી.

મી૦ મુળચંદ આશારામ વૈરાટી, પંડિત હંસરાજજી, મગનમલજી કોચર બી. એ., અંબાલાવાળા મી. ગોપીચંદજી, મી. સમરથમલજી સીંઘી વિગેરેએ ઉપલી દરખાસ્તને ટેકો તથા અનુમોદન આપ્યા બાદ એ ઠરાવ પસાર થયો હતો. (તાળીઓ).

બાદ ધાર્મિક શિક્ષણનો ઠરાવ રજુ કરવામાં આવ્યો હતો. તેમાં ઠરાવ મુકનાર ગાંધી વલ્લભદાસ ત્રિભુવનદાસ તથા અનુમોદન આપનાર શેઠ લખમીચંદજી ધીયા હતા. પરંતુ આ દિવસે રાત્રિનો ઘણો ટાઇમ વ્યતીત થવાથી તે ઠરાવ તથા હાનિકારક રિવાજોને લગતા ઠરાવો વગેરે પ્રમુખ તરફથી મુકવામાં આવ્યા હતા. બાદ નીચે મુજબ કાર્ય ટુંકામાં પતાવવામાં આવ્યું હતું.

ગાયકવાડને વિનંતી.

નામદાર ગાયકવાડ સરકારની મેડશામુ ખેરાળુ રેલ્વેની લાઇનનું તારંગાહીલ સ્ટેશન તા. ૧-૧૨-૧૯ થી બંધ થવાથી જૈન જાત્રાળુઓને હાડમારીઓ ઉભી થઇ છે. તેથી તે સ્ટેશન ફરી ઉઘાડવા નામદાર ગાયકવાડ સરકારને આ કોન્ફરન્સ વિનંતી કરે છે તથા એ લાઇન આગળ વધારી ડુંગરની તળેટી સુધી લઇ જવા તા. ૧૬-૧૦-૧૯ ની ધારાસભામાં જે ઠરાવ થયો છે તેને આ કોન્ફરન્સ ટેકો આપે છે, અને તે પ્રમાણે તાકીદથી કરવા આ કોન્ફરન્સ સંપૂર્ણ આગ્રહ કરે છે.

ઉપલો ઠરાવ પ્રમુખ સાહેબે રજુ કરતાં તે પસાર થયો હતો.

બાદ આગલી કોન્ફરન્સે પસાર કરેલા ઠરાવોને ચાલુ કોન્ફરન્સ ટેકો આપે છે, એવો ઠરાવ પ્રમુખસાહેબે રજુ કર્યો હતો, જે પસાર થયો હતો.

શ્રીમદ્ મુનિ મહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજીનો આભાર.

પરમ પૂજ્ય મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજ સાહેબ મારવાડ-ગોડવાડ પ્રાંતના ઉદ્ધાર માટે કેળવણી સંબંધી મહાન પ્રયાસ કરી રહ્યા છે. તે કાર્ય કોન્ફરન્સના મુખ્ય ઉદ્દેશને અમલમાં મુકનારૂં હોઇને તેના તરફ આ કોન્ફરન્સ સંપૂર્ણ સહાનુભૂતિ બતાવે છે અને તે માટે મહારાજશ્રીનો અંતઃકરણપૂર્વક આભાર માને છે, અને દરેક સ્થળે કેળવણીના પ્રશ્નો ઉપાડી લેવા સર્વ મુનિ મહારાજોને વિનંતી કરે છે. (તાળીઓ)

એ ઠરાવ નામદાર પ્રમુખે રજુ કર્યા બાદ પસાર થયો હતો.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સ્વદેશી વસ્તુ વાપરવા વિષે.

આપણી કોમ મુખ્યત્વે કરીને વેપારી હોવાથી દેશના હુન્નર ઉદ્યોગ અને વેપારી ખીલવણી અર્થે દેશના પ્રાચીન ઉદ્યોગોને ખીલવવા તે દરેક જૈનની ફરજ છે અને તેના હુન્નરોને સ્વીકારવાથી તથા સ્વદેશી વસ્તુજ વાપરવાનો નિશ્ચય કરવાથી સમાજની ઉન્નતિ થાય છે તેમ આ કોન્ફરન્સ માને છે, અને તેટલા માટે દેશના પ્રાચીન ઉદ્યોગો ખીલવવા અને ખાસ કરીને આપણા દેશમાં ઉત્પન્ન થતી ચીજો વાપરવાનો નિશ્ચય કરવા આ કોન્ફરન્સ આગ્રહપૂર્વક ભલામણ કરે છે.

ઉપલો ઠરાવ નામદાર પ્રમુખે રજુ કર્યો હતો. જે તાળીઓના અવાજ વચ્ચે પસાર થયો હતો.

બંધારણમાં ફેરફાર.

કોન્ફરન્સનાં બંધારણમાં જે ફેરફાર કરવાની જરૂરીયાત માલુમ પડે તે આવતા અધિવેશન પહેલાં ત્રણ મહીના અગાઉ હેડ ઑફિસ પર મોકલી આપવાની વિજ્ઞપ્તિ કરવામાં આવે છે અને તેની વીગત ઑફીસ તરફથી એક માસ અગાઉ બહાર પાડી તે ઉપર આવતા અધિવેશન વખતે વિચાર કરવામાં આવશે.

ઉપલો ઠરાવ પ્રમુખ સાહેબે રજુ કરતાં તે પસાર થયો હતો.

અત્રે પંડિત હંસરાજજીએ ઉર્દુ અને હીંદી જાણનાર બાહોશ કલાર્ક કોન્ફરન્સ ઑફિસમાં રાખવા માટે પંજાબ તરફથી વિનંતી કરી હતી જે મી. મોતીલાલ મુળજીએ સ્વીકારી હતી.

અત્રે મી. ઢઢ્ઢાએ જાહેર કર્યું હતું કે આગલી કોન્ફરન્સ પંજાબમાં કોઇપણ શહેરમાં ભરવા માટે પ્રમુખ સાહેબ મારફત પંજાબના સંઘ તરફથી કરવામાં આવી છે. એવી સરતે કે તે વખતે મુનિરાજશ્રી વલ્લભવિજયજીનું ચોમાસું ત્યાં હોય અને અત્રે હાજર રહેલા ત્યાં પધારે.

પંડિત હંસરાજજીએ જણાવ્યું હતું કે અત્રે ત્રીજી સરત એ છે કે એ અધિવેશનનું પ્રમુખસ્થાન મી. ઢઢ્ઢાએ સ્વીકારવું.

અત્રે તાળીઓના અવાજો થઇ રહ્યા હતા અને એ સરતે પંજાબનું આમંત્રણ સ્વીકારવામાં આવ્યું હતું અને ૧૯૨૧ ની સાલમાં ૧૩ મી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સ ભરાશે.

અત્રે પ્રમુખે નીચલી ઉદારતા જાહેર કરી હતી. રૂ. ૧૦૦૦ કોન્ફરન્સ નીભાવ ફંડ, રૂ. ૧૦૦૦ કેળવણી ફંડ, રૂ. ૨૦૦ વૉલંટીયરો માટે અને જો ગોડવાડની પાઠશાળા શરૂ થાય તો તેમાં રૂ. ૧૦૦૦.

બાદ જનરલ સેક્રેટરીઓ તરીકે મી. મોતીલાલ મુળજી અને મી. મકનજી બેરીસ્ટરને મુંબઇ માટે નીમવામાં આવ્યા હતા અને પ્રૉવિન્શ્યલ સેક્રેટરીઓ અને

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

અને બીજા ઓધ્ધેદારોની નીમણુંક કરવામાં આવી હતી, અને સ્ટેન્ડીંગ કમિટિના નામો પણ વાંચી જવામાં આવ્યા હતા.

અત્રે મી. ઢઠ્ઠાએ જાહેર કર્યું હતું કે પંજાબના શ્રી સંઘે આ કોન્ફરન્સના પ્રમુખસાહેબને એક સોનાનો ચાંદ આપવાનો ઠરાવ કર્યો છે, જે મુંબઈથી આવ્યા બાદ તેમને એનાયત કરવામાં આવશે.

ત્યારબાદ પ્રમુખ સાહેબનો, રીસેપ્શન કમિટિના કાર્યવાહકોનો, વૉલંટીયરોનો અને દરેક કમિટિના પ્રમુખ અને સેક્રેટરીઓનો આભાર માનવામાં આવ્યો હતો. જે બાદ કોન્ફરન્સનું કામકાજ રાત્રે બાર વાગે ખતમ થયું હતું.

બારમી શ્રી જૈન શ્વેતાંબર કોન્ફરન્સમાં મુનિમહારાજ શ્રી વલ્લભવિજયજી મહારાજે આપેલું વ્યાખ્યાન.

॥ ॐ नमो वीतरागाय ॥

यस्य निखिलाश्च दोषा न सन्ति सर्वे गुणाश्च विद्यन्ते ।
ब्रह्मा वा विष्णु र्वा हरो जिनो वा नमस्तस्मै ॥

માન્યમુનિવરો! સુશીલા સાધ્વીયો! સભ્ય સદ્‌ગૃહસ્થો! એવં સન્નારિયો! આપ સર્વકા યહાં પર ઉપસ્થિત હોના કુછ અન્ય હી કથન કર રહા હૈ. રંગ વિરંગી વિચિત્ર પઘડિયોં ઔર લાલ પીલે અનેક પ્રકારકે કપડે વ ગહનોંસે સુસજ્જિત દોદલંકા એકત્રિત હોના તો અનેક વિવાહ (શાદી), જેમનવાર આદિ પ્રસંગોમેં સંભવ હૈ, પરંતુ આપસે કયા? સારી દુનિયાસે ઉલટે રસ્તે ચલનેવાલે હમારે દો દલ જો આપકો દિખલાઇ દેતે હૈ ઉસસે સાફ જાહિર હોતા હૈ કિ યહ પ્રસંગ સાંસારિક નહિં હૈ, કિન્તુ ધાર્મિક હૈ. અતએવ મૈં ભી યહાં કુછ બોલનેકા અધિકાર રખતા હૂં.

મેરા વિચાર ઔર અધિકાર.

મહાશયો! યહાં જો કુછ કહૂંગા અપના નિજ વિચાર કહૂંગા. ઉસકો માન્ય રખના ન રખના, ઉસપર વિચાર કરના ન કરના આપકા અખતિયાર હૈ. મેરે પાસ કયા? જૈન સાધુ માત્રકે પાસ ઐસી કોઇ સત્તા નહીં જિસકે બલસે આપ પર કોઈ કિસમકા ફરજ યા જોર ડાલ સકે? જૈસા કિ તારીખ ૧૧ ડીસેંબરકે સાંઝવર્તમાન મેં સુલેહકે ઉત્સવમેં સામેલ નહીં હોનેકા કરવીર પીઠકે જગદ્‌ગુરૂ શ્રી શંકરાચાર્યકા અપને અનુયાયિયોંકો ફરમાન જાહિર હૂઆ હૈ.

જૈન ગુરૂઓંકો ઉપદેશકા અધિકાર હૈ. આ દેશકા નહીં સજ્જનો! આપકે

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

પાસ ડેલીગેટ–પ્રતિનિધિત્વ સૂચક ચિન્હ ફૂલ હૈ, મેરે પાસ રજોહરણ–ધર્મધ્વજ હૈ. આપકે પાસ કાગજકા કટા હુઆ ટિકિટ હૈ, મેરે પાસ કપડેકા બના હુઆ ભેષ હૈ. આપકો કોન્ફરન્સ જૈન મહાસભાકે ઇસ અધિવેશનકે તીન દિનોકા પ્રતિનિધિત્વ મિલા હૈ, મુઝે જૈનશાસનકા હમેશકે લિએ જિન્દગી યાવજ્જીવ મિલા હુઆ હૈ.

આપકો આમંત્રણપત્રિકાદ્વારા અપને અપને ગ્રામ–નગર સંસ્થાકી તર્ફસે અધિકાર પ્રાપ્ત હુઆ હૈ, મુઝે પ્રાતઃસ્મરણીય મરહૂમ જૈનાચાર્ય શ્રીમદ્ વિજયાનન્દસૂરિ શ્રી આત્મારામજી મહારાજકે હસ્તસે શ્રી જૈનસંઘકી તર્ફસે પ્રાપ્ત હૈ. પ્રાપ્ત અધિકારકો યથાશક્તિ અમલમેં લાના અપના કર્ત્તવ્ય સમઝકર હી મૈં ઇસ સમય ઉદ્યત હુઆ હૂં.

કૉન્ફરન્સ (મહાસભા) કી આવશ્યકતા.

સજ્જનો! ઐસી ઐસી સભાકી આવશ્યકતા કિતની હૈ? આપ સબ જાનતે હૈ. ઇસ સભાકે સ્વાગત કમિટિકે પ્રમુખને ઔર સભાધ્યક્ષને અપને અપને વક્તવ્યમેં જાહિર કર દિયા હૈ. અન્યાન્ય સ્થાનોંમેં ઐસી અનેક સભાયેં હો રહી હૈ. યદિ ઇસ સમાહકો સભાસસાહકા નામ દિયા જાય તો યોગ્ય હી હૈ. સભાઓંકા ઉદ્દેશ ઉન્નતિકે સિવાય અન્ય કોઈ નહીં હૈ, યહ બાત સત્ય હી માનની પડતી હૈ.

પરંતુ કહીં કહીં કિસી સમય ઉસસે વિપરીત કાર્ય હોતા સુનાઈ યા દિખાઈ દેતા હૈં. જિસસે કિતનેક લોગોં કો અરૂચિસી હો જાતી હૈ. મેરી સમઝમેં યહ ઉનકી બડી ભારી ભૂલ હૈ. ઇસ તરહ કરનેસે પક્ષ પડ જાતા હૈ. એક દૂસરા એક દૂસરે પર આક્ષેપ યા કલંક ઇલજામ દે દેતા હૈ. જીસકા અસર બુરા હો જાતા હૈ. સંપકે સ્થાન પર કુસંપ, પ્રીતિકી જગા અપ્રીતિ, સુધાર કે બદલે બિગાડ હો જાતા હૈ. ઇસ લિએ પ્રિય મહાશયો! વ્યક્તિગત કાર્ય કો આગે ખડા કર સમષ્ટિકા નાશ કરના બુદ્ધિમત્તા નહીં હૈ બડી મુશ્કેલસે અને કષ્ટ સહન કર ધનવ્યય કરકે તીન દિન કે લિએ જો સમ્મેલન હોતા હૈ ઉસમેં તકરારી બાતકો સ્થાન ન દે કર જિસ મુદ્દે કી બાત કે લિએ જિસ ઉદ્દેશસે એકત્રિત હોતે હૈ ઉસકા હી નિરાકરણ હોના ઉચિત સમઝા જાતા હૈ.

શાન્તિકી યોજના.

બેશક, કોઇ અશાન્તિકા પ્રશ્ન હો, જિસસે સમાજપર બુરી અસર હોને કા સંભવ હો, કુસંપ કા બીજ બોયા જાતા હો, ઉસકે લિએ ન્યાયકો માન દે કર સભ્યતાસે ગંભીરતાકે સાથ પરસ્પર વિચારોકા મિલાનકર શાન્ત ચિત્તસે સમાજકે હિતકી ખાતર થોડે હી સમયમેં યદિ નિરાકરણ હોતા દિખલાઈ દેવે કસરત રાયસે કર દેના યોગ્ય હૈ. પરન્તુ એક તુચ્છસી બાતકી ખાતર અપનાહી કક્કા ખરા કિયે-

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

જાના ઔર સમાજકો ધક્કા દિયે જાના, આધી આધી ઔર સારી રાત એક હી બાતકો ઉઠા લિયે જાના યોગ્ય નહીં હૈ. મહેરબાનો ! યદિ આપકો સમાજકા, જૈન ધર્મકા, અપને સ્વામીભાઇયોંકા, અપની ધર્માત્મા બેહનોંકા, અપની સંતાનકી, અરે અપને પિતા પ્રભુ મહાવીરકે શાસનકા કુછભી દર્દ હો, આપકી નસ ઔર રગ રગ મેં ધર્માભિમાન યા મનુષ્યત્વકા અંશભી હો તો અપને ઔર અપની સમાજકે હિત કે લિએ આપકો અશાન્તિ, કલેશ, કુસંપકો સમાજસે ધક્કા દેકર શાન્તિ, પ્રેમ ઔર સંપકા વાસ કરનેકે લિએ જુદે જુદે ઇલાકાકે મુખ્ય મુખ્ય સમાજ કે પ્રતિષ્ઠિત નેતાઓંકી એક ખાસ સભા કાયમ કરની ચાહીયે. જરૂરત કે વક્ત વો સભા જહાં યોગ્ય સમઝા જાવે એકત્ર હો કર જો ખુલાસા અપને હસ્તાક્ષરોસે જાહિર કરે સર્વ સમાજમેં માન્ય હો જાવે. મેરી સમઝમેં યહ બાત કયા ગૃહસ્થ ઔર કયા સાધુ સબકો પસંદ આયગી.

મહાશયો ! પીછે ભી ઐસી પ્રણાલી ચલતીથી ઐસા જૈન ઇતિહાસસે માલૂમ હોતા હૈ. શ્રી ધર્મઘોષસૂરિ મહારાજને જૈન ધર્મસે વિરૂદ્ધ ચલનેવાલે શ્રાવકોં કો શિક્ષા દેને વાસ્તે અઠારાં શ્રાવક કાયમ કિયે થે. જિનમેં શ્રીમાલકુલતિલક યશોધવલ નામા ખજાનચીકા પુત્ર જગદેવ મુખ્ય થા. જિસ જગદેવકો શ્રી હેમચંદ્રસૂરિને બાલકવિકા બિરૂદ કિયાથા.

વિદ્યાકી ખામી દૂર કરો.

પ્યારે જૈનભાઇયો ! આપને સમઝ લિયા હોગા પિછલે હમારે જૈન ભાઇ સુશિક્ષિત, ધનાઢ્ય, અધિકારી ઔર પ્રતિષ્ઠિત હોતે થે. જિસસે વો ધાર્મિક ઔર સામાજીક યાવત્ રાજ્યકાર્યમેં ભી પ્રવીણ હોતે થે. આજકાલ અપની કૈસી દશા હો રહી હૈ સો આપ સે છુપી હુઇ નહીં હૈ. જિસકા મુખ્ય કારણ જહાંતક મેરા ખ્યાલ પહુંચતા હૈ વિદ્યાકા અભાવ નહીં તો કમી તો અવશ્ય હી હૈ.

મુઝે કહના પડતા હૈ કિ હિંદુસ્તાનમેં પ્રાય: કયા હિન્દુ કયા મુસલમાન, કયા ઇસાઈ કયા પારસી, કયા આર્યસમાજ કયા સિખ, સબકે કાલેજ સુનાઇ દેતે હૈ, પરન્તુ જૈનોંકા એકભી કૉલેજ—મહાવિદ્યાલય નહીં હૈ.

જિસ સમાજ મેં સબસે અધિક વિદ્યા—જ્ઞાનકા પ્રેમ કહાજાતા હય—માના જાતા હય ઉસમેં કોટીશ્વરોં કે વિદ્યમાન હોતે હુએ ભી વિદ્યાકા ક્ષેત્ર સંકુચિત હી બના રહે. યહ થોડે દુ:ખકી બાત નહીં હય ! કમસેકમ હિન્દુસ્તાનમેં તીન જૈન કૉલેજ હોનેકી આવશ્યકતા હય. એક ગુજરાતમેં ઐસે સ્થાનપર હોવે કિ જિસકા લાભ ગુજરાત, કાઠીયાવાડ, કચ્છ ઔર દક્ષિણ સબ લે સકે. એક મારવાડમેં ઐસે સ્થાનપર હોવે કી જિસકા લાભ મારવાડ, મેવાડ, માલવા સબકો મીલે. એક ઐસે સ્થાનપર બને કી જિસકા લાભ પંજાબ, બંગાલ, સંયુક્ત પ્રાંત આદિ સબકો મિલે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

કૉલેજકી આશા.

મહાનુભાવો! બડે હર્ષકી બાત હૈ કિ પંજાબમેં જૈન કૉલેજકી સંભાવના મહોદય સભાપતિજીને આપકે આગે પ્રકટ કર હી દિ હય તો ભી પ્રસંગ હોનેસે પંજાબી ભાઇયોકો યાદ દિલાને કે લિયે સ્વર્ગવાસી ગુરૂમહારાજકા ઉચ્ચ આશય મૈં સુના દિયા ચાહતા હૂં.

એક દિનકા જીકર હય, લુધિયાનામેં કિતનેક આર્યસમાજી ભાઇયોંને શ્રી મહારાજ સાહેબસે અર્જકી કિ, આપ દેવમંદિર તો બનવાયે જાતે હય, મગર દેવ-મંદિરકે રક્ષકો કે ઉત્પાદક દેવવાણી–સરસ્વતીકે મંદિરકી ભી જરૂરત હય.

શ્રીમુખને, આહા! કયા હી ઉસ વક્ત સમયસૂચકતા કા જવાબ દિયા, સુનકર સબ ખુશ હો ગએ. આપને ફરમાયા ઇસવકત ઇનકો દેવભકત બનાનેકી જરૂરત હય ઇસ લીએ દેવમંદિર બનતે હય. જબ યહ કાર્ય પૂર્ણ હો જાયગા, ખુદ બખુદ દેવવાણીકા ખ્યાલ હો જાયગા.

બેશક, મહાપુરૂષોંકી વાણીમેં ભી દેવવાણીકા હી અસર હોતા હય. આપકા કહના જયોંકાત્યોં હી મેરે અનુભવ મેં આ રહા હય. ધીરે ધીરે પાઠશાલા હાઇસ્કુલકે રૂપમેં પ્રવિષ્ઠ હો કૉલેજ કે રૂપમેં આનેકી સંભાવના હો રહી હૈ.

મહાશયો! મેરે અંદરભી ઇસ બાતકા બીજ ઉસ વક્તકા બોયા હુઆ ધીરે ધીરે અંકુર કે રૂપ મેં પ્રકટ હુઆ આપકો નજર આતા હોગા, પરંતુ વો સદ્ગુરૂકા બોયા બીજ સફલ તબ હી માના જાયગા જબ સરસ્વતીમંદિર બન કર ઉસ મેં સે દેવ–દેવમંદિર–દેવવાણી કે રક્ષક સરસ્વતીપુત્ર ઉત્પન્ન હોંગે. મુઝે કહનેકા અધિકાર નહીં, મગર રહા ભી નહીં જાતા, જિતના આપ લોગોંકા લક્ષ્મી પ્રતિ પ્રેમ હૈ યદિ થોડા સા ભી સરસ્વતી પ્રતિ હોવે તો આપકા ઉભય લોક મેં ભલા હોવે. પરંતુ અફસોસ! આપને એકકો જિતના માન દિયા હૈ ઉતના હી બલ્કે ઉસસે ભી અધિક દૂસરીકા અપમાન કર રખા હૈ, લોક મેં ભી નૂતન પ્રેમપાશબદ્ધ હો કર પુરાતન સ્ત્રીકા અપમાન કરતે હૈ. પરંતુ રાજયભય સે, લોકાપવાદ ભયસે યા જ્ઞાતિબંધન કે ભયસે ઉસકા નિર્વાહ તો ઉસે અવશ્ય હી કરના હોતા હૈ. અફ્સોસ! સરસ્વતીકા ઇતના ભી નિર્વાહ નજર નહીં આતા. મૈં સત્ય કહતા હૂં આપ લોકોં કી જો બિગડી હુઇ દશા દિખલાઇ યા સુનાઇ દેતી હૈ આપ કે કિયે અપમાન સે કુપિત હુઇ સતી સરસ્વતી કે શાપકા હી પ્રભાવ સમઝના ચાહીયે. ઇસ લીએ ઉસકો મનાઓંગે તબ હી આપકા સૌભાગ્ય બઢેગા.

ગુજરાતી ભાઇયોં કી આશા છોડ દો.

મહાનુભાવો! મુઝે સહર્ષ કહના પડતા હૈ આપ સબ કયા ગુજરાતી, કયા

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

મારવાડી, કયા પૂર્વી, કયા પંજાબી ઇસી મારવાડ ભૂમિ કે પુત્ર હૈં. સૌભાગ્યવશ આપ સબ કયા ઓસવાલ, કયા શ્રીમાલ, કયા પોરવાલ આપની માતૃભૂમિમેં ઉપસ્થિત હુએ હૈં. આપ સબકો મિલકર માતૃભૂમિકા ઉદ્ધાર કરના હોગા. જબ આપકી માતૃભૂમિકા ઉદ્ધાર હોગા યાદ રખના આપકા, આપકા, ધર્મકા, પ્રભુ વીર ભગવાન કે શાસનકા તભી ઉદ્ધાર હોગા. જીનમેં ગુજરાતી ભાઇ તો ઇસ ભૂમિસે બિલકુલ નિર્મોહી હો ચુકે હૈં, ઇન્હોંને અપના ખાનપાન, પહરાન, બોલચાલ, રીતિ રીવાજ, રંગઢંગ, સબહી પ્રાયઃ બદલ લિયા હૈ. ઇસસે ઇનકી આશા પર રહના તો મુઝે ઠીક નહીં માલૂમ દેતા.

યહાંતક જિન્હોંને જવાબ દે દિયા કિ, કભી હમારે પર મારવાડી ભાઇ હક ન જમા લેવે! અપના ગોત તકભી ભૂલા દિયા! આપ યૂં ન સમઝે કિ, મહારાજ મારવાડ મેં હૈં ઇસલિયે મારવાડીયોં કો અચ્છા લગાને કે લિએ ગુજરાતી ભાઈયોં કી તર્ફ કડી નજરસે દેખા જાતા હૈ. નહીં, નહીં, મેરા જન્મ બડૌદા–ગુજરાત મેં હૈ ઔર મેરી દીક્ષા આપકે સામને બૈઠે હુએ નવમી કોન્ફરન્સકે માજી પ્રમુખ શેઠ મોતીલાલ મૂલજી કે શહર રાધનપુર મેં હુઇ હૈ. મેરી દોનોં હી અવસ્થાકી માતૃભૂમિ ગુજરાત હય. મુઝે ગુજરાતકી ભૂમિકા માન હય. પરંતુ મૈં જિસ આશયસે કહ રહા હું ઉસપર લક્ષ્ય દિયા જાયગા તો મેરા કહના આપકો અવશ્ય ન્યાયસંપન્ન દિખલાઇ દેગા. જિતને પુરાણે બડે બડે ભવ્ય રાણકપુરજી સરીખે મંદિર મરૂભૂમિમેં દિખાઇ દેતેં હય ગુજરાતમેં નહીં દિખાઇ દેગેં. ગુજરાતમેં જાકર ઇન અપૂર્વ મંદિરોંકે લિયે ગુજરાતી ભાઇયોંને કિતના દ્રવ્ય ભેજા ? હાં, ગુજરાતમેં પ્રગટ હોતે નયે નયે તીર્થોંકે લિએ મારવાડી ભાઇયોંસે દ્રવ્ય લિયા તો જરૂર હોગા. ઈસ હાલતમેં બતાઇએ ગુજરાતકી આશા પર બૈઠ રહના ઠીક હય ? કદાપિ નહીં. રહા પૂર્વ ઔર પંજાબ. સો ઉધર તો ઇતની વસતી હી નહીં. વો અપના કામ હી આપ નિભા લેવે ગનીમત હય ! બસ, તેલીકે બૈલકી તરહ ઈધર ઉધર ધૂમધામ કર ફ્રિર મારવાડી ભાઇયોં પર હી દૃષ્ટિ આ ઠહરતી હય. ઇસમેં શક નહીં મારવાડી વેપારી હય, ધનાઢ્ય હય, શ્રદ્ધાલુ હય; પરંતુ વિદ્યાકે અભાવસે વિવેકકા વિયોગ હો જાનેસે હઠીલે જ્યાદા નજર આતે હય. જિસ બાતકો પકડ લેવે છોડતે નહીં. યદ્યપિ યહ બડા ભારી અવગુણ હય, પરંતુ મેરે લિએ, નહીં, નહીં, આપ સબકે લિએ, વીરપ્રભુકે શાસનકે લિએ ગુણરૂપ હોતા નજર આતા હય. આપ સમઝ લેવે, જો ઈસ વક્ત જિસ કામકે લિએ મારવાડી ભાઇયોંને હાથ લંબાયા હય હઠ પકડ લીયા તો બસ, જયજયકાર સમાજકા ઉદ્ધાર હુ મા હી પડા હય. ઇસમેં શક નહીં.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

મહાજન ડાકૂ મત બનો.

આપ સુનકર ખુશ હોંગે મારવાડી ભાઇયોંને **શ્રી આત્માનંદ જૈનવિદ્યાલય, ગોડવાડ** સ્થાપન કરનેકા નિશ્ચય કર લિયા હય જિસકે લિએ ચંદા-ફંડ જારી હય. કરીબ દો અઢાઇ લાખકી રકમ લિખી ગઈ હય. મૈં ઉમીદ કરતા હું ઈસી તરહ ઇનકા ઉત્સાહ જારી રહા તો યહ રકમ દશ લાખ તક પહુંચ સકતી હય ઔર જૈન કૉલેજકા ઉદ્દેશ બહુત હી જલદી પુરા હો સકતા હય. દેખા ચાહિયે અબ માર-વાડી ભાઇ મુઝે કીતના સચ્ચા બનાતે હય. હુંડી તો લિખી ગઇ હય સીકરનેકી દેરી હય. યદિ સીકર ગઇ તો વાહ વાહ વરના સમઝા જાવેગા! બાહિરસે હમે મીણે ડાકૂઓંને લુટે ઔર અંદરસે મહાજન-ડાકૂઓંને લૂટે! મહાશયો! સમય અધિક હોતા જાતા હય, મેરા કથન કહીં કહીં આપકો ચૂભતા ભી હોગા; પરંતુ આપ જાનતેં હય માતા પિતાકા દિલ જબ દુ:ખતા હય તબ કટુ ઔષધ હી પુત્રકો પીલાતેં હય, મેરા દિલ અંદરસે દુ:ખતા હય તભી આપકી-સમાજકી દુર્દશાકે સુધારકે લિએ ઈતના કહતા હૂં. યદિ આપ ઇસકો હિતબુદ્ધિસે, ગુરૂબુદ્ધિસે નિ:સ્વાર્થ હમારે ભલેકે વાસ્તે હી કહતેં હય. ઇસ આશયસેં સ્વીકારેંગે આપકા, આપકે બાલબચ્ચોંકા, આપકે સમાજકા હિત હોગા, ઔર યદિ ઉલટા સમઝેંગે આ-પકા હી અહિત હય. પરંતુ મુઝે તો ઉપકાર દૃષ્ટિસે, હિતબુદ્ધિસે, અનુગ્રહ બુદ્ધિસે, કહનેમેં એકાંત હિત હી હિત હય.

વીતરાગકી દુકાનકે સચ્ચે મુનીમ.

મહાનુભાવો! તીર્થંકર ભગવાન વીતરાગ દેવકી દુકાનકે સચ્ચે મુનિમ જો સાધુ મુનિરાજ કહાતેં હય. યદિ કીસી કિસમકી બેઇમાની ન કરે તો હાનીકા તો કામ હી નહીં બલ્કે, વૃદ્ધિ પાતે પાતે પરમાત્મ સ્વરૂપ ખુદ પરમાત્મા બન સકતે હય. દુકાન મોજુદ હય. સૌદા મોજુદ હય. મુનીમ હુશીયાર હોના ચાહીયે. યદિ મુનિમ સચ્ચાઇસે કામ કરતા રહેગા દિન દિન બઢતી હી હોગી. યદિ કોઇ બેઇ-માની કી તો કાંદેકી વાસકી તરહ જાહિર હુએ વિના ન રહેગી. આખીરમેં ઉસ બે ઈમાન મુનીમકા દેવાલા નીકલ જાયગા. મુંહ કાલા હો જાયગા. ઇસલિએ વીત-રાગકી દુકાનમેં વીતરાગ બનને બનાનેકા હી સૌદા હોના ચાહીયે. યદિ વહાં વીતરાગ બનને બનાનેકે સૌદે કે સિવાય-રાગદ્વેષકી પરિણુતિકી કમી-હાનીકે સિ-વાય અન્ય કોઇ સૌદા, રાગદ્વેષ ઇર્ષા મમતા માયા અહંકાર આદિકી વૃદ્ધિકા નજર આતા હય તો વો વીતરાગકી દુકાન નહીં. વો વીતરાગકી દુકાનકા મુનીમ નહીં, વો જ્ઞાન નહીં, વો જ્ઞાની નહીં, વો સમજ નહીં, વો સમજવાલા નહીં. ભગવાન હ-રિભદ્રસૂરિ મહારાજ ફરમાતેં હય.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

" तज्ज्ञानमेव न भवति यस्मिन्नुदिते विभाति रागगणः ।
तमसः कुतोस्ति शक्तिर्दिनकरकिरणाग्रतः स्थातुम् ॥ १ ॥

ભાવાર્થ ઇસકા યહ હય કિ, વો જ્ઞાન જ્ઞાન નહીં હય, જિસ જ્ઞાનકે હોનેપર રાગાદિ સમૂહ દિખાઇ દેં. અંધેરેકી સૂર્યકિરણોંકે આગે ખડા રહેનેકી શક્તિ કહાં હય ?

કર્ત્તવ્ય પરાયણ હોના ચાહીયે.

મહાશયો ! જ્ઞાનકા ફલ વૈરાગ્ય હોના ચાહીયે. ઇસલિએ જ્ઞાન, પાંડિત્ય, સમજ ઇલ્મત ભી સફલ માના જાતા હય. યદિ ઉસકે સ્વામી સદાચારી, ચારિત્રપાત્ર, ગુણગ્રાહી હો. તભી વો પ્રતિષ્ઠાપાત્ર ઉચ્ચપદ સદ્ગતિકા અધિકારી હો સકતા હય. અન્યથા જગતમેં જ્ઞાની પંડિત ઇલ્મદાર ભલે કહાવેં પરંતુ ઇતને માત્રસે ઉનકા પરલોક કભી ન સુધરેગા. ચતુર્દશ પૂર્વધારી ભગવાન ભદ્રબાહુ સ્વામી ફરમાતે હય.

जहाखरो चंदन भारवाही भारस्स भागी न हु चंदणस्स ।
एवं खु नाणी चरणेन हीणो, नाणस्स भागी न हु सोग्गईए ॥१॥

ઇસકા મતલબ યહ હય કિ, જૈસા ચંદનકા બોજા ઉડાનેવાલા ગધા ભારકા હી ભાગી હય. ચંદનકી સુગંધ ખુશબૂકા નહીં. એસે હી જ્ઞાની–પંડિત જ્ઞાન–પાંડિત્ય કા હી ભાગી હય, પરંતુ નિર્વિવેકી સદાચાર ચારિત્ર સે હીન રહિત હોને સે સદ્ગતિકા ભાગી નહીં હોતા. જો પઢે લિખે હય પર ચારિત્ર સદાચારમેં તત્પર નહીં, કર્ત્તવ્ય પરાયણ નહીં વે પઢે લિખે મૂર્ખ (પઠિત મૂર્ખ) હય. વે (Gramophone) ગ્રામોફોનકી ચૂડી કે સમાન હય. જૈસે ગાયનકા અસર ચૂડી પર નહીં પર જબ ગાતી હય તબ દૂસરોંપર અસર જરૂર હોતા હય. ઠીક. ઇસી તરહ વો ચેતન પરમાત્મા કે સ્વરૂપ કા દાવા કરનેવાલે હય. બેશક! આત્મામેં અનંતશક્તિ હય. યહી આત્મા પરમાત્મા હોતા હય પર વો શક્તિ પ્રગટ હોગી તબ. જબ તક એસા ન હોગા તબ તક વો જ્ઞાની પંડિત ઇલ્મદાર મુનીમ કહાને વાલે ભી અન્ય પ્રાણીયોં કે સમાન સંસારમેં હી ઇધર ઉધર ભટકા કરેંગે.

આત્મા હી પરમાત્મા હૈ.

હે વીરપુત્રો ! યદિ ન્યાયસે દેખા જાય કર્મયુક્ત જીવસંસારી કહાં જાતા હય. કર્મમુક્ત શિવસિદ્ધ પરમાત્મા કહા જાતા હય. બસ. સિદ્ધ હુઆ હમ હી અનંતશક્તિવાલે હય. હમ હી પરમાત્મ સ્વરૂપ હય. કેવલ કર્મ કે કારણ હી હમારી તુમારી અનંતશક્તિ ઢકી હુઇ હય. ઇતની બડી ભારી શક્તિ કે હોતે હુએ ભી ઇસ સમાજકી કયા હાલત હય ? કૈસી દુર્દશા હય ? દિલભર આતા હય. બહુત બહુત ઉપદેશ દેને પર ભી કુછ અસર ન હોને કા કારણ મેરે ખ્યાલમેં એક યહી હય.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

નિર્વિવેક. વિવેકરૂપ શક્તિ કી વિકાસ હોને કે બદલે સંકોચ હો રહા હય. જિસસે કોઈ સત્યોપદેશ અવશ્ય કરણીય રૂપમેં ઠહરતા નહીં હય ઔર ઇસીસે જૈન સમાજ કી દુર્દશા હો રહી હય. અપની વાર્ત્તમાનિક દશા ઔર અપને પૂર્વજોંકી દશા કા મિલાન કરને પર માલૂમ હોગા કિ અપને પૂર્વજ કયા થે ઔર અપન કયા હો ગયે હય ? ઔર યદિ અબ ભી ન ચેતે તો કયા હો જાયેંગે ? પરંતુ યહ દશા વિદ્યારૂપ દર્પણ વિના નજર નહીં આયગી ? વિના દર્પણ કે મસ્તક કા દાગ નહીં દીખતા ઔર વિના દેખે મીટાવેંગે કયા ? ઇસી લિએ અબ તો સબસે પહેલે પહેલે વિદ્યારૂપ દર્પણ કે તૈયાર કરને મેં ઉદ્યમ કરના જરૂરી હય.

સંપ ઔર ઉદારતા કી આવશ્યકતા.

પ્યારે જૈન બંધુઓ ! ઉક્ત દર્પણ કે લિએ આપકો **સંપ** ઔર **ઉદારતા** કી જરૂરત હય. આપ ખ્યાલ કરેં. ૬ ઔર ૩ યહ દો ઐસે અંક હય એકસરીખે કિ જબ યેહ દોનો સન્મુખ એક દૂસરે કે સામને મુખ વાલે હોતે હય તબ ૬૩ હો જાતે હય ઔર વિમુખ હો જાતે હય તબ ૩૬ હી રહ જાતે હય. અર્થાત્ ઉનકી કીમત ઘટ જાતી હય.

ઇસી તરહ એક ૧ જબ અકેલા હોતા હય તબ કોરા એક હી હય. પર જબ એક ૧ ઔર આ મિલતા હય ૧૧ હો જાતે હય. ઈસસે એકતા કી બડી જરૂરત હય. ખેલમેં બાદશાહ રાની ઇત્યાદિ સબ હોતે હય. પર અકેક કે આગે સબ ઝક મારતે હય.

ઇસસે ભી એક્કા હી બડી ચીજ હય. આપ સબ ઇકઠે હો કર આપસમેં મિલઝુલ જો કુછ કરના ચાહોંગે બડી સુગમતા કે સાથ કર સકોંગે. સંપ તો કયા અમીર કયા ગરીબ સબકા ચાહીયે, પરંતુ ઉદારતા તો કેવલ અમીરોંકી હી હોની ચાહીયે.

દાતા ઔર કૃપણ યહ દો નામ ધનાઢ્ય કે લિએ હી બક્ષીસ હય. ગરીઓં કા ઇન પર કોઇ દાવા નહીં. દુનિયામેં ગરીબ કો કોઇ દાતા નહીં કહતા હય ઔર કંજુસ ભી નહીં કહતા. ધનવાન અમીર હો કર દાન કરે તો દાતા કહાતા હય. યદિ જમા હી કરતા રહે દાન કરે હી નહીં તો વો કંજુસ કહાતા હય. મતલબ યહ દોનોં પદવીમાં (Degrees) અમીરોં કે લિએ રજિસ્ટર્ડ હો ચુકી હય. અબ દોનોમેં સે આપકો જો રૂચે સો સ્વીકારો. આપકા અમીર વર્ગકા અખતીયાર હય. પરંતુ યહ યાદ રખના, દાતા કા નામ પ્રાતઃકાલ લોક ખુશીસે લેતે હય. ઔર કંજુસ કા નામ લેના તો દૂર રહા કભી ભૂલસે લીયા જાય યા સુનાઇ ભી દે તો ઉસકે નામ પર સબ થુકતે હય ! ઔર કહતેં હય હાય હાય કિસ પાપી કંજુસ કા નામ લીયા બસ, અમીર બને હો તો અપને નામ પર થુકાઓ નહીં. ઉદાર બનો. લક્ષ્મી

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ને ભેજકર સરસ્વતી કો આમંત્રણ દો. સરસ્વતી કે વિના ઘરમેં અજ્ઞાનાંધકાર હુય અંધકાર મેં રહુના લક્ષ્મી પસંદ નહીં કરતી. વહુ સદા શાપ દિયા કરતી હુય કિ હાય મૈં કિસ અંધેરે કૈદખાને મેં આઇ. વહુ મૌકા હી દેખા કરતી હુય કિ મૈં કિધરસેં ભાગું. યાદ રખના ઐસી હાલતમેં યદિ વહુ રૂઠ કર ભાગ ગઇ તો ફિર ઈસ ભવમેં તો કયા કઇ જન્મોંમે તુમ્હારે પાસ ફટકેગી નહીં. ઇસ લિએ યાદ લક્ષ્મી કો પ્રસન્ન રખના ચાહુતે હો, જ્ઞાનરૂપ સૂર્ય કી કિરણોં કો ઘરમેં આને દો. જ્ઞાનપ્રકાશકે આતે હી લક્ષ્મી પ્રસન્ન હો આપકા ઘર કભી ન છોડેગી.

પાઠશાળા–વિદ્યાલય--સ્કુલ–કૉલેજ સે ફાયદા.

સજ્જનો ! કિતનેક થોડી સમઝવાલે પુરાણે ઢબકે મહાશયોં કા યહ કહુના હોતા હુય કિ જિનકોં પઢના પઢાના હોગા આપ હી અપના ઉદ્યમ કર લેવેંગે. સમાજ કે પૈસે સે પાઠશાળા–વિદ્યાલય–સ્કૂલ–કૉલેજ બનવાને કી કયા જરૂરત હુય ? અંગ્રેજી પઢ જાયેંગે ઉલટે શ્રદ્ધાહીન નાસ્તિક હો જાવેંગે.

બેશક ! મુઝે કહુના હોગા, કિસિ અંશમેં ઉનકા કહુના યા માનના ઠીક હોગા, પરંતુ ઉસમેં ભૂલ કીસકી હૈ ? ઇસ બાતકા ખ્યાલ ઉન મહાશયોં કો નહીં આયા હૈ, યદિ અંગ્રેજી વિદ્યામેં ઐસી શક્તિ હૈ તો મેરે સામને બૈઠે હુએ શ્રી શ્વેતામ્બર જૈન કોન્ફરન્સ કે પિતા ગુલાબચંદજી ઢઠ્ઠા એમ. એ. ઔર શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય કે ઑનરરી સેક્રેટરી મોતીચંદ કાપડીયા સોલીસીટર કો ઉસકા અસર કયોં નહીં હુઆ ?

આપકો માનના હી હોગા કિ ઈનકો બચપન મેં ધર્મકા શિક્ષણ મિલા હૈ. બસ. યહી ઉદ્દેશ પાઠશાળા આદિ જારી કરને કા હૈ. લોક અપને મતલબ કે લિએ સાંસારિક શિક્ષણ તો દેતે ઔર લેતેં હૈં પરંતુ ધાર્મિક શિક્ષણકા વહાં કોઇ પ્રબંધ નહીં. ઇસ હાલત મેં અંગ્રેજી પઢે લિખોં મેં યદિ શ્રદ્ધા કા હ્રાસ (કમી) યા અભાવ હો જાય તો સંભવ હૈ, ઇસી વાસ્તે ઉનકી શ્રદ્ધા બની રહે વો અપની સમાજકી ઉન્નતિ કો ચાહે ઐસે બનાને કે લિએ હી ધાર્મિક શિક્ષણ કે પ્રબંધકી અત્યાવશ્યકતા હૈ.

રાજ્યભાષા ન સિખે ઔર અકેલા હી ધાર્મિક શિક્ષણ લેવે યહ તો હોના હી દુર્ઘટ હૈ. એક સાધુ ભી યદિ રાજ્યભાષા કો જાનતા હોવે તો બહુત કામ કર સકતા હૈ તો ગૃહસ્થ જિસને વ્યાપારાદિ સે અપના નિર્વાહ કરના હૈ ઉસકે લિએ તો કહુના હી કયા ? ઇસ વાસ્તે ધાર્મિક શિક્ષણ વો ખુશીસે લેવે ઇસ કારણ ઉનકો સાથ સાથ વ્યવહારિક શિક્ષણ ભી દેના જરૂરી હૈ જિસકી લાલચસે વો ધાર્મિક અભ્યાસ કરેં. આપ સબકો ઈસ બાબતકા પૂરા અનુભવ હૈ.

જિસ રોજ ઉપાશ્રય મેં પતાસે યા શ્રીફલકી પ્રભાવના હોતી હૈ કહીં ઉપાશ્રય મેં જાગા ભી નહીં મીલતી !

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

આપ કે સામને યેહ શ્રી મહાવીર જૈન વિદ્યાલય કે વિદ્યાર્થી બૈઠે હૈં, વિદ્યાલય મેં દાખલ હુએ ઉસ વક્ત જૈન કિસ ચિડિયાકા નામ હૈ ઈતના ભી ઈનકો જ્ઞાત ન હોગા. પરંતુ ઈસિ વકત ધાર્મિક અભ્યાસસે ઔર પ્રખર પંડિત વ્રજલાલજી કે સહવાસસે ઇનમેં એક નયા હી જીવન આયા દિખાઈ દેતા હૈ કિ જિસસે યેહ જૈન સમાજકી જાહોજલાલી દેખને કે ઉત્સુક હો રહે હૈં યહ સબ પ્રતાપ અપને સ્વતંત્ર પ્રબંધકા હૈ. ઈસ લિએ મહાશયો ! યદિ અપને સમાજકી ઉન્નતિ ચાહતા હોં તો અપની સ્વતંત્ર પાઠશાળા આદિ અવશ્ય હોની ચાહીયે જિસ મેં અપની ઈચ્છાનુસાર ધાર્મિક શિક્ષણકા પ્રબંધ હો સકે. મહાનુભાવો ! સમય અધિક હો ગયા, મૈં બોલતે થક ગયા, આપ સુનતે નહીં થકે હોંગે તો બૈઠે તો થક હી ગયે હોંગે, ઇસ લિએ આખિર મેં ગવૈયા પ્રાણસુખકા ગાયા પદ આપકો યાદ દિલાતા હુઆ મેરે બોલને કે પ્રવાહ મેં કહીં ત્રુટી રહ ગઇ હો, કહીં અસંબંધ યા અનુચિત બોલા ગયા હો ઉસકી બાબત મિચ્છામિ દુક્કડં દેતા હુઆ મૈં અપને વક્તવ્ય કો યહાં હી સમાપ્ત કરતા હૂં.

ગવૈયા પ્રાણસુખકા ગાયા હુઆ પદ.

(ગઝલ—કવ્વાલી. તરજ—ચાહે તારો યા ન તારો.)

કરતે હૈં પેશ અરજી, ચાહે માનો યા ન માનો—
પંચોં વ શેઠ હાકિમ, સબકો હી હૈ યહ લાજિમ;
આખિર તુમારી મરજી, ચાહે માનો યા ન માનો. ૧
આગે હમ કિસ પુકારે, વિન તુમ ન કોઇ સુધારે;
હમતો બને હૈ ગરજી, ચાહે માનો યા ન માનો. ૨
ધોબી હજામ તેલી, અંત્યજ જાતિ છેલી;
સુધરે હૈં સાથ દરજી, ચાહે માનો યા ન માનો. ૩
મહાજન તુમ કહાવેં, તો ભી ન ખ્યાલ આવે;
કર દો હુકમ અબ ફરજી, ચાહે માનો યા ન માનો. ૪

જૈન સાહિત્ય સંશોધક સમાજ

આ નામની સંસ્થા પુનામાં શ્રીમાન જિનવિજયજી મહારાજના ઉપદેશથી તેમના અધ્યક્ષ પણા નીચે કારતક શુદ ૧૫ ના રોજ સ્થપાયેલ છે. જૈન ધર્મનો પુરાતન ઈતિહાસ ભારતીય ઇતિહાસમાં એક મુખ્ય સ્થાન ધરાવે છે. અને જૈન સાહિત્ય ભારતનાં સમગ્ર સાહિત્યનું એક ઉત્તમ અંગ છે છતાં ભારતવર્ષના

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

વિદ્વાન સમાજમાં જૈન ધર્મનાં સ્વરૂપ માટે અનભિજ્ઞતા જણાય છે. બૌદ્ધ ધર્મના ઇતિહાસ અને સાહિત્યનું સંશોધન કરવા માટે દુનીયાના જુદા જુદા પ્રદેશોમાં જ્યારે મોટી મોટી સભા વગેરે સ્થાપિત થયેલ છે, ત્યારે જે ધર્મના અનુયાયીવર્ગ આજ પણ ભારતના રાષ્ટ્રમાં એક મુખ્ય સ્થાનપર અધિષ્ઠીત છે, જેના વિશાળ સાહિત્યસમુદ્રના સેંકડો ગ્રંથરત્ન ભારતના નાના મોટા સેંકડો પ્રાચીન અર્વાચિન પુસ્તકાલયોની શોભા વધારી રહેલ છે, અને જેના અસંખ્ય કીર્તિસ્થંભ ભારતના ચારે ખુણામાં દેખનારના દીલમાં ચમત્કાર ઉત્પન્ન કરી રહેલ છે, તે જૈનધર્મના ઉજ્જવલ ઇતિહાસ અને સુંદર સાહિત્ય જે ઉત્તમ રીતે સંશોધન-પ્રકાશન કરવા વાળી એવી એકપણ સંસ્થા જૈન ધર્મમાં હજી સુધી જન્મ પામી નથી જે અવસ્થા જૈન ધર્મનાં પૂર્વગૌરવનું અભિમાન ધરાવનાર તેમજ તેનું વાસ્તવિક મહત્વ સમજવા વાળા સુજ્ઞ જનોના દીલમાં ખેદ ઉત્પન્ન કરે તેવી છે.

ભારતના પુરાતન ઇતિહાસની પૂર્તિ જૈન ધર્મના તદ્વિષય સાહિત્યનું સંશોધન કર્યા વિના કોઈ રીતે નહીં થશે. જેથી તેનું વૈજ્ઞાનિક પદ્ધતિથી સંશોધન અને પ્રકાશન કરવા વાળા કોઇ તૈયાર નહીં હોવાથી છુપાઇ રહી માટીમાં મળી જાય છે અને પડ્યા પડ્યા પેટીઓમાં ગલીત થાય છે.

પ્રાચીન જૈન મહાત્માઓએ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, કનડી, ગુજરાતી, હીન્દી વગેરે અનેક ભાષામાં અસંખ્ય ગ્રંથોની રચના કરી ભંડારો ભરપૂર બનાવ્યા છે અને અનેક ગ્રંથરત્નો તો એવા અમૂલ્ય છે કે જેની સમાનતા કરવા વાળા ગ્રંથ બીજા ધર્મોનાં સાહિત્યમાં પણ મળી શકતા નથી.

ઉપરની સર્વ વાતોથી જણાય છે કે હજી સુધી જૈન સાહિત્યનું શાસ્ત્રીય પદ્ધતિથી બીલ્કુલ પણ સંશોધન થતું નથી તેમજ વિદ્વાન લોકોને જૈન સાહિત્યનો પણ બીલ્કુલ પરિચય થયો નથી. તેમજ જેથી સાહિત્યનું અન્વેષણ પણ કરવામાં આવ્યું નથી તેમજ જૈન સમાજની પોતાનાં સાહિત્યની સંશોધન અને પ્રકાશન કરવા તરફ દ્રષ્ટી પણ હજુ સુધી ગઇ નથી. જો કે અલ્પ પ્રમાણુમાં સાહિત્ય જેની રીતે પ્રગટ થયું છે એવી સ્થિતિમાં સર્વ સાધારણને ઉચિત આદર ન મળે તો તેમાં બીજા કોનો દોષ સમજવો? જેથી જૈન સમાજનું એ પરમ આવશ્યક કર્તવ્ય છે કે પોતાના ધર્મનાં પૂર્વ ગૌરવનું રક્ષણ અને પ્રકાશન કરવું જોઇએ. એ સર્વ વાત ધ્યાનમાં રાખી કેટલાક ઉત્સાહી અને સાહિત્યપ્રેમી સજ્જનની પૂર્ણ સહાનુભૂતિથી કેવળ સાહિત્યસેવામાં પોતાનું જીવન અર્પણ કરવામાં મુનિરાજશ્રી જીનવિજયજી મહારાજજી હાલમાં સુમારે બે વર્ષથી પૂના શહેરમાં આવેલ ભાંડરકર ઓરીયન્ટલ રીસર્ચ ઇન્સ્ટીટ્યુટના સંપૂર્ણ સંબંધમાં આવી તેમની દ્વારા જૈન સાહિત્યના સંશોધન અને પ્રકાશન માટે બહુજ પરિશ્રમ ઉઠાવી

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

રહ્યા છે તેઓશ્રીની ખાસ પ્રેરણાથી હાલમાં પૂના શહેરમાં મળેલી પ્રથમ પ્રાચ્ય વિદ્યા પરિષદ્‌ની સમાપ્તિના પ્રસંગ ઉપર જૈન ધર્મની સાથે સંબંધ રાખનાર સમગ્ર વાંઙ્મય ઇતિહાસ તથા તત્વજ્ઞાન વિષયક સાહિત્યના સંશોધન અને પ્રકાશન કરવા માટે ઉપરોક્ત **શ્રી જૈન સાહિત્ય સંશોધક સમાજ નામની** સંસ્થા સ્થાપન કરવામાં આવી છે જેનો ઉદ્દેશ નીચે આપવામાં આવ્યો છે. આ સંસ્થા તરફથી એક ત્રિમાસિક પત્ર પ્રગટ કરવાનો ઠરાવ કરવામાં આવ્યો છે, અને જે પત્ર દ્વારા જૈન સાહિત્યનો પ્રચાર કરવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવશે, જેમાં ઇતિહાસ અને સાહિત્ય સંબંધી તથા તાત્વિક લેખો દાખલ કરવામાં આવશે, જેમાં મુખ્ય કરીને ગુજરાતી તથા હીન્દી ભાષામાં લેખો આપવામાં આવશે. આ પત્રને આદર્શ બનાવવા માટે સાહિત્યના અભ્યાસી મુનિરાજશ્રી જીનવિજયજી મહારાજ સંપાદક તરીકે કાર્ય કરશે તે સાથે લગભગ ૧૦ થી ૧૨ જૈનેતર વિદ્વાનોના લેખો આવશે; જેથી અમારા માનવા પ્રમાણે જૈન સાહિત્ય માટે એક આદર્શ રૂપ આ ત્રિમાસિક બનશે. વળી ઉકત સંસ્થાનાં બંધારણમાં સભાસદ દાખલ કરવાની પદ્ધતિ પણ જોવામાં આવે છે જેથી દરેક જૈન બંધુએ આ સંસ્થામાં દાખલ થઇ અથવા ત્રિમાસિક પત્રના ગ્રાહક થઇ અથવા તો બીજી કોઇ રીતે મદદ કરવાની જરૂર છે. એમ અમો નમ્ર સુચના કરીએ છીએ.

ઉકત સંસ્થાના નામ, સ્થાપના અને, ઉદ્દેશાદીક કાર્યનું વર્ણન.

નામ, સ્થાપના, ઉદ્દેશ અને કાર્ય.

૧ નામ–આ સંસ્થાનું નામ “ જૈન સાહિત્ય સંશોધક સમાજ “ Jain Litarary Research Society) રાખવામાં આવેલ છે.

૨ સ્થાપના–આ સંસ્થાની સ્થાપના સંવત ૧૯૭૬ ના કારતક શુદી ૧૫ તા ૭ મી નવેમ્બર ૧૯૧૯ ને દીવસે પુના શહેરમાં મુનિરાજ શ્રી જીનવિજયજી મહારાજના અધ્યક્ષપણા નીચે કરવામાં આવી છે.

૩ ઉદ્દેશ–આ સમાજનો ઉદ્દેશ જૈન ધર્મના તત્વ સંબંધી દરેક સાહિત્યને ઐતિહાસીક તથા શાસ્ત્રીય પદ્ધતિથી સંશોધન કરવાનો તથા પ્રગટ કરવાનો છે.

૪ કાર્ય–સમાજના ઉદ્દેશ પુરા કરવા સારૂ નીચે લખેલાં કાર્યો કરવામાં આવશે.

૧ સમાજ તરફથી “ જૈન સાહિત્ય સંશોધક ” નામનું એક ત્રિમાસિક પત્ર બહાર પાડવામાં આવશે.

૨ જે જે વિદ્વાનો જૈન ધર્મનાં સાહિત્યમાં અથવા શોધખોળમાં પ્રેમ રાખતા હશે તેમને આ સમાજના સભ્ય બનાવવામાં આવશે.

૩ જૈન સાહિત્યના વિષયમાં જે કોઇ વિદ્વાનને કોઇપણ બાબત જાણવાની જરૂર હશે તેને દરેક જાતની મદદ આપવામાં આવશે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

૪ દરેક જૈનસાહિત્યપ્રેમી વિદ્વાનોની એક "જૈન સાહિત્ય પરિષદ્" બોલાવી તેમાં જુદા જુદા વિષયો ઉપર નિબંધ વંચાવવાનો પ્રયત્ન કરવામાં આવશે.

૫ ઉંચા ધોરણના વિદ્યાર્થીઓ અથવા સ્કૉલરોને શીખવા શીખવવામાં ઉપયોગી થઈ પડે એવી રીતથી જુનું જૈન સાહિત્ય તૈયાર કરાવવામાં આવશે.

૬ જૈન તત્વજ્ઞાન, ઇતિહાસ અને સાહિત્યના વિષયમાં યોગ્ય અભ્યાસીઓની પાસે સ્વતંત્ર અથવા જુદી જુદી દ્રષ્ટીથી નિબંધ લખાવવામાં આવશે.

૭ જુના તામ્રપત્ર, શિલાલેખ, સીક્કા, ચીત્ર, ન મળી શકે તેવા તેમજ મુશ્કેલીથી મેળવી શકાય તેવા સાહિત્યનો સંગ્રહ કરવામાં આવશે.

૮ જૈન ધર્મ પાળવાવાળી જાતિઓના ઇતિહાસનો સંગ્રહ કરવામાં આવશે.

૯ સંસ્કૃત, પ્રાકૃત, અપભ્રંશ, કર્ણાટકી, તામીલ, તેલુગુ, હીન્દી, ગુજરાતી વિગેરે જે જે ભાષામાંથી જૈન સાહિત્ય મળે છે, તે દરેકના માટે જુદી જુદી સુચના કરવામાં આવશે.

૧૦ **ભારત વર્ષમાં** ઉત્તર-દક્ષીણ હીમાલયથી શરૂ કરી કન્યાકુમારી સુધી અને પૂર્વ પ્રશ્ચિમ ઉડીસાથી કાઠીઆવાડ સુધીમાં જૈનધર્મનું પ્રાચીન ગૌરવ બતાવનારા જે જે ચિન્હો છે તે દરેકનું એક સવિસ્તર સૂચીપત્ર બનાવવામાં આવશે. એ સિવાય બીજાં અનેક કાર્યો સમાજનો હેતુ પાર પાડવા માટે છે, એમાંથી જે જે કાર્યોને જ્યારે જ્યારે આર્થિક તેમજ બૌદ્ધિક સહાયતા મળશે ત્યારે ત્યારે તે અમલમાં મુકવામાં આવશે.

પરંતુ હાલ તો પ્રથમ ત્રિમાસિક પત્ર પ્રગટ કરવામાં આવશે અને તે મારફતે આ કાર્યોની થોડી ઘણી શરૂઆત કરવામાં આવશે.

સમાજના મેમ્બર વિગેરે બનવાના નિયમો.

૧ જે ગૃહસ્થ આ સમાજને એક હજાર રૂપીયા અથવા તેથી વધારે રૂપીયા અર્પણ કરશે તેમને 'પેટ્રન' બનાવવામાં આવશે.

૨ રૂા. ૫૦૦) આપનાર ગૃહસ્થને **'વાઇસ પેટ્રન'** ગણવામાં આવશે

૩ રૂા. ૨૫૦) આપનાર ગૃહસ્થને **'ડાયરેક્ટર'** ગણવામાં આવશે.

૪ રૂા. ૧૦૦) આપનાર ગૃહસ્થને લાઇફ મેમ્બર કહેવામાં આવશે.

૫ દર વર્ષે રૂા. ૧૦) આપનારને સાધારણ મેમ્બર કહેવામાં આવશે.

સૂચના—સમાજના દરેક પ્રકારના મેમ્બરને સમાજ તરફથી પ્રગટ થનાર ત્રિમાસિક પત્ર ભેટ આપવામાં આવશે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

ગ્રંથાવલોકન.

શ્રી જીવદયા (માસિક)

અમોને અભિપ્રાય અર્થે ભેટ મળેલ છે. જેના પ્રકાશક ધી બોમ્બે હ્યુમેનીટેરીયન લીગ (મુંબઇની શ્રી જીવદયા મંડળી) છે કે જે સને ૧૯૧૦ ની સાલમાં જન્મ પામેલી શ્રી જીવદયા જ્ઞાન પ્રસારક ફંડ નામની સંસ્થા આઠ વર્ષ કાર્ય કરી પરિવર્તન પામેલી અને નવા સ્વરૂપમાં બહાર આવેલી આ મુંબઇની શ્રી જીવદયા મંડળી છે. આ સંસ્થાનું બંધારણ, ઉદ્દેશ અને ધારા ધોરણ વાંચતાં તથા કમીટીના સભ્યોની નામાવળી જોતાં તે ભૂતપૂર્વ કરતાં તે વધારે જોખમદાર, વગદાર અને વિશ્વાસપાત્ર નિવડે તેમ જણાય છે. સાથે સંસ્થાનો કાર્યભાર નિયમિત ચલાવવા લોકપ્રિયતા અને વિશ્વસનીય થવા અને સાથે પરમાર્થ વ્યવહારીક રીતે કરી બતાવવા જે કાર્યવાહક કમીટી નીમવામાં આવી છે તેથી ભવિષ્યમાં આદર્શરૂપ થશે તેમ માનવાને કારણ મળે છે. આ જીવદયામંડળીમાં ઉત્સાહપૂર્વક ભાગ ગમે તે મનુષ્ય લઇ શકે તેટલા માટે મેમ્બરો દાખલ કરવાનું ધોરણ રાખ્યું છે, જે વાસ્તવિક છે. જેથી આ સંસ્થાની સર્વ પ્રવૃત્તિઓથી જનસમાજને વાકેફ કરવા આશયો, ઉદ્દેશો અને કાર્યક્રમ યથાસ્થિત લોકોને સમજાવવા, અને વધારે પ્રમાણમાં જીવદયાનો પવિત્ર ઝુંડો આપણા દેશમાં ફરકાવવા માટે જ તેના કાર્યવાહકોએ આ માસિકને જન્મ આપ્યો છે. આ પ્રથમ અંકમાં આવેલા વિષયો વાંચતાં તેમાંથી ઘણું જાણવાનું મળે છે. કોઇ પણ પ્રાણીનાં દુઃખ દરદ ઓછાં કરવા, મરણમાંથી બચાવવા, દુઃખીની વ્હારે ધાવું, નિર્દોષ પ્રાણીની હિંસા, ખોરાક, ફેશન રમતગમત કે શિકારાદિથી થતી અટકાવવા પ્રયાસ કરવો વગેરે જીવદયાનાં કાર્યો છે તે જનસમાજને સમજાવવા માટે આવાં માસિકો કે બુકો હેન્ડબીલો વગેરે દેશમાં ચાલતી દરેક ભાષામાં પ્રસિદ્ધ કરી તેનો ફેલાવો કરી કે ઉપદેશકો દ્વારા સમજાવવાથી જીવદયા વધારે પ્રમાણમાં પળાય છે. આ માસિકમાં જણાવેલ હકીકત અને કમીટીનો ઉદ્દેશ જોતાં તેવો તેમનો કાર્યક્રમ અને ધોરણ જણાય છે, જેથી ખુશી થવા જેવું છે. આ જીવદયા સંસ્થાને દરેક મનુષ્યે તન મન ધનથી તેનાં કોઇ પણ કાર્યમાં મદદ આપવાની જરૂર છે અને છેવટે તેમાં સભાસદ થઇને કે આ માસિકના ગ્રાહક થઇને પણ પોતાની લાગણી બતાવવાની જરૂર છે. અમો આ સંસ્થાની અને પ્રકટ થયેલ તેના આ માસિકની ઉન્નતિ ઇચ્છીયે છીયે, અને જીવદયાનાં કાર્યમાં તેઓ દિવસાનુદિવસ વિજયવંત નીવડે તેમ પરમાત્માની પ્રાર્થના કરીએ છીયે.

વર્તમાન સમાચાર.

ખંભાતમાં જયંતિ.

મહામહોપાધ્યાય શ્રીમદ્ શ્રી વીરવિજયજી મહારાજની માગશર માસની વદી ૮ રવિવારે તા. ૧૪-૧૨-૧૯ ના રોજ સ્વર્ગવાસ તિથિ હોવાથી શ્રી ખંભાતમાં જૈનશાળાના હોલમાં શ્રી

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

મહાવીર જૈન સભા તરફથી જયંતિ ઉજવવામાં આવી હતી. સભાના સેક્રેટરીએ ઉક્ત મહાત્માનું જીવનચરિત્ર કહી બતાવ્યું હતું અને તે વખતે વિદ્યાર્થીઓના ગાયન તથા જયંતિના હેતુ વિગેરે બાબતો ઉપર ભાષણો થયાં હતાં.

શહેર ભાવનગરમાં શ્રી જૈન આત્માનંદ સભાએ ઉજવેલી જયંતિ.

પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રીમદ્ મુળચંદજી મહારાજની ગયા માગશર માસની વદી ૬ ના રોજ સ્વર્ગવાસ તિથિ હોવાથી આ સભા તરફથી જયંતિ નિમિત્તે શ્રી દાદાસાહેબના દેવાલયમાં શ્રી નવાણુંપ્રકારી પૂજા ભણાવવામાં આવી હતી તેમજ શ્રીમહાવીરસ્વામી તેમજ પૂજ્યપાદ મુળચંદજી મહારાજની પાદુકા વિગેરેની સુંદર આંગી કરાવવામાં આવી હતી સાંજના સ્વામીવાત્સલ્ય કરવામાં આવ્યું હતું. આ મહાત્માનો પણ આ શહેર ઉપર ઉપકાર હોવાથી તેઓની ભક્તિ નિમિત્તે આ સભા તરફથી ત્રણ વર્ષથી જયંતિ ઉજવવાનું શરૂ કરવામાં આવેલ છે. ઉક્ત ગુરૂભક્તિનાં કાર્યમાં રાણપુર નિવાસી શેઠ નાગરદાસ તથા શેઠ ઉજમશીભાઇ પુરૂષોતમદાસ તથા પરવડીવાળા શા. હાવા દેવજી તથા ભાવનગરવાળા શા. ઝવેરભાઇ ભાઇચંદ તથા દોશી મગનલાલ ઓધવજી તરફથી સારી ઉદારતા બતાવવામાં આવી હતી.

સમાચાર.

શ્રીમાન્ આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયાનંદસૂરિ (આત્મારામજી મહારાજ)ના શિષ્ય આચાર્ય મહારાજ શ્રીમદ્ વિજયકમલસૂરિના પ્રશિષ્ય મુનિરાજ શ્રી ગંભીરવિજયજી આ વર્ષે પ્રતાપગઢ–(રાજપુતાના)માં ચાતુર્માસ રહ્યા હતા. ત્યાં ઘીયાજી લખમીચંદજીના તરફથી જે પાઠશાળા ચાલે છે, તેને વિસ્તૃત કરવા માટે ઉક્ત મુનિરાજ તરફથી પ્રયત્ન થયો હતો, સાથે તેઓશ્રીના ઉપદેશથી મુંઝપુર–ગુજરાત નિવાસી શેઠ હેમચંદ પાનાચંદ કે જેઓ ત્યાં યાત્રા અર્થે આવ્યા હતા, તેઓ શ્રીમાને પોતાની ધર્મપત્નિ મંગળાબાઇના નામથી રૂપિયા સાડાપાંચ હજાર ભેટ આપી ઉદારતા બતાવી છે, જેથી આ પાઠશાળાને શ્રાવિકાશ્રમના રૂપમાં ફેરવી નાંખવામાં આવી છે, જેથી ત્યાંના શ્રી સંઘે તેઓશ્રીને સન્માનપત્ર એનાયત કર્યું હતું. તે ઉપરાંત માણસાનિવાસી શેઠ સ્વરૂપચંદ દોલતરામને દિક્ષા આપવામાં આવી હતી. તેમણે સમગ્ર કુટુંબની સંમતિ લઇ રાજીખુશીથી ચારિત્ર લીધું હતું. તેઓશ્રીનું નામ મુનિરાજ શ્રી શુભવિજયજી રાખવામાં આવ્યું છે. બીજાં અનેક ધાર્મિક કાર્યો થયાં હતાં.

આચાર્ય પદવી પ્રદાન.

દરેક કાળમાં અને દરેક સમાજમાં જે મહાન વ્યક્તિઓ પોતાની ફરજ સમજતા શીખે છે, અને તે તે સમાજની પ્રગતિ કરવાની જ્યારે શક્તિ તેમનામાં પ્રાપ્ત થાય છે એટલે કે લાયકાત જણાય છે તે તે સમાજ તે તે મહાન વ્યક્તિને તેનો મુખ્ય–લીડર નીમી તેમને કોઇ પણ પદવીથી વિભૂષિત કરી તેમના પ્રત્યે પૂજ્યભાવથી જુએ છે, અને તેવું ખાસ કરીને દરેક ધર્મમાં બને છે. આ કાળમાં જૈન દર્શનમાં અનેક ત્યાગી મહાત્માઓને આચાર્ય પદવી શ્રી સંઘે આપી પૂજ્ય બનાવી ભક્તિ કરવા સાથે આ કાળમાં ભગવાન તરીકે તેમની ગણના કરી છે, તેવા મહાત્માઓએ પણ જૈન સમાજ ઉપર પોતાનાં જ્ઞાનનો, શક્તિનો, અને પ્રભુતાનો ઉપયોગ જૈન દર્શનની ઉન્નતિમાં અનેક વખત કરેલો છે એમ ઇતિહાસ આપણને બતાવે છે. કેટલાક વખતથી આ પદપ્રદાન બંધ હતું, હાલમાં કેટલાક વખતથી પદવીપ્રદાનના પ્રસંગો આપણે સાંભળીયે

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

છીયે. અને આપણે ખુશી થવું જોઇએ કે કોઇ પણ સમાજમાં આવી પૂજ્ય મહાન વ્યક્તિઓ વધારે ઉત્પન્ન થાય તે ઇચ્છવા યોગ્ય છે, પરંતુ ઇતિહાસથી જેમ આપણને માલમ પડે છે કે તે તે વખતે તે મહાન પૂજ્ય આચાર્યમહારાજો જેમ પોતાની ફરજ સમજી જૈન ધર્મની ઉન્નતિ માટે અનેક કાર્યો કરતા હતા, કે જેને લઇને તે કાળમાં જૈન ધર્મ પૂર્ણ જાહોજલાલી ભોગવતો હતો તેમ આ કાળમાં વિદ્યમાન અને હવે પછી થનારા આચાર્ય મહારાજાઓ સમાજની આધુનિક સ્થિતિનો વિચાર કરી તેને કેવા ધર્મના અનુષ્ઠાનો, ક્રિયા માર્ગો, અને શુદ્ધ વ્યવહારીક, ધાર્મિક પંથોની જરૂર છે, અથવા દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ, ભાવના ફેરફારને લઇને તેમાં શું સુધારો વધારો કરવાની જરૂર છે તેનો આ કાળના પૂર્વાચાર્યો મહાત્માની જેમ આધુનિક પદવીધર મહાત્માઓ વિચાર કરી ધર્મ ઉન્નતિ માટે પ્રયત્ન કરે, પોતાની તેવી ફરજ બજાવે તો તે પદવી જેમ અમૂલ્ય ગણાય છે તેમ ફળદાયી નિવડે. આ કાળમાં આચાર્ય મહારાજની પદવી સર્વોતમ અને ઉચ્ચ ગણાય છે, જ્યારે આ ઉત્તમ ગુણ નિષ્પન્ન પદવી કે જેના ઉપર સમગ્ર જૈન કોમ અને જૈન ધર્મની ઉન્નતિ અવનતિનો આધાર રહેલો છે, તે જો સંખ્યા વધારવા માટે કરવામાં આવે, તે પદવીધર મહાત્મા પોતાની ફરજ શું છે તે ન સમજે ? અને જો કોઇ તેવા પ્રસંગો સમાજમાં ઉપસ્થિત થતા હોય કે કલેશ, કુસંપ, ઇર્ષ્યા વધતા જૈન સમાજ એક પગથીયું ઉન્નતિથી પાછળ હઠતો હોય તો તે જેમ બોજારૂપ છે તેમ તેને માટે થતા ખર્ચો પણ સમાજને નકામા થઇ પડે છે, અને વખતે બીજી કોમોમાં જૈન સમાજની લઘુતા થાય છે, જેથી જે જે મહાત્મામાં જે જાતની લાયકાત શ્રી સંઘે જોઇ તેઓશ્રીને પદાભિષેક કરેલ છે તે તે લાયકાતનો સમાજની ઉન્નતિમાં ઉપયોગ કરવાની અમારી નમ્ર વિનંતિ છે. તે ગમે તેમ હો પરંતુ હાલ એક ચારિત્રપાત્ર, જ્ઞાન ધ્યાન સજઝાયમાં નિમગ્ન અને સતત્ અભ્યાસી પંન્યાસજી શ્રી નીતિવિજયજી મહારાજને હાલમાં અમદાવાદમાં આચાર્યપદ બહુજ આનંદપૂર્વક આપવામાં આવ્યું છે. આ મહાત્મા સ્વભાવે બહુ સરલ સાથે ક્રિયાનિષ્ઠ અને સારા અભ્યાસી છે તેમને આપેલ આ ઉચ્ચ પદવી માટે અમે અમારો આનંદ જાહેર કરીયે છીયે અને સાથે તેઓશ્રીને વિનંતિ પણ કરીયે છીયે કે શ્રીસંઘે આપનામાં જે ઉચ્ચ લાયકાત જોઇ આ જવાબદારીવાળું પદપ્રદાન કર્યું છે તેને સફળ કરવા, લાયકાતનો સંપૂર્ણ ઉપયોગ કરવા અને દેશકાળને અનુસરી જૈન કોમની ઉન્નતિ માટે ફરજ બજાવવા આપ પ્રયત્નવાન બનશો, અને જૈન કોમમાં કુસંપ અને ઇર્ષ્યાનો નાશ થતાં તેની આબાદી, વૃદ્ધિ અને ઐક્યતા વધવામાં જ તેમની દરેક પ્રવૃત્તિ થાય તેમ કરવા તેઓશ્રીને નમ્ર વિનંતિ કરીયે છીયે.

એક ખુલાશો.

સખ્ત મોંઘવારીને લઇને છાપખાનામાં માણસોની પણ મુશ્કેલીના અંગે પોશ અને માહ માસના બે અંકો એક સાથે પ્રકટ કરવામાં આવેલ છે જેથી ગ્રાહકગણ ક્ષમા કરશે.

સેક્રેટરીઓ.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

શ્રીમાન્ મુનિરાજશ્રી ગુલાબવિજયજી મહારાજનો સ્વર્ગવાસ.

પ્રાત: સ્મરણીય શ્રીમાન્ મહાત્મા મૂળચંદજી મહારાજના મુખ્ય શિષ્ય શ્રીમાન્ મુનિરાજશ્રી ગુલાબવિજયજી મહારાજ શુમારે ૭૫ વર્ષની વયોવૃદ્ધ ઉમરે ઘણા વર્ષો સુધી શુદ્ધ સંયમ પાળી ગયા માગશર વદી ૩ ના રોજ ગોઘા શહેરમાં પરમાત્માનું સ્મરણ કરતાં પંચત્વ પામ્યા છે. આ મહાત્માએ લાંબા વખત સુધી ચારિત્ર પાળ્યું હતું. તેઓશ્રી બાળબ્રહ્મચારી હોવા સાથે સરલ હૃદયના અને નિસ્પૃહી મહાત્મા હતા. તેઓ કોઇ પણ ખટપટ કે કલેશથી દૂર રહેતા હતા અને પોતાના ચારિત્રધર્મની આરાધનામાં જ મશગુલ રહેતા હતા. આવા એક ત્યાગી નરરત્ન મહાત્માના સ્વર્ગવાસથી જૈન દર્શનને એક મહા પુરૂષની ખરેખરી ખોટ પડી છે. અમે તે મહાત્માના પવિત્ર આત્માને અખંડ શાંતિ પ્રાપ્ત થાઓ તેમ પ્રાર્થના કરીયે છીયે.

બંધુ ભાઇચંદ મગનલાલનો સ્વર્ગવાસ.

ઉક્તબંધુ શુમારે ૩૦ વર્ષની ભરયુવાનવયે સામાન્ય તાવના વ્યાધિથી પોશ વદી ૯ ના રોજ અત્રે પંચત્વ પામ્યા છે. તેઓ સરલ સ્વભાવના, મીલનસાર અને માયાળુ હતા. વિલાયતી દવા વેચવાનો પોતાનો વેપાર હોવાથી તે ધંધો ખીલવવા હાલમાં જ તેઓએ સ્વતંત્ર પેઢી ખોલી ઘણા ઉત્સાહથી તેની પ્રવૃત્તિ કરવામાં પ્રયત્નવાન થયા હતા, દરમ્યાન થોડીજ મુદતમાં કાળના ઝપાટામાં આવી ગયા છે. ભવિતવ્યતા આગળ મનુષ્ય માત્રનો ઉપાય નથી તેમ મનુષ્યનું ધાર્યું પણ થતું નથી, તેઓ સભાના વયોવૃદ્ધ પ્રમુખના પુત્ર થતા હતા, તેમના સ્વર્ગવાસથી તેમના પિતા તથા કુટુંબને અસહ્ય દુ:ખ આવી પડયું છે તેથી તેમજ આ સભા ઉપર પણ આ અત્યંત પ્રીતિ ધરાવતા તેથી આ સભા પોતાનો અત્યંત ખેદ જાહેર કરે છે, સાથે તેમના વૃદ્ધ પિતા અને કુટુંબને દિલાસો આપે છે અને છેવટે તેમના પવિત્ર આત્માને શાંતિ પ્રાપ્ત થાઓ તેમ ઇચ્છે છે.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

શ્રી ગુરૂગુણમાળા યાને (ગુરૂગુણ છત્રીશી).

(મૂળ સાથે ભાષાંતર.)

અનુવાદક શ્રીમાન્ કર્પૂરવિજયજી મહારાજ.

પ્રાતઃસ્મરણીય શ્રી નવકારમંત્રના ત્રીજા પદ શ્રી આચાર્ય ભગવાનના છત્રીશ ગુણો શાસ્ત્રકારો કહ્યાં છે, તે સાથે તેવીજ છત્રીશ છત્રીશી અટલે ૧૨૯૬ ગુણો આચાર્ય મહારાજના છે, તેમ પણ કહેલ છે; તે ગુણો એવા તો અલૌકિક છે કે જે વાંચતાં આચાર્યપદના સ્વરૂપનું જાણુ થવા સાથે આત્માને અધ્યાત્મિક આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે, બાળજીવોના ઉપકાર નિમિત્તે કરેલી શ્રી પૂર્વાચાર્યની આકૃતિ અલ્પજ્ઞ સમજી શકે તે માટે ભાષાંતર પણ સાથે આપવામાં આવ્યું છે. ભાષાંતર પણ સરલ અને શુદ્ધ શ્રીમાન્ કર્પૂરવિજયજી મહારાજે કરેલું છે જે ગ્રંથ હાલમાં અમારા તરફથી પ્રસિદ્ધ થયો છે. જે ખાસ વાંચન અને મનન કરવા યોગ્ય છે. કિંમત માત્ર મુદ્દલ રૂા. ૦–૬–૦ રાખવામાં આવી છે. પોસ્ટેજ જુદું અમારે ત્યાંથી મળશે.

નીચેના ગ્રંથો છપાવવા માટે (ભાષાંતર) તૈયાર થાય છે.

(પ્રસિદ્ધ કરવા માટે–જ્ઞાનોદ્ધારના કાર્યના ઉત્તેજન માટે સહાયની જરૂર છે).

૧. **શ્રી દાન પ્રદીપ** (મહોપાધ્યાય શ્રીચારિત્રગણી કૃત) દાનગુણનું સ્વરૂપ જણાવનાર.
૨. **શ્રી મહાવીર ચરિત્ર** (શ્રી નેમીચંદ્ર સૂરિકૃત) આ ગ્રંથ ઘણો પ્રાચીન છે. બારમા સૈકામાં તે લખાયેલ છે. પાટણના ભંડારની તાડપત્રની પ્રત ઉપરથી અમોએ મૂલ છપાવેલ છે. અપૂર્વ ચરિત્ર છે.
૩. **શ્રી વિમલનાથ ચરિત્ર** (શ્રી જ્ઞાનસાગરસૂરિ કૃત) અપૂર્વ ચરિત્ર.
૪. **શ્રી ઉપદેશ સપ્તતિકા** (શ્રી સોમધર્મગણિ વિરચિત).
૫. **શ્રી ધર્મપરિક્ષા** (અપૂર્વ કથાનક ગ્રંથ).
૬. **શ્રી સંબો સપ્તતિ**–શ્રી રત્નશેખરસૂરિ વિરચિત અનેક ધર્મની હકીકતો જણાવનારો ગ્રંથ.
૭. ગુણ... (**ભાષાંતર**) શ્રી પંચપરમેષ્ઠિના અલૌકિક ગુણનું વર્ણન.

ઉપરના ગ્રંથો રસિક, બોધદાયક અને ખાસ પઠનપાઠન કરવામાં ઉપયોગી છે; તે સાથે વાચકોને આનંદ સાથે ધર્મનું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય તેવા છે. જ્ઞાનોદ્ધાર કરવાના ઉત્સાહી બંધુઓએ આવા જ્ઞાનોદ્ધારના કાર્યને સહાય આપી મળેલ લક્ષ્મીને સાર્થક કરવાનું છે, વર્ત્તમાન સમયમાં ધર્મના આવા સારા સારા ગ્રંથો સિદ્ધ કરી–કરાવી ધર્મનો ફેલાવો તે વડે કરવાની આ અમૂલ્ય તક છે. વળી બહોળા માણુમાં તેના ખપી મુનિમહારાજાઓ, સાધ્વીમહારાજ અને જ્ઞાનભંડાર વિગેરેને (વગર કિંમતે) ભેટ અપાય છે. સહાય આપનારને તે લાભ સાથે તેનો જે નફો આવે તે તેવાજ જ્ઞાનખાતામાં ઉપયોગ થાય છે જેથી લાભ લેવા જેવું છે.

જૈન બંધુઓને ખાસ સૂચના.

આપણા મંદિરોમાં ઉપયોગમાં આવે તેવી શુદ્ધ વસ્તુઓ જેવી કે–કેસર, કસ્તુરી, અમ્બર, બરાસ, મોમ્માઈ, ગોરૂચંદન, શીલાજીત, સોના–ચાંદીના પાના, દશાંગી ધુપ, અગરબતી વીગેરે માલ કીફાયત ભાવે મળશે. ભાવને માટે પ્રાઇસલીટ મંગાવો. શા. ફુલચંદ ગોપાળજી, હેરીસ રોડ—ભાવનગર.

For Private And Personal Use Only

Shri Mahavir Jain Aradhana Kendra www.kobatirth.org Acharya Shri Kailassagarsuri Gyanmandir

સ્વાર્થત્યાગ કરવાની આવશ્યકતા.

" સાંસારિક જીવનમાં પ્રત્યેક મનુષ્યને યશ અને સુખ પ્રાપ્ત કરવાની ઇચ્છા થાય છે, અને તેની સિદ્ધિ મુખ્યત્વે કરીને ઉદ્યોગશીલતા, નિર્વ્યસનતા, દૃઢ નિશ્ચય, સદાચાર, સાહસ, બુદ્ધિમત્તા, કાર્યકુશળતા ઇત્યાદિ ગુણોવડે પ્રાપ્ત થઇ શકે છે. પ્રાપ્ત સ્થિતિમાં સંતોષ માની સ્વસ્થ બેસી રહેવામાં કંઇ પણ પુરૂષાર્થ નથી. બનતે યત્ને તે સ્થિતિ સુધારી વગર આળસે અહર્નિશ ઉદ્યોગ કરતા રહેવાથી ખરૂં પુરૂષત્વ ઉત્પન્ન થઇ વાસનાશક્તિ અને દુર્વર્તનનો નાશ થાય છે. બુદ્ધિમત્તા અને કાર્યકુશળતાની વૃદ્ધિ થવા માટે અહોરાત્ર પરિશ્રમ કર્યા વગર મનુષ્યનો પ્રભાવ પડતો નથી અને સાહસાદિ ઇષ્টપ્રદ ગુણોનો પ્રાદુર્ભાવ થતો નથી. જેઓને સ્વબુદ્ધિબળ અને કર્તવ્ય ઉપર સંપૂર્ણ વિશ્વાસ નથી તેઓને હાથે કોઇ પણ મહત્વનાં કાર્યો થતાં નથી, તેમજ વિત્તની અને ઐશ્વર્યની ગમે તેટલી અનુકૂળતા થાય તો પણ સન્માર્ગથી કિંચિત્ પણ વેગળું જવું નહિ અને કોઇ પણ દુર્વ્યસનમાં લિપ્ત થવું નહિં એવો દૃઢ નિશ્ચય કરી પોતાનાં આચરણ સર્વદા પવિત્ર રાખનાર મનુષ્યને જ ખરૂં સુખ મળે છે અને જન-સમાજમાં માન મળે છે. સાંપ્રત જેવી દુઃસહ્ય સ્થિતિમાં પ્રત્યેક મનુષ્ય પોતપોતાના સ્વાર્થ જેટલું જ કાર્ય કરી સ્વસ્થ બેસી રહેશે તો તેથી સર્વ જનસમૂહનું કલ્યાણ થશે નહિ. જે દે-શમાં કિંવા જે જનસમાજમાં પોતાનું આયુષ્ય વીતાડવું હોય તેના પ્રત્યે પોતાનું કર્તવ્ય સંપૂર્ણ રીતે જાણી લઇ તે કાર્ય પરિપૂર્ણ કરવા માટે મન, વચન અને કર્મવડે પ્રયત્ન કરવો જોઇએ. સાર્વજનિક હિતનાં કાર્યો કરવામાં ખાનગી દ્વેષ, અહંકાર આદિ દુર્ગુણને તિલાંજલી આપવી જોઇએ. જાતિભેદ મૂલક ઉચ્ચ–નીચનો ભાવ ઓછો થશે તેમ તેમ સમાજમાં અક્ય અને પરસ્પર પ્રેમ વધશે અને પ્રત્યેક દેશકાર્યમાં સિદ્ધિ પ્રાપ્ત થશે; એ સૂત્ર તેઓએ અહર્નિશ હૃદયમાં કોતરી રાખવું જોઇએ. કોઇ પણ ધર્મ સંબંધી કિંવા વ્યવહારિક રૂઢી સંબંધી અપ્રયોજન અભિમાન ધારણ કરી, સમાજમાં ફાટફૂટ કિંવા કલહ ઉત્પન્ન કરવાનો હવે સમય નથી. સાંપ્રત સંઘશક્તિ જેટલી વધશે તેટલી આપણા સમાજને હિતકારક થઇ પડશે એ વાર્તા લક્ષમાં રાખી તેને વિઘાતક થઇ પડે એવી કૃતિ કરનાર મનુષ્યને નિષેધ કરવા ચુકવું જોઇતું નથી તે મનુષ્ય સ્વ-જાતિનો કિંવા સ્વધર્મનો હોય તોપણ તે સંબંધી વિચાર નહિ કરતાં તેનું કર્તવ્ય જનસમા-જનાં હિત વિરૂદ્ધનું હોય તો તેને દ્રોહી માનવો જોઇએ. હમણાં સમાજમાં કેટલાક મનુષ્યોના બોલવા ચાલવામાં જ જે સ્વદેશાભિમાન જણાય છે તે ઘણે ભાગે સ્વજાત્યભિમાનને લઇને જ જણાય છે. કેટલાક મનુષ્યનાં આચરણમાં સ્વદેશાભિમાન અને સ્વજાત્યભિમાન એકત્ર થયેલું જણાય છે. એ અનિષ્ટ મનોવિકાર ધીમે ધીમે નાશ પામશે તોજ દેશની ઉન્નતિ થશે. પરંતુ આપણા કેટલાક પોતાને સુશિક્ષિત કહેવડાવનાર મનુષ્યોનાં હૃદયમાં ઉક્ત મનોવિકાર ઉલ્ટો વિશેષ પ્રબળ થયેલો જણાય છે. તે ઉપરથી કહી શકાય છે કે દેશની અભીષ્ટ સિદ્ધિ થવાને હજુ ઘણો સમય જોઇએ."

'શ્રી શિવાજી છત્રપતિ' માંથી.

For Private And Personal Use Only